

Els papers
del Pavelló de la República

5

Centre d'Estudis Històrics Internacionals

JAUME MIRAVITLLES
Informes sobre l'economia franquista
de postguerra

Edició i introducció
Francesc Roca

editorial afers
centre d'estudis històrics internacionals
Catarroja – Barcelona
2008

Aquest llibre forma part del projecte de recerca «El franquisme a Catalunya: institucionalització del règim i organització de l'oposició (1938-1979)», subvencionat pel Ministeri d'Educació i Ciència (ref. HUM2006-09542/HIST)

*Aquest llibre no podrà ser reproduït,
ni totalment ni parcialment,
sense el permís escrit de l'editor.
Tots els drets reservats.*

primera edició: gener 2008
© CEHI-Pavelló de la República
© de la introducció: Francesc Roca, 2008
© d'aquesta edició: Editorial Afers, 2008
apartat de correus 267
46470 Catarroja (País Valencià)
e-mail: afers@editorialafers.cat
<http://www.editorialafers.cat>
imatge de la coberta: Jaume Miravittles a Nova York als anys 40
Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià, Monestir de Poblet
disseny de la col·lecció: Jaume Gómez Muñoz
disseny de la coberta: Miquel Rosselló
i Jaume Gómez Muñoz
fotocomposició: Miquel Rosselló
imprès: Impremta Palàncios
Sueca (País Valencià)
ISBN: 978-84-95916-88-4
dipòsit legal: V-216-2008

Índex

Introducció	9
Els informes de Jaume Miravittles	23
El Pla Marshall i Franco (1948)	25
Un informe sobre la situació econòmica i finan- cera de l'Espanya de Franco (19 de desembre de 1949)	59
Annex: els informes originals	123
The Marshall Plan and Franco	127
A report of the economic and financial situation of Franco Spain	161

L'economia espanyola el 1949 (l'anàlisi de Jaume Miravittles)

Els arxius, com ara el del CEHI-Pavelló de la República de la UB, situat a la Vall d'Hebron, al nord del Pla de Barcelona, donen sorpreses, ja ho sabem. Molt sovint, agradables. Però el que no sabíem és que els arxius ens poden il·luminar sobre els grans trets, o la definició, de realitats històriques de grans dimensions, com per exemple l'Espanya de 1949 i el context internacional en què es movia.

Les documentalistes del Pavelló de la República han aconseguit localitzar-hi dos informes sobre l'Espanya de 1948 d'un gran interès, com veurem absolutament desconeguts pels nombrosos estudiosos de l'Espanya de la dictadura politico-militar de 1939. El primer és: «The Marshall Plan and Franco» (Nova York, 1948), també en versió francesa: «Franco et le Plan Marshall» (París, 1948); i el segon és: «A report on the economic and financial situation of Franco Spain» (Nova York, 1950). Ambdós són obra de Jaume Miravittles.

Per conèixer Miravittles

Per conèixer Jaume Miravittles (Figueres, 1906-Barcelona, 1988) no hi ha res millor que l'autopresentació que figura a sota del seu nom a «A report...»:

1) «Engineer, E.S.M.E., Paris». Era un home, doncs, amb estudis d'enginyeria a París, on s'exilià durant la dictadura

espanyola de 1923 i on esdevingué actor, juntament amb Salvador Dalí, company de col·legi a Figueres, d'un film de Luis Buñuel esdevingut mític: *Le chien andalou*.

2) «Former Professor, 'Escola del Treball', Barcelona». Era professor de la UIC, la Universitat Industrial de Catalunya, instal·lada al recinte de les quatre illes de l'antiga fàbrica Batlló de les Corts (Barcelona).

3) «Former Secretary of Information. Autonomus Catalan Government, Barcelona». Era antic «secretary», és a dir, ministre d'Informació del govern autònom de Catalunya, amb categoria, però, no de conseller (ministre) sinó de comissari (alt càrrec directiu tècnic, no subjecte al joc de les coalicions governamentals i, per tant, amb més estabilitat que la de ministre; Miravittles ho formulà així al president Lluís Companys). «Information» és una traducció lliure de «Propaganda». El nom de la conselleria tècnica de Miravittles fou «Comissariat de Propaganda». I la Generalitat de Catalunya era presentada als nord-americans de 1950 com a «Autonomus Catalan Government».

4) «Journalist». Era enginyer i professor, que és, també, «periodista», un fet ben poc freqüent aleshores i, malauradament, més de cinquanta anys després.

5) «Author of, among other books and articles, *Franco and the Marshall Plan* (1947) and *Franco and World War III* (1948)». I a més d'enginyer-periodista català, publicava llibres en anglès, entre els quals alguns títols de política internacional. Miravittles hi hauria pogut afegir un títol clau que havia publicat feia poc a Mèxic: *Geografia contra geopolítica*.

Biografia

Jaume Miravittles i Navarra va néixer en una família de la petita burgesia artesanal comercial de la ciutat de Figueres. La seva mare, filla d'emigrants catalans, havia nascut a Uruguai. El seu pare havia començat com a fuster i freqüentava el Casino Menestral de Figueres.

Estudiar i jugar

Els seus pares el van fer estudiar molt: primer, a Figueres (la primera ciutat no capital de província de l'Estat espanyol amb un institut de batxillerat propi); després, el 1922, a Barcelona, a l'Escola d'Enginyers de la UIC; i finalment, des de 1925, exiliat a París, a l'École Spéciale de Mécanique et d'Électricité, gràcies, segons ha descobert Ramon Batalla, a una beca de l'APEC, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Alhora, i molt en sintonia amb la modernitat que es començava a viure, feia molt d'esport, i va esdevenir jugador de futbol de la Unió Esportiva Figueres. D'aquell moment, n'han quedat dos retrats seus amb samarreta i calça curta de 1921, realitzats per Salvador Dalí, veí, amic, company d'escola i de club. A Barcelona, explica Batalla, feia boxa al gimnàs del sindicat dels *white-collars*, és a dir, al CADCI, el Centre Autonomista dels Dependents del Comerç i de la Indústria.

També, des de molt aviat, es dedicà a la política i a les relacions femenines. A Figueres, amb Dalí, va esdevenir un dels primers fans de l'estat dels bolxevics i de la Revolució Russa. A Barcelona, participà en els grups que lluitaven contra la dictadura militar de 1923, en el periodisme clandestí (i «legal») i en la preparació, al 1925, d'un atemptat als reis d'Espanya al seu pas pel Garraf (frustrat per la Guàrdia Civil). A París, exiliat, combinà els estudis, el futbol, el periodisme, l'assagisme, les relacions femenines (per exemple, Adi Enberg, que esdevindria, més tard i durant molts anys, dona de Josep Pla), l'activisme cultural i l'acció política (participà, per exemple, en l'intent dirigit pel coronel Francesc Macià d'alliberar militarment, i doncs políticament, un «tros» de la Catalunya espanyola, és a dir, participà en els Fets de Prats de Molló).

Pensar i escriure

Al 1930, tornà a Figueres: primer, a la presó. Després, al carrer, entre Figueres i Barcelona, combinà el periodisme,

l'ensenyament a la UIC, l'esport, l'activisme politicocultural, i encara va tenir temps per a una reflexió escrita molt ambiciosa —i amb voluntat de síntesi— sobre la història i l'economia de Catalunya (sempre situades en el context hispànic i europeu).

La seva anàlisi sobre un fenomen tan sense precedents històrics com era l'ascens del feixisme a l'Europa més desenvolupada (utilitzant, en molts casos, a més de la violència, el marc democràtic i sempre les noves tecnologies de la comunicació) el féu acostar-se, especialment a partir de 1934, al partit liberal socialdemòcrata català que governava, és a dir, a Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Miravittles pensava que només l'aliança entre els sectors proletaris i els sectors de les classes mitjanes (industrials inclosos) que ERC simbolitzava podia deturar el feixisme, que a Europa i a Espanya atreia uns i altres.

Publicitar

Davant del cop d'estat de juliol de 1936 i de l'inici de la Guerra d'Espanya (1936-39) optà per no entrar al govern de la Generalitat com a conseller, sinó bastir un departament tècnic d'informació i comunicació que no prendria el nom de «conselleria» sinó el de «comissariat». Jaume Miravittles fou, fins a 1939, el màxim responsable del nou Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya.

Els mitjans de comunicació (cartells, magazins, àlbums, cinema, auques, cançoners, icones en tres dimensions) utilitzats pel Comissariat han estat valorats molt positivament pels especialistes, i n'hi ha reedicions, reproduccions i passis. En canvi, en plena era (encara!) d'«el mitjà és el missatge», encara esperen una lectura atenta els continguts o, si es vol, les lliçons de filosofia política dels centenars de textos en tots els formats (i en moltes llengües) vehiculats pel Comissariat.

Entre 1939 i 1963, Jaume Miravittles va viure exiliat a París, Bordeus, Seta, Alger, Casablanca, Nova York, Laredo (Texas), Mèxic, de nou Nova York, Brasil i, un altre cop

encara, Nova York. Va esdevenir, tal com ell mateix ha escrit, «l'home de les 'tretze vaixelles', és a dir, de tretze ruptures, familiars o territorials, arrossegat per tots els vents». Casat per tercera vegada el 1960 (ara amb Ann Rogers), retornà el 1963 a Catalunya amb dos fills i un tercer a punt de néixer.

Entre aquells 24 anys, segons ha establert Anna Teixidor, a part les seves col·laboracions radiofòniques, va publicar en cinc llengües (català, francès, anglès, castellà i portuguès), en uns cinquanta diaris o revistes de dotze estats del món democràtic, uns deu mil articles, de diferent format, utilitzant, a més del seu nom, mitja dotzena de pseudònims.

Va publicar, així mateix, alguns llibres: pamflets (com havia fet des de 1932), informes com els que presentem aquí, i un tractat voluminós amb uns quaranta mapes: *Geografia contra geopolítica*. Sempre ho féu seguint la línia iniciada el 1934, és a dir, pensant com combatre les temptacions totalitàries de les classes mitjanes (i del «gran públic»).

Retornar

Al seu retorn a Catalunya el 1963, seguí treballant molt, escrivint tots els dies per a diaris i revistes de Barcelona i Madrid, com també d'Amèrica Llatina, des del seu pis del carrer Cardenal Vives i Tutó, situat a la primera casa de pisos projectada per l'arquitecte Emili Donato, al barri de Sarrià de Barcelona.

El 1971, publicà la seva darrera gran aportació: *Barcelona latitud Nova York longitud París*. Miravittles hi descobreix la nova revolució energètica catalana, les primeres passes de la informàtica a Catalunya, l'inici de la segona globalització, és a dir, les bases econòmiques del retorn a la democràcia a l'Estat espanyol i les primeres passes, oscil·lants encara, vers una democràcia avançada.

«Le sourire de la Catalogne»

Una manera més ràpida de definir Jaume Miravittles fou la que utilitzà André Malraux (l'escriptor francès col·laborador de les Brigades Internacionals, futur ministre de Cultura del govern francès) per a presentar-lo a John Dos Passos (un dels més coneguts, i reeditats, escriptors nord-americans presents a la Catalunya del 1936). Malraux el presentà així: «Jaume Miravittles, le sourire de la Catalogne». Un somriure que 30 anys després, de retorn de l'exili americà, no havia perdut, si més no per als seus veïns d'escala.

Ara bé, el somriure i el caràcter polièdric de les seves activitats (i la dispersió d'una obra molt extensa) no haurien de dificultar la comprensió d'un fet: Miravittles és un dels historiadors-economistes-analistes polítics més destacats del segle XX català i espanyol. Com Pere Estasén, Carles Pi i Sunyer, Romà Perpinyà Grau, Jaume Carrera Pujal, Joan Sardà Dexeus, Ramon Trias Fargas o Ernest Lluch.

Per a conèixer l'Espanya de 1949

Per a conèixer l'Espanya de deu anys després de la implantació de la dictadura politicomilitar de 1939 les dificultats són, encara, grans. Per dues raons. L'una és l'opacitat general forçada per aquesta dictadura, que ha tingut efectes de llarga durada. L'altra és el fet que molts analistes acadèmics (començant pels catedràtics d'estructura econòmica de les universitats madrilenyes i els seus seguidors d'altres universitats de l'Estat espanyol) s'han dedicat a blasmar l'economia espanyola dels anys amb democràcia i a «justificar», «matisar» o «enaltir» l'economia de 1939 (com també a ignorar que el canvi de 1959 fou un gir vers l'economia amb democràcia de la dècada del 1930, o si, es vol, la continuació de la Segona Revolució Industrial interrompuda el 1939).

D'entrada, sembla gairebé impossible conèixer l'Espanya de 1949 sense centrar-se, inicialment, en el coneixement de

l'economia espanyola d'aquell moment. Però el coneixement de l'economia és difícil, car les estadístiques, els reports i els treballs de camp són escassos, mal fets i poc fiables. D'altra banda, el subjectivisme (i la història personal de l'analista) hi té un gran paper.

També és cert que la Guerra d'Espanya fou un fenomen extremadament complex, car s'hi barrejaren: 1) els prolegòmens d'una nova guerra civil europea, ara amb més participació extraeuropea; 2) la lluita entre un exèrcit professional de llarga tradició colonial i unes unitats militars improvisades; 3) una intensíssima lluita de classes clàssica, amb un protagonisme gens menyspreable de la petita burgesia agrària al costat dels revoltats i de la petita burgesia urbana al costat de la legalitat; 4) una nova «guerra de religió», amb episodis violents com ara una repetició de les cremes de convents iniciades el 1833; 5) un enfrontament territorial: perduts el País Basc, Astúries i Màlaga, la legalitat republicana és a l'eix Girona-Alacant, a l'arc mediterrani, més el pol de Madrid; 6) una guerra de defensa davant d'un fenomen nou del segle XX sense precedents històrics, ço és, el feixisme (una guerra, doncs, sense equivalents als altres països d'Europa conquerits o adherits pel o per al feixisme: Portugal, Itàlia, Alemanya, Àustria, la França de la «Révolution Nationale» de Pétain, Romania, etc.); i 7) una guerra en la qual, també per primera vegada, les dones i els joves tenen un gran protagonisme.

L'Espanya que surt d'aquestes «set guerres en una sola» costa, encara avui, molt d'entendre. Els reports de Jaume Miravittles de 1948-1950 hi poden ajudar molt. Malauradament, fins ara han estat molt —massa— desconeguts.

Sobre la renda nacional

Miravittles, des de Nova York, comença, tal com fa coetàniament des de Barcelona Joan Sardà Dexeus, per les grans xifres macroeconòmiques, en concret per la renda nacional. Combinant les dades oficials del govern espanyol i les

dades del Banc Urquijo, Miravittles descobreix que la renda per habitant de 1948 no únicament és més baixa que la de 1929, sinó que a més és semblant a la de 1895. Així, després de deu anys de dictadura, l'economia espanyola ha retrocedit cinquanta-tres anys, fins als nivells de 1895!

Sobre els pressupostos públics

Al 1950, el sector públic central, conegut per mitjà de les xifres oficials dels pressupostos de l'Estat espanyol, és un 24% més petit que al 1935 (un temps en què el sector públic espanyol era reduït i tot just es començava a assajar, en alguns països d'Europa, l'Estat del Benestar). El retrocés és, doncs, indiscutible.

A més, el 34,3% o, comptant-ho tot, fins al 50% dels pressupostos de l'Estat espanyol eren despesa militar. El 1935 havien estat el 12,1%. Així, al 1949 eren ben minses les possibilitats d'usar els pressupostos públics per a donar suport (per mitjà de la inversió en serveis i infraestructures) al necessari redreçament de l'economia espanyola i a la represa de la Segona Revolució Industrial, la de l'electricitat, el telèfon, el petroli, el pòrtland i la química fina, iniciada al primer terç del segle XX.

Sobre la corrupció

La combinació controls-corrupció a l'Espanya de 1949 té, també, una dimensió macroeconòmica. Miravittles reproduïx una frase d'un article de fons de l'edició del 27 d'abril de 1947 del *Post* de Londres: «l'autoritat i la influència dels oficials del govern és disponible per a gairebé tothom (...) a un preu». La xifra que dona Miravittles és molt important: un 12% de la renda nacional és destinat a corrompre els encarregats dels controls governamentals sobre «la vida civil a Espanya». Ara bé, segons Miravittles, els nous rics generats per la corrupció seran incapaços d'invertir i de bastir noves empreses. L'«estat falangista» no aconsegueix

crear una burgesia pròpia. Aquest fet, aquesta incapacitat, serà a la llarga decisiva.

Miravittles, amb molt bon criteri, suma els beneficis obtinguts al mercat negre de productes alimentaris i industrials amb els pressupostos generals de l'estat (que són íntegrament gestionats per l'*estat falangista*, que és un estat intrínsecament il·legal i, doncs, corrupte, dedicat, segons que escriu, a «alimentar paràsits»). El resultat dels seus càlculs és que «el cost del règim de Franco», és a dir, la corrupció, significa el 40% de la renda nacional.

El resultat és: 1) un empobriment general de la població (els preus puguen molt més ràpid que els salaris); 2) la caiguda de la producció, en tots els sectors de l'activitat econòmica; i 3) l'aparició de seriosos dubtes sobre el futur de l'economia espanyola i, per tant, sobre el futur dels pobles d'Espanya.

Els sectors econòmics

L'anàlisi de Miravittles no es detura en la macroeconomia sinó que s'interessa pels diferents sectors de l'economia espanyola: agricultura (cereals, arròs...), indústria (cotó, adobs, carbó, metal·lúrgia), energia elèctrica, infraestructures (carreteres, ferrocarrils), marina mercant, mercat de capitals, educació i seguretat social. Els tipus i les fonts de finançament ocupen, com és lògic, un espai important en les seves anàlisis. Amb una notable destresa, Miravittles combina l'ús de fonts procedents dels cercles oficials de la dictadura i informes independents externs, i revisa articles i editorials que expressen les posicions de l'opinió pública internacional.

Les anàlisis sectorials de Miravittles, sovint breus i contundents, són, haguessin pogut ésser i seran, ben segur, en el futur, magnífiques hipòtesis per a conèixer sense vels, sense anestèsia, amb xifres o amb anècdotes significatives, algunes, moltes, de les cares de l'Espanya de 1948-1950; per exemple, la proposta, presentada oficialment l'octubre de 1946 a Palència, que, en un espai de temps no gaire llunyà,

«tot camperol espanyol tingui tres camises, i tres mudes de roba». L'objectiu fóra que la indústria tèxtil espanyola (de fet, catalana) retornés als seus nivells de preguerra, car fet 1935 = 100, la producció de postguerra era: 1945 = 60 i 1947 = 41.

Pel que fa al conjunt de tots els sectors industrials, on es detecten caigudes de la producció semblants, l'explicació de Miravittles (dedicada, com tot l'informe, a les autoritats nord-americanes) té dos arguments: primer, «la invasió de l'empresa privada» per part de les noves empreses públiques, totalment ineficients, de l'estat falangista; i segon, «la destrucció del capital» per manca de inversions en reparació, o renovació, de les instal·lacions existents.

Per a conèixer la Guerra Freda

Miravittles, a desgrat de les seves simpaties i del seu treball polític a favor de De Gaulle i de la «França dels 100 milions» (a desgrat, doncs, del seu posicionament relativament independent en el duel entre els EUA/capitalisme i l'URSS/comunisme), no pot, o no vol, escapar de la dialèctica que caracteritza la Guerra Freda tot just encetada al 1947-1948. Així, per exemple, assenyala «la infiltració comunista en el sindicat falangista» (citant la revista *Catalunya*, òrgan del PSUC a Mèxic) i es lamenta dels «crits de 'mort al capitalisme' que es van sentir en una manifestació a Madrid». Miravittles agita, així, l'espantall del comunisme davant els responsables polítics dels Estats Units d'Amèrica.

Tot i així, la proposta de 1950 de Jaume Miravittles sobre la successió a la *caòtica* dictadura iniciada el 1939 és plena de seny, i, per cert, és la que acabarà funcionant als anys 1960-1970. Segons Miravittles, la necessària successió a la dictadura ha d'ésser la suma de: 1) «industrials i homes de negocis», 2) «la gran majoria dels treballadors socialistes i catòlics», 3) «els autonomistes bascos i catalans», 4) «més de dos terços de l'exèrcit», i 5) «quatre cinquens de l'Església catòlica». Els pressupòsits de la Guerra Freda

queden lluny, car el dilema no és capitalisme/comunisme sinó feixisme/liberalisme.

Per a conèixer Joan March

Miravittles també es fixà, com no és difícil de suposar, en el singular rol politicoeconòmic del financer, empresari i polític Joan March. Segons Miravittles, el contrabandista Joan March, des de l'ombra, havia fet prendre al govern espanyol decisions fora de la llei sobre la marxa d'una gran empresa elèctrica estrangera (Barcelona Traction Light & Power, BTLP) fins a facilitar-li la realització d'«un furt». El capitalista nord-americà, és clar —pensa en veu alta Miravittles—, no pot ésser indiferent a les manipulacions politicojurídiques d'un govern suposadament *amic* com l'espanyol que actua, sistemàticament, en contra d'una emblemàtica empresa privada canadenca.

En aquest sentit, cal llegir-se amb molta atenció les línies que Miravittles dedica a dues altres grans empreses amb connexió catalana: la Companyia Hispano-Americana d'Electricitat (CHADE), amb Francesc Cambó al capdavant, i la Companyia Telefònica Nacional d'Espanya (CTNE) i les seves relacions amb la International Telephon & Telegraph (ITT), basada en els Serveis Telefònics de la Mancomunitat de Catalunya, dirigits per Esteve Terrades, que serà director de la CTNE i membre del consell d'administració d'ITT.

«Restablir l'ordre democràtic, econòmicament sensat»

La reflexió que fa Miravittles sobre els antecedents històrics dels Fets d'Octubre de 1934 és a l'origen d'un interessant assaig polític sobre *tota* la història de Catalunya, que porta un títol, equívoc, de reportatge periodístic: *Crítica del 6 d'Octubre* (Barcelona:1935). Segons Miravittles, l'Espanya del 1935 és agrària, però no és «una democràcia rural com la pagesia mexicana o la francesa», sinó que s'hi

mantenen les estructures feudals. Paradoxalment, escriurà al 1943, ja a Mèxic, l'industrialisme català-valencià i el basc-asturià, l'única força antifeudal de l'estat, «una força històricament progressiva, serà combatut, en nom del lliurecanvisme, per les forces de la reacció feudal». Així, «fou en nom del lliurecanvisme, del jacobinisme, que a Espanya, país de paradoxes, es va mantenir el règim feudal». Amb la democràcia de 1931, l'industrialisme torna gràcies a bascos i catalans, al PNB, a ERC i a la Lliga Catalana. El PSOE (que porta ERC al govern de Madrid, justament, a l'àrea econòmica del govern) té una doble ànima: l'obrerista i la industrialista.

La dictadura de 1939 ha significat una caiguda de la producció en tots els sectors de la vida econòmica. L'única sortida econòmica possible és «restablir l'ordre democràtic», sense, per tant, donar cap mena d'ajut a una dictadura corrupta, tal com ho preveu el Pla Marshall, que és destinat, des del primer moment, als governs democràtics d'Europa. Ara bé, l'horitzó del Miravittles de 1950 és «restablir un ordre (...) econòmicament sensat», amb els partits que representin els industrials i els treballadors (i els sectors democràtics de l'exèrcit i l'Església), amb Catalunya com a base, car, tal com havia descobert el 1935, «Catalunya, a través del desenvolupament econòmic, ha fet l'aprenentatge de la democràcia».

Francesc Roca

Bibliografia sobre Miravittles de Francesc Roca

- (1973): «Comissariat de Propaganda», a *Gran Enciclopèdia Catalana*, ECSA, Barcelona, vol. 5.
- (2000): «Les dues Europes» i «Nova York, 1944-62, Jaume Miravittles», a *Teories de Catalunya. Guia de la societat catalana contemporània*, Pòrtic, Barcelona.
- (2005): «Nació i un mínim de confort (crítica del 6 d'Octubre)», *El Punt* (17-XI).
- (2006): «Jaume Miravittles o l'assaig polític modern», a

DD.AA.: *Jaume Miravittles. La revolució del bon gust*, ANC/Viena/Ajuntament de Figueres, Barcelona.
(2006): «Una visió catalana del Pla Marshall», *20 minutos* (15-IX).
(2007): «1935: Jaume Miravittles», *20 minutos* (17-IV).

Els informes de Jaume Miravittles

El Pla Marshall i Franco

Un informe sobre la situació econòmica i financera
de l'Espanya de Franco

Textos traduïts per Alberto Pellegrini
i revisats per Francesc Roca

*Al president Truman
i al secretari Marshall*

El Pla Marshall i Franco

[«The Marshall Plan and Franco. Special Issue of the
Spanish Information Bureau,
Times Building, Nova York, març 1948]

L'ambaixada del general Franco a Washington va publicar, fa pocs mesos, un document anònim, sense cap indicació de data, lloc de procedència ni tan sols signe d'impremta, titulat *Spain Must Cooperate*, en el qual s'oferia un pla pel qual els espanyols poguessin ajudar... el contribuent americà!

I la millor manera per permetre a Espanya d'ajudar el contribuent americà, s'assenyalava, era que el contribuent americà comencés a ajudar Espanya.

En altres paraules, aquest document no és ni més ni menys que una crida desesperada de Franco al govern nord-americà i als bancs privats per a préstecs o inversions de diners a Espanya.

El raonament que hi ha darrere d'aquesta proposició és el següent: el pla d'ajuts americà —segons el seu artífex principal, el secretari d'estat Marshall— va dirigit a tots aquells estats europeus el sistema polític i social dels quals es basa en el principi del respecte per la dignitat de l'individu. I l'ambaixada de Franco a Washington, amb una indiscreció poc apropiada al seu estatus diplomàtic, cita la declaració de Mr. Dewey segons la qual «fins que la llibertat humana es mantingui com a principal objectiu d'un

govern, aquell govern és amic nostre», per demostrar que Espanya és un amic de la democràcia americana. Perquè Espanya, diu l'ambaixada, és un estat en el qual la llibertat i la dignitat de l'individu es respecten (des de l'1 de gener de 1947, més de 100.000 presoners polítics i més de 200 execucions).

L'ambaixada, per a estimular aquest ajut a Franco, fa una llista dels articles que Espanya podria enviar als setze països que participen en el Pla Marshall. Aquesta llista inclou productes imprescindibles per a la recuperació econòmica d'Europa com ara albercocs, ametlles, olives, plàtans, mandarines, taronges, pebrots, llimones i una gran varietat de vins i licors, tots absents de les taules de la majoria dels espanyols des de l'adveniment del règim de Franco. I, accidentalment, l'ambaixada menciona també mineral, ferros, pirites, plom, wolframi i mercuri.

A canvi dels seus tomàquets i pebrots, tot el que Franco demana als Estats Units són 74.768 tones de fertilitzants nitrogenats, 550.000 bales de cotó, 2.000.000 de tones de carbó, 50.000 tones de cel·lulosa, 60.000 tones d'àcid tartàric, 30.000 tones de làmina d'estany, 80.000 tones de sucre, i diners amb els quals comprar les maquinàries necessàries per millorar el sistema dels transports, les instal·lacions hidroelèctriques i la productivitat agrària d'Espanya. Segons un corresponal del *Christian Science Monitor* a Espanya, això pujaria com a mínim a cinc-cents milions de dòlars. L'ambaixada de Franco acaba amb aquesta afirmació:

«És llavors econòmicament obvi (sic) (...) que el contribuent americà no haurà de prendre al seu càrrec el pes de l'error econòmic de no admetre l'aportació espanyola.»

L'«ESTAT DE LA UNIÓ» A L'ESPANYA DE FRANCO

Sobre la base de l'oferiment anterior, és interessant fer un cop d'ull a la situació econòmica a Espanya avui, i veure què hi ha per justificar el generós desig de l'ambaixada de Franco a Washington d'ajudar el contribuent americà.

Les dades següents han estat preses de documents oficials espanyols, com l'Anuari estadístic, les publicacions sobre el pressupost, i documents del Ministeri d'Economia i del Banc d'Espanya; publicacions oficials americanes com el *Foreign Commerce Weekly* i l'*International Reference Service* del Commerce Department a Washington; i revistes americanes com *World Report*, *United States News*, el *New York Times*, el *Herald Tribune* i el *Christian Science Monitor*.

Cap d'aquests números no s'ha extret de fonts antifranquistes.

RELACIONS COMERCIALS ENTRE ESPANYA I ELS ESTATS UNITS

Les dades totals pel que fa a les relacions comercials entre els Estats Units i Espanya durant els anys 1945-1946 són les següents:

Els Estats Units exporten a Espanya:

1945	1946
\$ 40.579.000	\$ 42.345.000

(Les principals exportacions americanes a Espanya són blat i farina, oli sintètic, pneumàtics i cambres d'automòbils, tabac i cigarrets, cotó, petroli, material elèctric, automòbils i camions, productes químics i maquinària agrària. Les quantitats són per descomptat molt petites; per exemple, el valor de l'exportació de maquinària agrària des dels Estats Units a Espanya fou de 255.000 dòlars, quan en canvi la dada corresponent pels cigarrets fou de 730.000 dòlars. En altres paraules, els Estats Units van exportar a Espanya, el 1945, *tres vegades més cigarrets* que màquines agràries.)

Exportacions espanyoles als Estats Units:

1945	1946
\$ 57.379.000	\$ 48.310.000

(Les principals exportacions espanyoles als Estats Units són peix en conserva, olives, oli d'oliva, ametlles, vins i li-

cors, suro i mercuri. Hauria de posar-se en relleu, de passada, que —sobre la dada total de les exportacions de 1945— 17.816.000 de dòlars es deuen a l'exportació d'olives i oli d'oliva. La dada corresponent per al 1946 va ser 25.058.000 de dòlars. Llavors, al llarg d'aquests dos anys gairebé el quaranta per cent de la dada total de les exportacions espanyoles als Estats Units representava l'única matèria grassa en la dieta de l'espanyol mitjà.)

Estudiant les dades anteriors, podria semblar que, al final de 1945, hi hagués un balanç de gairebé 17.000.000 de dòlars, i al final de 1946 un balanç de gairebé 6.000.000 de dòlars en favor d'Espanya. Però Espanya va negociar una quantitat de compromisos, pagables en dòlars i majoritàriament relacionats amb la compra de la Companyia Telefònica. El 1945, per exemple, Espanya va pagar 14.000.000 de dòlars com a interessos i amortitzacions d'aquesta compra. Gairebé tot el balanç de dòlars en favor d'Espanya es va fer servir per fer pagaments per a la Companyia Telefònica. Al final de 1946 el valor de 35.000.000 de dòlars de les obligacions de la Companyia Telefònica encara ha de ser pagat, i s'estima que la suma que Espanya va haver de pagar per aquesta finalitat l'any 1947 és aproximadament de 10.000.000 de dòlars, això és, 5.000.000 de dòlars més que la suma del balanç comercial favorable a Espanya per a l'any 1946.

Llavors, si els pagaments per la Companyia Telefònica es prenen en consideració, es podrà veure que el balanç comercial actual entre Espanya i els Estats Units és en favor d'aquest últim.

Les dades del 1947, que acaben de publicar-se, mostren que la situació està empitjorant contínuament.

Les exportacions dels Estats Units a Espanya l'any 1947 tenien un valor de:

25.719.798 de dòlars.

Les exportacions d'Espanya als Estats Units en el mateix període tenien un valor de:

26.852.424 de dòlars.

En altres paraules, el volum del comerç entre els dos estats el 1947 va ser un 50% més baix que l'any 1946.

Quant al comerç entre Espanya i els països llatinoamericans, s'estima que la dada total, pel que fa als intercanvis comercials en aquest camp durant l'any 1946, va ser aproximadament de 20.000.000 de dòlars, amb un dèficit espanyol en dòlars entre el 20% i el 25%.

Les relacions comercials entre Mèxic i Espanya es van renovar recentment mitjançant un acord entre el Banc Nacional de Mèxic (un banc privat, a pesar del seu nom) i el Banc del Comerç Exterior d'Espanya. Aquest acord, tot i això, estableix que si la balança comercial és favorable a Espanya, la plusvàlua en pesos mexicans no podrà ser convertible en dòlars, sinó que haurà de gastar-se en l'adquisició de productes mexicans o en inversions a Mèxic. La balança comercial entre els dos Estats durant l'any 1946 donava 21.000.000 de pesos a favor d'Espanya, equivalents a 4.200.000 dòlars. Però aquesta suma, a causa de l'acord, no es pot convertir en dòlars.

Pel que fa a l'acord entre Franco i Argentina, aquest tampoc no és tan favorable al dictador espanyol com podria semblar. Amb aquest acord Argentina s'obliga a si mateixa a vendre un mínim de 400.000 tones de blat a Espanya durant l'any 1947, i 300.000 tones durant l'any 1948, a condició que l'excés de producció de blat d'Argentina sigui més de 2.600.000 tones. Si l'excés cau per sota d'aquesta dada, Argentina serà obligada a vendre a Espanya només el 15% de l'excés el 1947 i el 12% el 1948. Pel que fa als anys 1949-50-51, la quantitat venuda a Espanya serà només el 10% de l'excés de producció d'Argentina. Respecte al préstec de 400.000.000 de pesos argentins a Espanya, una part considerable d'aquest, 240.000.000 de pesos per a ser exactes, haurà d'utilitzar-se per arreglar el dèficit en la balança comercial entre Espanya i Argentina.

Al llarg dels cinc anys de la República, el comerç espanyol-argentí donava un balanç de 21.182.000 de pessetes d'or a favor d'Espanya. En els últims sis anys de Franco, aquest balanç va ser desfavorable a Espanya per 385.007.000 de pessetes. L'objectiu del préstec argentí va ser principalment saldar aquest dèficit terrible.

COMERÇ ENTRE ESPANYA I EUROPA

En 1945 Espanya va vendre als països europeus béns per aproximadament 10.000.000 de dòlars. El 1946 la dada va caure a aproximadament mig milió. Les adquisicions espanyoles en dòlars d'altres estats europeus van ser irrellevants.

En aquest estudi de l'escassetat de dòlars d'Espanya, elements tan importants com el pagament del cos diplomàtic, la propaganda estrangera, el transport marítim, l'interès sobre el capital americà a Espanya, etc., no es van prendre en consideració.

LA FAM DE DÒLARS

La reserva espanyola de dòlars és llavors perillosament petita. S'estima que a la fi de 1946 els dipòsits de dòlars disponibles per a l'Instituto Español de Moneda Extranjera (IEME) no passaven dels cinc milions.

Referint-se a aquesta tremenda fam de dòlars a Espanya, la publicació *International Reference Service*, editada pel Departament del Comerç a Washington, declarava l'agost de 1947 que «sembla que hi hagi una escassa probabilitat d'augmentar la disponibilitat de dòlars mitjançant inversions directes de capitals a Espanya (...).

»Les inversions a Espanya per part d'estrangers no semblen gaire atractives, considerades les probables dificultats per obtenir transferències de beneficis, interessos i capital; les lleis que limiten al 25% el capital estranger i la participació dels directius en les empreses industrials i productives; la restricció sobre la utilització d'experts tècnics estrangers; i els nombrosos tipus d'intervencions del Govern en els negocis mitjançant els diferents sindicats verticals oficials i altres oficines de llicències del Govern.»

El que s'ha dit anteriorment servia per a ensenyar la terrible penúria de dòlars d'Espanya.

Quines són, llavors, les mínimes necessitats de dòlars d'Espanya?

El general Franco, en el seu recent discurs a l'Associació dels camperols, va dir que la crisi agrària espanyola era sobretot el resultat de l'increment de la població. Des del final de la Primera Guerra Mundial, segons Franco, la població d'Espanya havia crescut uns vuit milions d'habitants. I aquest terrible augment (sempre citant Franco) representa la raó per la qual Espanya va passar de ser un exportador a ser un importador de queviures, i com a conseqüència necessita una quantitat molt més gran de dòlars.

Els fets no coincideixen amb les declaracions del general Franco. La població d'Espanya, a causa del gran nombre de persones assassinades o exiliades com a resultat de la guerra civil, va créixer molt poc des que Franco va realitzar el seu cop d'estat el 1936. *I en aquell any Espanya era un exportador de productes agraris.*

Les veritables causes de l'actual desfavorable situació agrària d'Espanya, que al seu torn augmenta la seva necessitat de dòlars, són dos factors que es van desenvolupar contemporàniament a partir de 1936: la disminució de la superfície conreada (5.000.000 d'hectàrees durant la República en contra de 3.500.000 d'hectàrees durant el règim de Franco) i, en segon lloc, el declivi en la producció per hectàrea.

Durant l'època republicana, 1931-36, la producció mitjana anual de gra va ser de 8.981.000 de tones mètriques. El 1945 la producció de blat va caure al catastròfic nivell de 3.310.000 de tones mètriques. El 1946 va créixer de nou a 7.283.000 de tones mètriques, que és el terme mitjà pel període des que Franco va arribar al poder. Això vol dir que —a excepció de l'any 1945, en el qual Espanya va sofrir una sequera de gra molt important— la producció de gra va ser *1.698.000 de tones més baixa* sota Franco que sota la República.

Llavors, si ara Espanya es veu obligada a importar queviures en lloc d'exportar-los, com acostumava a fer, això no es deu a l'augment del consum domèstic a causa d'una major població, com Franco vol que ens creguem, sinó per una disminució molt important en la producció agrària.

ARRÒS

En aquest article, que juga un paper tan important en l'alimentació espanyola, hi ha així mateix un dèficit terrible. Aquí hi ha les dades:

Producció mitjana durant la República: 300.000 tones.

Producció l'any 1947: 175.000 tones.

CARN

En aquest article la situació és desastrosa. Les dades següents representen el consum de carn a Madrid, que, com que és la capital, està millor subministrada que la majoria.

Consum mensual:

1933	1946
2.839.000 quilos	740.000 quilos

Aquesta terrible disminució en el consum de carn va coincidir amb un augment de la població de Madrid. El 1933 la ciutat tenia 980.000 habitants. El cens oficial de 1946 donava la dada d'1.190.000.

FERTILITZANTS

Una de les causes de la disminució de la producció agrària espanyola és la falta de fertilitzants. Espanya mateixa només produeix potassi, amb reserves limitades a Catalunya. Els nitrats i els fosfats han d'importar-se en grans quantitats. Durant la Segona Guerra Mundial les empreses químiques alemanyes van intentar establir a Espanya una important indústria de fertilitzants per a augmentar la producció agrària del país, destinada al consum alemany. Però aquest projecte va ser frustrat per la derrota d'Alemanya.

En un article aparegut fa poc al *Christian Science Monitor*, el corresponal d'aquest diari a Madrid, Arno Dosch-

Fleuret, va declarar que una de les principals causes del declivi en la producció del sòl espanyol era la insuficiència de fertilitzants nitrogenats. Durant la República, Espanya comprava una mitjana anual de 400.000 tones de nitrats. Les adquisicions espanyoles d'aquest producte durant l'any passat van ser de 130.000 tones.

COTÓ

Una altra de les grans necessitats d'Espanya és el cotó en floca. El terme mitjà del consum de cotó per part de la indústria tèxtil catalana, una de les més importants d'Europa, tenia un valor de 50.000.000 de dòlars durant el període de la República (sense comptar el cotó indi i egipci comprat amb lliures esterlines). El 1946 Espanya va poder comprar només 13.000.000 de dòlars de cotó americà.

La gravetat d'aquesta situació s'expressa bé en els següents paràgrafs d'un informe presentat al govern de Franco per Agustí Montal Gelabert, cap de la Secció de Cotó del Sindicat Tèxtil Vertical:

«La situació desesperada en la indústria del cotó, que és causada principalment per l'escassetat de cotó, va donar als seus empresaris serioses preocupacions, considerant la improbabilitat que futures importacions puguin ser suficients per a acabar amb les aturades del treball en les indústries, que han anat augmentant contínuament a partir de la segona meitat de l'any passat. Segons les últimes dades oficials, del 10 d'octubre de 1947, *323 indústries es van aturar totalment i 511 parcialment.*

»La distribució per a ús civil, que generalment es veu determinada per les demandes de les indústries, va ser de només 16.412.000 de quilos en els primers vuit mesos de 1947, i si bé se suposa, si jutgem per les expectatives de venda, que el ritme d'aquesta distribució s'accelerará, és molt probable que no sobrepassi els 28.000.000 de quilos en tot l'any, això és, la meitat de la quantitat distribuïda el 1946, aquest mateix un dels pitjors anys des del final de la nostra guerra.»

CARBÓ

S'estima que Espanya té dipòsits de vuit bilions de tones de carbó, el 75% del qual és bituminós.

La producció mineral espanyola va caure a un dels nivells més baixos en la història de l'Estat durant la Guerra Civil. La situació des de llavors ha millorat una mica, però la producció de carbó l'any 1946 es va considerar insuficient *per dos milions de tones* per satisfer les necessitats del consum domèstic.

El petit increment en la producció de carbó que es va registrar el 1946 no es va mantenir el 1947. L'última informació oficial publicada pel govern de Franco dóna les dades següents per l'agost de 1947:

Total de minerals combustibles extrets l'agost de 1947: 1.016.492 de tones, comparades amb 1.039.047 de tones per a l'agost de 1946 —en altres paraules, una disminució de 23.455 tones.

Carbó bituminós: 22.982 tones menys a l'agost de 1947 que a l'agost de 1946.

Lignit: 10.154 tones menys a l'agost de 1947 que a l'agost de 1946.

Pel que fa al coc, aquí la producció va patir un constant declivi. El 1944, la dada era de 1.035.000 de tones. El 1945, va caure a 909.000. I el 1946, era només 766.000. Durant la República, la producció era aproximadament de 1.475.000 de tones per any.

MINERALS

Les dues principals fonts de riquesa d'Espanya, els articles que mantenien la seva economia relativament ben equilibrada en el passat, van ser l'agricultura i els minerals. Els paràgrafs anteriors han ensenyat l'actual dèficit en els productes agraris, encara que això no impedeixi a Franco d'oferir-los a la venda a la resta del món.

Examinem ara la situació respecte als minerals.

Les dades següents han estat proveïdes per l'*Anuario Estadístico de España* en la seva darrera edició:

EXTRACCIÓ DE MINERALS

	Producció en tones		Disminució de la producció (tones)
	1935	1944	
Zinc	83.100	59.600	23.500
Coure	739.300	147.000	592.300
Mineral de ferro	2.315.100	2.199.500	115.600
Pirites de ferro	1.445.000	365.200	1.078.200
Mercuri	25.900	23.800	2.100
Plom	88.200	45.800	42.400

TRACTAMENT INDUSTRIAL DELS MINERALS

	Producció en tones		Disminució de la producció (tones)
	1935	1944	
Acer i ferro forjat	597.300	496.300	101.000
Àcid sulfúric	334.300	159.600	174.700
Sofre	49.400	38.400	11.000
Làmina de coure	11.700	3.500	8.200
Carbur	274.600	171.600	103.000
Plom	7.140	3.100	4.040
Superfosfats	1.076.200	314.000	762.200

ENERGIA ELÈCTRICA

El caràcter muntanyós del territori i l'existència de molts rius torrencials donen a Espanya enormes possibilitats hidroelèctriques. Durant la República la producció hidroelèctrica creixia un cinc per cent cada any. Després, en l'èpo-

ca de la guerra civil, va caure a un nivell extremadament baix. Després va augmentar de manera considerable, però mai en la proporció registrada durant el període republicà. Actualment es produeix una lleu recessió, a causa de la falta de matèries primeres amb les quals construir preses i de la dificultat que té per a adquirir turbines, transformadors i altre material elèctric.

Els següents recents comunicats de l'Associated Press demostren com és de difícil ara mateix la situació a Espanya en relació amb l'electricitat:

«Madrid, 18 de novembre. Els consumidors d'electricitat per a ús industrial no tindran corrent elèctric des de les nou del matí fins a les sis de la tarda un dia a la setmana a Madrid a partir d'ahir, segons un decret del govern. Tots els consumidors haurien de reduir el consum en un 20%. Els senyals lluminosos comercials, els anuncis i la il·luminació dels aparadors haurien de tallar-se.

»Restriccions semblants es van imposar a Barcelona, mentre a Bilbao l'electricitat es va tallar tot el dia durant una setmana.»

El segon comunicat diu:

«Barcelona, 8 de gener. Les restriccions en el consum d'electricitat es van augmentar arreu de tota la zona catalana, que de moment és la més afectada. A la regió industrial, per ordre del delegat tècnic, l'energia elèctrica es reduirà en alguns casos, com en els comerços i els espectacles, al 70% del que es considera normal.

»Els establiments industrials haurien de reduir el seu consum en el 50%; els senyals lluminosos i els anuncis, excepte els diumenges i les festivitats, es podran encendre durant una hora i mitja.»

TRANSPORTS PER CARRETERA

En aquest apartat la situació és molt greu, ja que a partir de 1936 no van arribar a Espanya nous vehicles a motor en una quantitat considerable. Hi ha 62.000 automòbils a Espanya, 38.000 camions, 6.000 autobusos i 15.000 moto-

cicletes —això en un país de vint-i-vuit milions d'habitants aproximadament.

FERROCARRILS

El sistema de ferrocarrils espanyol té una extensió total de 12.855 quilòmetres, sense comptar els 800 quilòmetres de via estreta i 4.000 de vies mineres. Durant la guerra civil es van destruir 863 locomotores, 2.643 vagons de passatgers i 27.522 vagons de càrrega. Hi ha llavors una terrible falta de travesses, rails, equips de senyals i carbó.

La crisi en el sistema ferroviari espanyol va ser posada en relleu en un document adreçat al govern de Franco per l'Associació Nacional d'Enginyers el 7 de novembre de 1947. Aquest document demanava la importació immediata de 40.000 tones de rails, assenyalant que la producció d'acer, que durant la República equivalia a un terme mitjà de 1.000.000 de tones cada any, no havia arribat a la meitat d'aquella quantitat el 1947. El mateix document donava les següents dades pel que fa al tràfic ferroviari:

Terme mitjà durant la República: 5.600.000.000 de tones per quilòmetre.

1947: 4.400.000.000.

MARINA MERCANT

Espanya té 1.006 naus de més de 100 tones. El 32% per cent d'aquestes naus tenen més de 30 anys, el 42% entre 20 i 30 anys, i el 5% menys de deu anys.

MAQUINÀRIA

El corresponsal del *Christian Science Monitor* a Madrid estima que les necessitats mínimes del país per a reparar la seva maquinària agrària, industrial i del transport són de 500.000.000 de dòlars.

CRÈDIT MÍNIM QUE NECESSITA ESPANYA

Tenint present l'anterior, es veurà que, per satisfer les necessitats més urgents d'Espanya, seria necessari adquirir cada any 2.000.000 de tones de gra, 250.000 tones de nitrats, 600.000 tones de fosfats, cotó americà per un valor de 50.000.000 de dòlars, petroli per 20.000.000 de dòlars i aproximadament 750.000.000 de dòlars en maquinària agrària, minera, hidroelèctrica i del transport viari i ferroviari. Això pujaria a un mínim *immediat* de MIL MILIONS DE DÒLARS.

LA SITUACIÓ FINANCERA DE L'ESTAT FRANQUISTA

Pressupost – Deute públic – Circulació monetària – La pesseta

EL PRESSUPOST DE L'ESTAT

Durant la República, la xifra més alta en el pressupost va ser de 5.000.000.000 de pessetes. La taula següent assenyalava els successius increments en el pressupost espanyol durant el règim de Franco:

1945	13.113.000.000 pessetes
1946	13.239.379.995 pessetes
1947	14.223.254.787 pessetes
1948	15.196.093.593 pessetes

Aquest increment en el pressupost espanyol no és el resultat d'una acceleració en el procés econòmic nacional, sinó d'una pura i simple inflació. (Les dades precedents no inclouen el pressupost extraordinari per a les entitats oficials conegudes com a «organismes autònoms», que són 815. El 1945, per exemple, el pressupost per a aquestes pujava a 3.130.000.000 de pessetes, a més del pressupost ordinari, i des d'aquesta data la xifra ha crescut constantment.)

EL DEUTE PÚBLIC

El deute públic espanyol s'estimava, el 1946, en 70.000.000.000 de pessetes, distribuïdes com segueix:

	Milers de milions de pessetes
Títols de l'Estat	36.0
Lletres del tresor	8.3
Deutes del govern al Banc d'Espanya ..	14.6
Deutes especials del govern	3.5
Deutes de les municipalitats, de les institucions provincials i dels ports, indirectament garantits per l'Estat	3.5
Altres deutes.....	4.0

El deute directe del govern de Franco (excloent els deutes especials abans estimats en 3.500.000.000 de pessetes, que representen els deutes de guerra espanyols a Itàlia i Alemanya) va créixer un 26% en el període 1 de gener de 1943-1 de gener de 1946, això vol dir, de 46.600.000.000 de pessetes a 58.900.000.000 de pessetes.

(Aquestes dades s'han pres del número de l'*International Reference Service* del Departament de Comerç dels Estats Units titulat «Economic Review of Spain», publicat l'agost de 1947).

El gener de 1947, el ministre d'Hisenda de Franco va ser autoritzat a augmentar el deute públic en 2.500.000.000 de pessetes per a equilibrar el dèficit inicial en el pressupost. El pressupost de 1948 mostra també un dèficit inicial, per bé que no s'hagi fet públic encara. Molt probablement s'autoritzarà una nova pujada en el deute públic durant el 1948 per a equilibrar aquest pressupost.

CIRCULACIÓ MONETÀRIA

Durant la República, la dada per la circulació monetària era pràcticament la mateixa del pressupost total, i pujava a 5.000.000.000 de pessetes aproximadament. En aquell

temps la divisa espanyola estava garantida pel 70% d'aquesta suma en or. Les reserves d'or actuals d'Espanya són molt petites. La circulació monetària el 1947 va arribar al nivell de 25.000.000.000 de pessetes. I recentment el *New York Times*, sota el títol «Franco Legalizes More Pesetas», va publicar un despatx de l'Associated Press de l'11 de gener de 1948 que anunciava que Franco, en la mateixa data, havia signat un decret que autoritzava la circulació a Espanya de fins a 28.000.000.000 de pessetes.

Com en el cas del pressupost, això és només una qüestió d'inflació.

LA PESSETA

Per a donar una ràpida idea del valor de la pesseta, aquesta secció es dividirà en tres parts: primer, valor de la pesseta en relació amb la cobertura d'or; segon, el poder d'adquisició de la pesseta al mercat interior, establert d'acord amb els augments en el cost de la vida; i tercer, el valor de la pesseta al mercat exterior.

1. El 1915, la circulació monetària a Espanya era de 2.100.000.000 de pessetes. Les reserves d'or en aquell mateix any eren d'1.726.000.000 de pessetes. Llavors el paper moneda espanyol tenia una cobertura d'or del 82,21%. La cobertura d'or més alta en la història econòmica espanyola es va registrar el 1917, quan va arribar al 98,87%. En els anys següents, les reserves d'or de l'Estat van seguir l'evident tendència de la majoria dels altres països del món. No obstant això, la divisa d'Espanya el 1936 estava encara garantida per una cobertura d'or del 66,65%. El 1946 la situació era la següent: circulació monetària, 22.770.000.000 de pessetes; reserves d'or, 854.000.000 (sense tenir en compte la revaluació de l'or efectuada l'any 1942). En altres paraules, *la pesseta el 1946 tenia una cobertura d'or del 7,58% i el seu veritable valor era aproximadament una novena part del que havia estat el 1936.*

Si es fa una comparativa amb el 1915, s'arribarà a les següents dades: valor en or de la pesseta el 1915: 0,822; el

1946: 0,037. Això significa que si el valor de la pesseta el 1915 es considera com a 100, el seu valor el 1946 era 4,38.

2. El poder d'adquisició de la pesseta al mercat interior no es va rebaixar tan dràsticament. Però si considerem els índexs del cost de la vida per a l'any 1946, es podria dir que el valor de la pesseta va disminuir dos terços. Si es prenen els preus del mercat negre, en lloc dels preus dels béns racionats, com a base per a una comparança, el valor de la pesseta el 1946 hauria de ser un cinquè d'allò que era el 1936.

3. És al mercat exterior on el valor oficial de la divisa espanyola ha mantingut la seva major estabilitat, principalment perquè la pesseta gaudeix d'una anomenada valoració «de prestigi», com la lira italiana en l'època de Mussolini. Des de 1941 fins a 1946 el valor de la pesseta respecte al dòlar va ser de 10,95 a 1. De tota manera, al mercat lliure la pesseta va ser cotitzada, a Tànger, a 40 i fins i tot 45 dòlars. Llavors, al mercat lliure el valor de la pesseta és aproximadament una quarta part del que era el 1946.

BORSA DE VALORS

Els anys 1945-46 (i també el 1947, encara que amb una importància més petita) Espanya va veure un important augment en l'adquisició d'accions i de valors. Les accions venudes per bancs, companyies d'assegurances, indústries pesades i monopolis van pujar el 1946 un 49,66%, a causa de la tremenda especulació que es va donar en aquesta temporada. El volum d'aquestes transaccions es va doblar en un període de tres mesos. Aquesta especulació va ser el resultat de dues causes principals: primer, la por a la devaluació de la pesseta, i segon, el frau fiscal.

LA INTERVENCIÓ DE L'ESTAT

Com que la crisi econòmica espanyola es fa més aguda, la intervenció de l'estat en la vida econòmica del país aug-

menta. I aquesta forta i creixent intervenció no afecta només la legislació bancària, sinó també assumptes estrictament industrials. Hi ha una creixent tendència de l'estat per a fer-se amb la propietat de grups industrials, i la iniciativa privada es troba amb un nombre sempre creixent d'obstacles en el seu camí. Aquesta emfasització de la intervenció del govern en la vida econòmica del país va ser dramàticament subratllada per l'entrada en el mateix govern de Franco del ministre Suances, de qui el corresponent del *Christian Science Monitor* i del *New York Times* a Madrid escriu tal com segueix:

Christian Science Monitor, 26 de desembre de 1947: «...Els atacs es concentren en el ministre d'Indústria i Comerç del general Franco, Juan Antonio Suances. El senyor Suances està al poder des de juliol de 1945, i va aplicar un estricte i creixent control estatal. Durant molt temps ha sigut l'home més criticat d'Espanya. Se'l culpa de moltes coses, i des que es van imposar restriccions en la gasolina, els propietaris de cotxes van dirigir l'allau de les protestes.

»La queixa principal contra Suances concerneix l'ús que es fa de l'Institut Nacional de la Indústria —creat per l'Estat després de la Guerra Civil per ajudar la naixent indústria. El senyor Suances és acusat d'haver transformat aquest institut en un pop burocràtic que va sobrepassar molt els límits de l'objectiu per al qual es va establir.

»No limitant-se a les noves indústries, va intervenir en tota la indústria. Sota l'administració de Suances, els crèdits en dòlars urgentment requerits per a fer anar endavant la indústria es van repartir massa sovint per a construir-ne de noves, satisfent una lògica especulativa.

»Encara que acusacions de corrupció s'hagin difós respecte a altres ministres, no n'hi ha cap contra Suances, acusat simplement de buscar un fanàtic control estatal sobre totes les activitats.

»Suances és un dels puntals de l'estat nacional sindicalista del general Franco. Un altre és José Antonio Girón, ministre del Treball. Els enemics del senyor Girón són les antigues organitzacions sindicals, la Confederación Nacional del Trabajo i la Unión General de Trabajadores. Però la

seva veu actualment no canta contra Girón amb tota la ràbia que tenen les acusacions del món dels negocis contra Suances.

» (...) Durant les recents vagues dels transports, l'òrgan de Falange *Arriba* també va publicar articles ocasionals firmats per Hispanicus, que se suposa que és el portaveu de Franco, en els quals es promou la idea sindicalista com l'única forma per a portar la justícia laboral i per a mantenir la llibertat.

»Amb aquesta recent nota, és difícil creure que el general Franco estigui a punt de deixar caure la idea feixista, que va ser dominant des que va arribar al poder i que va substituir les idees liberals sobre les quals es fonamenta la democràcia.»

New York Times, 26 de desembre de 1947: «Madrid, Espanya, 25 Des. (UP). S'espera que el Generalísimo Francisco Franco intervingui demà en una reunió de govern, en una crisi política que es va desencadenar perquè el seu ministre d'Indústria i Comerç, Juan Antonio Suances, va ser fortament esbroncat al parlament el dilluns.

»Era la primera vegada que es feia una demostració així contra un ministre del govern de Franco.

«El general Franco, diuen les fonts polítiques, s'enfronta a una de les dues possibles alternatives: sacrificar Suances, mostrant al món que el seu parlament no és, tal i com se l'acusa, un simple executor d'ordres; o romandre lleial al seu ministre, que és un amic de tota la vida i a qui està especialment lligat.

»Si se sacrifica Suances, diuen els informadors avui, altres membres del govern podrien dimitir com a protesta.

»La majoria dels espanyols no s'ha adonat de la situació. Quan Suances va ser esbroncat, els censors del govern van ordenar als diaris d'ignorar el fet i de dir en canvi que va ser aplaudit.

»El ministre mai no ha estat massa popular entre els industrials i els homes de negocis. Alguns van afirmar que les seves polítiques estan danyant el comerç exterior del país i impeding la seva recuperació financera. Un important motiu de queixa és el seu rebuig a devaluar la pesseta i a

donar als productes espanyols millors oportunitats als mercats estrangers.

»Suances va comparèixer al parlament després que trenta-quatre dels quaranta membres del comitè d'indústria i comerç li haguessin demanat d'explicar per què estava legislant amb decrets en lloc de fer-ho amb les lleis que el parlament va aprovar. Es va defensar durant trenta minuts; després, va començar la xiulada.»

Últimament s'ha parlat molt, a Espanya, d'un canvi en el govern que bàsicament pugui exigir la destitució de Suances. Però aquest canvi encara no s'ha materialitzat. I tots els canvis que puguin succeir només poden tenir un objectiu: donar als Estats Units la impressió que el règim s'ha liberalitzat, tot i que en realitat la seva substància ha quedat intacta. En aquest sentit, és interessant citar l'afirmació feta pel representant de Franco a París, el Sr. Mosquera, al diari *Paris Soir*, publicada el 20 de febrer. Referint-se a un possible canvi al govern, el Sr. Mosquera va dir: «Seria només una qüestió d'aparences, per a persuadir l'opinió pública dels països democràtics a acceptar l'entrada d'Espanya al bloc occidental, més que no pas una qüestió d'efectius canvis en el règim establert pel general Franco.»

La inequívoca declaració del Sr. Mosquera fa inútil qualsevol comentari.

«Plus Çà Change, Plus c'est la Même Chose»

El següent extracte d'un article en el *Christian Science Monitor* del 28 de febrer de 1948 confirma la declaració del Sr. Mosquera.

Madrid no sembla doblegar-se per a guanyar els ajuts PER
Madrid

Sembla ara que el règim de Franco hagi fixat la seva direcció respecte al Programa Europeu de Recuperació. Els elements d'incertesa s'estan difuminant.

El PER era un desafiament per al Generalísimo Franco, perquè el seu règim havia estat deliberadament exclòs de la participació en el programa.

Hi havia un desafiament en la idea que liberalitzant l'economia d'Espanya i afluixant el control sobre els seus enemics polítics, el Caudillo pogués tenir els requisits per a una ajuda.

En canvi, tot indica que el general Franco vol seguir amb les seves polítiques ja consolidades sense variar-les en l'interès d'una relació més pròxima al PER.

AIXECAT UN CANTÓ DEL VEL

Com a mínim es va aixecar un cantó de l'espèss vel darre del qual el general Franco i el seu ministre d'Afers Estrangers, Alberto Martín Artajo, dirigeixen la política espanyola.

El nou cop d'ull va arribar a través del nou setmanari polític, *Criterio*, que oportunament va començar a publicar-se en un moment en què el públic espanyol està buscant aclariments sobre l'actuació del govern malgrat la crítica situació de l'Europa occidental.

Criterio, en el seu setè número, va publicar un editorial titulat: «Espanya i els Dos Blocs».

Es preguntava: «Per què dos blocs?»

Si els blocs són per a la guerra, deia *Criterio*, Espanya, que va tenir èxit a mantenir-se a distància de dues guerres mundials, haurà d'actuar amb cautela si el govern vol estalviar al poble espanyol els horrors d'una altra guerra total.

UN INCERT PAPER FUTUR

Criterio diu: «Ningú no ha de pensar que en una hora decisiva Espanya, a causa del seu inevitable destí geogràfic, haurà de posar-se militarment al costat d'aquells que ara consideren Espanya 'segura' —segurament al seu costat.

»Aquestes potències ara es dediquen a afalagar altres estats, els quals, per la seva posició geogràfica, semblen aliats dubtosos.

»En qualsevol cas Espanya posarà les seves condicions que, preveient sàviament les possibilitats futures, haurien de ser satisfetes des del present.»

Si els blocs, en canvi, són per a la pau, diu *Criterio*, Espanya, per la seva posició geogràfica i per ser el segon Es-

tat més gran de l'Europa occidental, hauria de ser-hi inclosa inevitablement.

El discurs de *Criterio* sembla seguir de prop la línia política empresa pel Ministeri d'Afers Estrangers. En poques paraules, això indica que el règim de Madrid va prendre la posició que si Espanya té necessitat de crèdits, tal com és, llavors també el bloc occidental, incloent els Estats Units, necessiten Espanya.»

PREUS, SALARIS I RACIONAMENT

És interessant examinar l'efecte que aquesta profunda crisi en l'economia espanyola va tenir en els índexs dels preus i dels salaris.

PREUS

El quadre següent sobre el cost de la vida va ser publicat per l'*International Reference Service*, vol. 4, núm. 30:

Mitjana anual	
1940	241.0
1941	209.0
1942	332.3
1943	323.9
1944	326.4
Desembre: 1945	362.2
Setembre: 1946	472.8
[Base: 1922-26 = 100]	

SALARIS

Aquest mateix número de l'*International Reference Service*, referint-se als salaris, diu que, malgrat les teòriques pujades el 1946 i les evidents pujades en el cost de la vida, els salaris van baixar pel que fa al seu poder adquisitiu. La

revista *World Report* diu que si el cost general de la vida va pujar el 650% des del 1936, els salaris només van pujar el 40,5%.

RACIONAMENT

El següent és una llista de les quantitats d'aliments (veritables racions d'ocells) que els espanyols tenen dret a rebre presentant les seves cartilles de racionament. Aquesta llista va aparèixer a la revista *Comercio y Navegación* del desembre de 1946.

«Distribució efectuada per la Delegación de Abastos y Transportes a la ciutat de Barcelona durant l'any 1946, per persona»

Producte	Litres-quilos/any	Litres-quilos/dia
Oli d'oliva	6.125	0,0167
Mongetes	1.650	4,52
Arròs	3.700	10,13
Sucre blanc	3.450	9,45
Sucre centrifugat	250	0,68
Bacallà	1.000	2,73
Cafè	550	1,50
Xocolata	900	2,46
Cigrons	500	1,36
Farina	300	0,82
Sabó	2.400	6,57
Llegums secs	200	0,54
Llenties	400	1,09
Cansalada	050	0,13
Greix vegetal	1.950	5,34
Pasta	2.400	6,57
Patates	40.000	109,58
Plàtans (1)	750	2,05
Llard	450	1,23

Torró	200	0,54
Pa (3a categoria) (2)	68.110	186,60

(1) Aquest article es va treure de la llista dels articles racionats el 15 de setembre de 1947.

(2) Les classes més necessitades, incloses en la «tercera categoria», reben la ració de pa més gran.

LA FAM TERRORITZA LA TERRA

La publicació madrilenya *Fomento Social*, que és l'òrgan d'uns elements molt conservadors, deia el que segueix en la seva edició d'octubre-desembre de 1947:

«Gairebé totes les preguntes que rebem en les cartes al nostre director es refereixen a la qüestió del sou. Aquí n'hi ha una d'aquestes:

»'Quin és l'avantatge dels increments dels salaris si la pujada dels preus és infinitament superior? Si els sous espanyols van pujar el 70 o 80%, incloent-hi tots els bons i els extrems, i els preus van pujar el 300 o 400%, llavors què s'ha obtingut? No hi ha un bon motiu per a demanar una major pujada dels salaris? I no hi ha cap elecció entre la inflació, que els empresaris diuen que seria l'inevitable resultat d'aquesta pujada, i l'actual i sempre creixent pobresa dels treballadors?»

»La qüestió és terrible, perquè toca el punt sensible de la situació a l'Espanya actual. En efecte, hauria pogut ser encara més sensible, perquè l'augment dels preus al que es refereix el nostre corresponçal és l'*oficial*, establert pel sistema de racionament del govern; si en canvi prenem en consideració les altres pujades (fins i tot els productes principals que no són racionats), podem veure que equivalen al 700 o 800%. I si considerem que els articles racionats només omplen el 10 o 20% de les actuals necessitats d'una família, veiem de seguida l'enorme pujada dels sous que caldria lògicament atorgar-se per a equilibrar salaris i preus.

»La lliçó és clara: si els sous han de ser prou elevats per a permetre que un treballador i la seva família puguin viure

honestament, llavors s'haurien de pujar el 100, o 200, o 500, o 800%, o tant com sigui necessari per a alinear-los amb els preus. D'altra manera, hi hauria un complet trencament del sistema econòmic, del qual es beneficiaria només el capital.

»Considerem, llavors, les dificultats que presenta aquesta situació: reconeixem de seguida que aquesta pujada dels sous seria una infinita espiral ascendent d'inflació; però, entre un mal i l'altre, la inflació és preferible a la fam; la fictícia abundància de diners és preferible a la pobresa; el problema del paper moneda d'aquesta inflació és preferible a la feblesa i a la mort dels pobres.»

EL CAPITAL AMERICÀ I L'ESPANYA DE FRANCO

Recentment s'ha dit que algunes institucions bancàries privades als Estats Units van començar negociacions per a donar crèdits a Franco. En aquest sentit, és interessant veure quina és la posició de Franco pel que fa a les inversions de capitals privats estrangers a Espanya, i sobre quines garanties poden comptar els inversors estrangers.

El *Christian Science Monitor* va publicar, el 30 de desembre de 1947, un article del seu corresponçal a Madrid, Sr. Arno Dosch-Fleurot, titulat «Franco s'enfronta a la possibilitat de demanar capital estranger». Els paràgrafs més significatius d'aquest article són els següents:

«El Generalísimo Francisco Franco s'enfronta al dilema de si deixar entrar capitals estrangers a Espanya a gran escala, o a si continuar amb dificultats sense crèdits estrangers.

»Espanya va ser posada en una condició d'escassetat financera per la incapacitat del règim de Franco d'obtenir crèdits estrangers a través de préstecs.

»Molts pensen que deixar entrar empreses estrangeres és l'única alternativa possible, però el general Franco sembla determinat a trobar un altre camí. Mostra la mateixa posició de fa tres anys, quan Espanya va comprar la companyia telefònica que s'havia fundat molt temps abans del seu règim i que era una de les majors empreses de propietat americana a Europa.

»Per a realitzar aquesta adquisició, va ser necessari sacrificar el 20% de les exportacions anuals espanyoles als Estats Units, encara que en aquell moment com ara els crèdits de dòlars fossin molt requerits.

»El general Franco va fer aquest sacrifici, que pesarà molt sobre l'economia espanyola en els propers anys, perquè volia alliberar Espanya de la propietat estrangera dels seus serveis públics.

»Ara, la millor possibilitat per a treure Espanya del seu forat financer és un altre servei públic: el sistema de ferrocarrils. Els ferrocarrils espanyols van ser estudiats més d'una vegada, en els últims dos anys, pel capital americà. Es va estimar que el sistema de ferrocarrils espanyol podria fàcilment doblar la seva capacitat de transport amb noves locomotores, vagons i material de recanvi. El capital americà va insistir en un interès directe sobre els ferrocarrils, que són de propietat privada.

»Seria possible posar diners americans en els ferrocarrils espanyols sense atorgar concessions, tal com era la Companyia Telefònica, però el general Franco s'ha declarat contrari a la introducció de capital estranger en qualsevol servei públic i de qualsevol forma.

»També les instal·lacions hidroelèctriques, així com també els ferrocarrils, van ser estudiades [pel capital americà] però els estudis no van arribar a bon port.

»El capital estranger estava disposat a invertir a Espanya com a Estat, però era refractari a invertir en el govern espanyol. (...) El general Franco es va oposar a la introducció de capital estranger a Espanya, excepte en la forma de diners proporcionats directament al govern.

»No hi ha cap indici que el general Franco pugui obtenir les grans quantitats de diners necessàries per a la reconstrucció d'Espanya.»

Es pot veure llavors que els conceptes totalitaris que ara predominen a Espanya són un obstacle insuperable per a qualsevol substancial inversió de capital estranger, sigui governamental o privat.

A més, el règim no dóna cap garantia. En aquest sentit, podria ser interessant reexaminar la història en la guerra de

la Compañía Telefónica Nacional de España, que pertanyia a l'americana I. T. & T.

El 1940, Anglaterra va avisar el govern dels Estats Units que part del petroli que la Texas Company transportava a Espanya es desviava cap a Itàlia i a Alemanya. El secretari del Tresor de Washington llavors va posar obstacles als enviaments de petroli als ports espanyols. Franco, com a resposta, va amenaçar amb represàlies contra la Companyia Telefònica, una empresa americana que no tenia res a veure amb el govern dels Estats Units.

El paràgraf següent sobre aquest tema s'ha extret del capítol «Petroli per a Espanya», del pròxim llibre *La història espanyola: Franco i les nacions en guerra* de Herbert Feis, que es va publicar en el *Foreign Affairs* de gener de 1948:

«El govern espanyol intenta afluixar la vàlvula [això fa referència a la pressió exercida per Washington per a disminuir la quantitat de petroliers que van a Espanya] resuscitant l'amenaça contra la Companyia Telefònica de propietat americana. El 22 de juny [1940] Serrano Suñer [el ministre d'Afers Estrangers espanyol], en un intent de provocar, va denegar la seva promesa de permetre que els propietaris reprenguessin el control. L'ambaixador Weddell [qui recentment va trobar la mort en un accident al Missouri] es va dedicar de nou amb zel a l'assumpte, però Franco no va fer cas a les seves aïllades crides. Weddell va concloure que el govern espanyol estava intentant utilitzar la nostra preocupació protectora per a obligar-nos a subministrar tot el petroli requerit. El Departament d'Estat li va donar instruccions d'aclarir que no podia considerar cap tracte d'aquesta classe. Se li va ordenar d'insistir sobre la restauració del control americà com una qüestió de dret i de promeses anteriors, i de deixar clar que el govern americà no discutiria cap altra qüestió d'interès per a Espanya (és a dir, un préstec) fins a que aquesta no s'hagués solucionat.»

Mentre Franco estava llavors fent pressió sobre el govern dels Estats Units a través de la Companyia Telefònica en un intent d'obtenir un augment dels enviaments de petro-

li, diu l'autor del llibre, estava també intentant coercir Alemanya de la mateixa forma. La incapacitat de Hitler per a satisfer les demandes de petroli de Franco va ser de fet una de les principals raons, segons el Sr. Feis, per les quals Espanya no va entrar a la guerra al costat d'Alemanya.

«El 6 d'agost», diu el Sr. Feis, «el ministre d'Afers Estrangers va trobar Weddell a la porta del seu despatx i va declarar que la qüestió dels telèfons s'havia per fi solucionat. Llavors Weddell, actuant segons les ordres rebudes, va declarar que el govern americà permetria a Espanya d'obtenir tota la quantitat de petroli que pogués transportar i que els britànics deixessin passar.»

Llavors, es pot veure que el govern de Franco s'oposa a les inversions privades de capital estranger a Espanya en nom de la sobirania nacional. Aquestes inversions, al mateix temps, com es va demostrar en el cas de la Companyia Telefònica el 1940, serveixen en mans de Franco només com a instrument de xantatge contra els interessos polítics i militars de la democràcia americana.

«MOT DE LA FIN»

D'aquest informe, les dades del qual van ser diligentment demostrades per fonts amb una imparcialitat que no deixa espai per als dubtes, es pot només deduir que la riquesa nacional d'Espanya disminueix progressivament. La renda nacional espanyola, que el 1923 era de 21.476.000.000 de pessetes, va pujar a 26.146.000.000 com a terme mitjà en els anys de la República, per a baixar una altra vegada a 21.481.000.000 durant el règim de Franco. Ara es conreen menys hectàrees de terra; la producció per hectàrea va disminuir. La tala dels boscos segueix a un ritme alarmant, la qual cosa produeix la doble desgràcia de la sequera a l'estiu i de les inundacions a la primavera. La quantitat de mineral extret creix a un ritme sempre més baix, i les infraestructures per als transports en carreteres i ferrocarrils es deterioren constantment. De la mateixa manera, les exportacions i importacions van disminuir molt. La dada

mitjana d'importacions i exportacions durant la República era de 10.000.000 de tones de mercaderies l'any. Sota el règim de Franco va ser de menys de 5.000.000.

Destacant en aquest panorama depriment, un fet serveix per a demostrar quina farsa brutal és l'anomenada «justícia social» del règim: durant la República, hi havia a Espanya 2.500 milionaris. Ara, segons les dades oficials, n'hi ha 14.000.

CONCLUSIÓ

De les estadístiques donades en les pàgines anteriors —unes estadístiques, ho repetim, extretes de les publicacions oficials del govern de Franco i del Departament del Comerç dels Estats Units, a més dels diaris americans— es pot veure que, per a permetre a l'economia espanyola poder realitzar qualsevol contribució positiva al Pla Marshall, seria necessari fer una inversió immediata de mil milions de dòlars aproximadament. I la quantitat requerida per al desenvolupament de l'economia nacional espanyola en el període de quatre anys previst pel Pla Marshall seria de dos a tres mil milions de dòlars. Per descomptat, el préstec d'aquesta suma a un país on predomina l'estructura econòmica, social, política i moral del feixisme comprometria als ulls del món el principi sobre què es basa el Pla Marshall.

No és necessari allargar-se sobre la significació política i moral del pla americà per als ajuts a Europa, ni citar totes les històriques declaracions que justificarien el punt de vista exposat amb claredat a les pàgines anteriors, perquè per això s'hauria d'esmentar la Constitució dels Estats Units en la seva entesa i els documents polítics signats pels màxims dirigents del país. Només citarem, doncs, aquelles declaracions del president Truman i del general Marshall directament relacionades amb el programa d'ajuts. Això és el que va dir el secretari d'Estat en el seu famós discurs a Harvard:

«El seu objectiu [el del Pla Marshall] hauria de ser el restabliment d'una economia de treball al món per a per-

metre l'emergència de condicions polítiques i socials en les quals puguin existir institucions lliures.

»A més, els governs, els partits polítics o els grups que busquin perpetuar la misèria humana per obtenir avantatges polítics o d'altra mena, es trobaran amb l'oposició dels Estats Units.»

En el seu missatge al Congrés del 19 de desembre de 1947, el president Truman, fent referència al programa d'ajuts, va declarar el següent:

«El nostre màxim interès respecte a la reconstrucció europea, de totes maneres, és que això és essencial per a la conservació de la civilització en la qual té arrels la manera de viure americana. És l'única garantia de la continuada independència i de la integritat d'un grup de nacions que constitueixen un baluard per als principis de llibertat, de justícia i de dignitat de l'individu.

»Els propers anys poden determinar si els països lliures d'Europa seran capaços de mantenir el seu patrimoni de llibertat.

»És per aquestes raons que els Estats Units tenen un interès tan vital a reforçar la confiança dels pobles d'Europa en els quals l'alliberament de la por i de la necessitat s'aconseguiran amb governs lliures i democràtics.»

En la seva defensa del pla per a la reconstrucció econòmica d'Europa, lliurat a un comitè del Senat el 8 de gener de 1948, el general Marshall va fer aquesta inequívoca declaració:

«Tractem amb governs democràtics. Una de les majors justificacions per a demanar al poble americà que faci el necessari sacrifici en aquest programa és el vital interès dels Estats Units per ajudar a mantenir la democràcia a Europa. Com a governs democràtics, són sensibles com el nostre propi govern cap als pobles dels països, i no podria ser d'altra manera.»

L'assistència necessària per a sanejar l'economia espanyola mentre Franco romanguí al poder seria una burla dels elevats principis dels quals deriva el Pla Marshall.

Tota l'assistència que es podria prestar a l'Espanya de Franco per organitzacions bancàries privades no podria ser

suficient per a millorar substancialment la situació del poble, i ajudaria només a allargar el govern de Franco i de la seva camarilla en contra de la voluntat de la gran majoria dels espanyols.

No és una qüestió de competició política. Franco, amb una innegable perspicàcia, es va esforçar a eliminar tota possible alternativa al seu govern. El govern republicà a l'exili va ser tan calumniat pels propagandistes de Franco que alguns sectors de l'opinió pública mundial estan poc disposats per a acceptar-lo. Els intents de formar un govern constituït per aquests «espanyols liberals i patriòtics», demanat en la Declaració Tripartida de França, Anglaterra i els Estats Units del 4 de març de 1946, també van ser perjudicats per la propaganda de Franco. La mateixa monarquia, en contra de la qual Franco no podria utilitzar cap dels arguments que va fer servir amb tanta falta d'escrúpols en contra de la República, va ser rebutjada pel general com a alternativa al seu règim. Imitant un famós autòcrata, Franco intenta persuadir el món que a Espanya és una qüestió de «Després de mi, el diluvi».

Aquesta política catastròfica va ser específicament denunciada per Sir Samuel Hoare en el seu discurs transmès per la BBC el 9 de juny de 1947. L'anterior ambaixador britànic a Espanya va fer aquesta declaració respecte al règim espanyol:

«La dictadura de Franco, suprimint la llibertat d'opinió i impedit el desenvolupament de qualsevol experiència política, ha fet gairebé impossible l'evolució del mateix règim. De fet, Espanya pateix una de les pitjors desgràcies d'una dictadura: l'eliminació d'experiència política.»

No hi ha, però, cap raó perquè la resta del món hagi d'estar sotmès a aquest monstruós xantatge. Existeixen les forces polítiques, socials, econòmiques, militars i religioses que poden fer-se càrrec del govern i poden portar la nació espanyola, amb dignitat i ordre, a la comunitat dels pobles lliures. Per una sèrie de circumstàncies, Franco ha perdut totes les excuses psicològiques que abans va fer servir per a justificar la indefinida prolongació del seu règim. Les Nacions Unides no estan «amenaçant» la sobira-

nia nacional d'Espanya, ni les guerrilles al territori francès estan emprenent una «invasió», ni la guerra entre Orient i Occident sembla tan imminent com desitja Franco.

En aquestes circumstàncies, quines excuses psicològiques pot trobar Franco per a justificar la seva permanència al poder?

* * *

L'Espanya de Franco no pot ser inclosa en el Pla Marshall sense desposseir aquest generós projecte americà del seu significat històric. Tanmateix, seria criminal deixar el poble espanyol fora d'aquest gran esforç econòmic unitari. I la responsabilitat de tal crim és al càrrec del general Franco. Però tots els qui, per acció o per omissió, contribueixen a mantenir-lo en el poder comparteixen aquesta responsabilitat. Aquesta declaració no s'ha fet des d'un punt de vista partidari. No demanem res per a nosaltres, ni per allò que representem. Aquí ens preocupem només per la condició del poble espanyol, que es mereix un destí millor. Les grans democràcies occidentals, i sobretot els Estats Units, tenen a les seves ordres els mitjans per a abolir la dictadura de Franco.

Es va expressar la por que, atacant el general Franco, s'hauria ferit l'orgull espanyol. Però aquestes consideracions no es van tenir en compte quan les necessitats estratègiques d'Anglaterra i dels Estats Units van fer l'acció contra Franco necessària. En el capítol publicat al *Foreign Affairs* del llibre citat abans, es va fer referència a un cas molt significatiu. «Durant l'hivern de 1943-44, vam suspendre tota remesa de petroli a Espanya per un període de gairebé tres mesos, per a assegurar el consentiment del govern espanyol a un grup de peticions dels Aliats. Les més importants d'aquestes eren que Espanya no havia d'enviar més wolframi als països de l'Eix, que havia de tancar el consolat espanyol de Tànger, el centre d'espionatge alemany a Àfrica, i que havia de cedir als Aliats alguns vaixells de guerra i naus italianes. Espanya va acceptar totes les peticions aliades, però va insistir que algunes petites

remeses de wolframi a Alemanya havien de continuar. Quan Espanya va fer aquestes concessions la primavera de 1944, les remeses de petroli van tornar a començar.»

En altres paraules, quan els interessos legítims d'Anglaterra i dels Estats Units estaven afectats, ningú no va invocar l'orgull espanyol i el concepte d'honor de Franco per a impedir l'acció contra Espanya.

En aquell hivern de 1943-44 el desenllaç de la guerra ja estava decidit. Ni les remeses de wolframi a Alemanya, ni la presència d'espies nazis a Tànger o als vaixells italians als ports espanyols podia privar els Aliats de la victòria. No obstant això, l'acció empresa per Anglaterra i pels Estats Units era legítima i va merèixer els aplaudiments de tots els espanyols antifranquistes. Però ara es troba en joc l'existència real d'un poble que suma uns vint-i-vuit milions d'habitants, un poble que és un dels que més van patir a la història i que va donar al món una de les seves més glorioses cultures. Un embargament de tres mesos en dos o tres de les matèries primeres més importants seria suficient per a alliberar Espanya i el món d'aquesta ignominiosa supervivència constituïda pel règim de Franco.

La història reservarà un judici sever a qui, trobant-se en la posició per a esborrar aquesta vergonya, no haurà fet res per a aconseguir aquest objectiu.

Un informe sobre la situació econòmica
i financera de l'Espanya de Franco

JAUME MIRAVITLLES

1 West 30th Street

Nova York

1 de gener del 1950

Estimat senyor:

L'aspecte econòmic i financer del problema espanyol ha pujat a l'escenari una altra vegada. L'urgent ajut americà a Espanya es va considerar com un propòsit per a permetre a Espanya d'escapar-se del marasme econòmic en què es debat.

La meva gratitud per la generosa hospitalitat de què vaig gaudir des de 1945 m'indueix a abstenir-me d'interferir en les decisions que es van prendre a Amèrica. No obstant això, el mateix sentiment de gratitud m'obliga a esforçar-me a recopilar i analitzar la molt abundant informació que els diaris, les agències i els escriptors independents ofereixen al públic americà.

La meva contribució és encara més necessària ja que *el Govern Espanyol i els seus representants aquí es van embarcar en un esforç desesperat per a obtenir l'ajut americà abans que s'hagi pogut donar a l'opinió pública americana la més petita oportunitat de discutir democràticament tots els aspectes del problema*, especialment aquells que *no* es refereixen a la necessitat de crèdits (ningú no ho posa en dubte), sinó a la capacitat del règim de Franco d'*utilitzar amb profit els crèdits* per al restabliment de l'economia espanyola després de gairebé tres anys de guerra civil i de gairebé onze anys de terrible mala gestió.

En aquest sentit, vaig preparar un informe que mostra la situació real i les seves ineludibles perspectives: un presupost ineficaç, una acumulació de controls que porta a una corrupció organitzada, salaris per sota del nivell de subsistència imposats a la població treballadora per un pul·lular de llagostes que esgoten una proporció sempre més gran d'una renda nacional que disminueix. Ensenyo com la ruïna de l'agricultura es deu molt més a la política del govern que no a la lamentable sequera; la ruïna de la indústria a causa d'una administració sense administradors competents

i d'una industrialització total sense un pla concret, a causa de controls embolicats i de l'omnipresent INI; la inevitable deformació del comerç exterior, exasperada per una política monetària absurda; la destrucció del capital espanyol i del capital estranger que treballa a Espanya.

El meu informe, que adjunto, mostra la relació directa entre la política econòmica de Franco i la penosa situació en què es troba submergida Espanya. Mostra també que tots els observadors imparcials comparteixen aquesta opinió. La cosa sorprenent és que gairebé tots els espanyols també la comparteixen. Però a Espanya no existeix la «llibertat d'expressió». La desesperació indueix (com vaig intentar demostrar) algunes víctimes com els fabricants catalans a referir-se en els escrits als mals del sistema, encara que aquests escrits no s'hagin mai publicat o discutit públicament, i que els seus autors estiguin sempre exposats a la revenja del Sr. Franco i del Sr. Suances.

Sé que tant Franco com Suances interpretaran el crèdit americà, donat sense un estudi previ de la situació espanyola, com un vot de confiança en blanc. És absolutament inevitable que malgastin completament qualsevol ajut americà (vegeu el telegrama del Sr. Sam Pope Brewer al *New York Times*, 16 de desembre de 1949). En conseqüència, és també inevitable un ràpid engany per part del Congrés i de l'opinió pública americana. Com a espanyol que encara creu en el futur del seu país, tinc por de les lògiques conseqüències d'aquest engany: el dolorós ajornament d'una col·laboració cordial i oficial entre els EUA i una Espanya democràtica.

Un debat veritablement sincer és urgentment necessari, com a mínim als Estats Units, si Franco ho fa impossible a Espanya. L'opinió pública americana va rebre i rep informació prou exacta, especialment de fonts americanes. Però les conclusions lògiques encara no s'han extret. Espero que el meu informe pugui servir per aquest objectiu.

Sincerament vostre,

[Signatura:] Jaume Miravittles

Un informe sobre la situació econòmica i financera de l'Espanya de Franco

Aquest informe es va tancar el 19 de desembre de 1949. Els fets en els quals es basa, de totes maneres, són tan incontestables i les seves conseqüències tan indestructibles que el correu i els diaris de cada dia aporten una nova evidència que dóna suport a les meves afirmacions; em refereixo a alguns d'aquests a les notes a peu de pàgina.

El govern de Francisco Franco demana un préstec dels dòlars del contribuent americà. Per a obtenir aquest préstec, el govern de Madrid intenta convèncer els representants del poble americà que uns pocs milions de dòlars arreglarien econòmicament Espanya. Tant el Departament d'Estat dels EUA com l'Export-Import Bank van decidir que, a part qualsevol consideració política, l'Espanya de Franco és un gran risc. Aquest informe ha estat pensat per a mostrar per què l'Espanya de Franco és un gran risc.

Després d'algunes dades sobre els ingressos nacionals espanyols, faré referència als factors *essencials* de la vida econòmica espanyola: la pesada càrrega d'un pressupost ineficient i la desorganització i desmoralització dels controls que fomenten la corrupció. Explicaré després els seus

efectes en l'agricultura, la indústria, el comerç exterior i en el procés de capitalització. Aquesta anàlisi porta inevitablement a conclusions que oferiré a la discussió pública.

RENDA NACIONAL. Els ingressos per càpita espanyols van disminuir des del final de la Guerra Civil el 1939. El Consejo de Economía Nacional del govern de Franco publica cada any dades basades en els preus de 1929. Aquestes dades, desgraciadament, estan deformades, perquè els preus reals són més del doble dels preus oficials. No obstant això, aquestes són les dades oficials sobre el descens dels ingressos nacionals:

1929	1.092 pessetes
1943	847 pessetes
1948	781 pessetes

El poder adquisitiu real dels ingressos per càpita de 781 pessetes al 1948 és per sota de les 400 pessetes sobre la base de 1929. És interessant notar que els càlculs del Banc Urquijo estimaven que els ingressos nacionals espanyols haguessin arribat a 385 pessetes el 1895. Així, el fet és que, tretze anys després de la conquesta del poder per part del govern de Franco, els ingressos nacionals espanyols va tornar als nivells del 1895.

EL PRESSUPOST. El 1946 les despeses pressupostades del govern espanyol van absorbir el 40 per cent del pressupost del país, segons el Ministeri d'Indústria i Comerç en la seva publicació *Análisis de la Economía Española*. El 1948, el percentatge va ser més petit per la simple raó que el pressupost mateix és tan baix que el país no va poder proporcionar al govern la quantitat de diners que es va gastar el 1947. Les dades de 1948 són:

Pressupost de l'Estat	18.000.000.000 ptes.
Altres corporacions públiques	5.000.000.000 ptes.
Ajuntaments	3.500.000.000 ptes.

La càrrega del pressupost en els ingressos nacionals de 102.000 milions actuals de pessetes el 1948 és llavors el 26 per cent. El 1950, malgrat el continu decaïment dels ingressos reals, el pes dels impostos augmentarà aproximadament el 7%¹.

DESPESES MILITARS. Un examen ràpid del pressupost actual suggereix que les forces armades es queden amb el 34,3 per cent del total, comparat amb el 12,1 per cent el 1935. El fet és que ara les despeses militars estan dispersades en els pressupostos de molts ministeris. Per a trobar el cost de la guàrdia mora personal de Franco, per exemple, s'ha de mirar en el pressupost de la presidència. Les forces de policia nacional directament sota el comandament de l'exèrcit es paguen amb fons donats al Ministeri de l'Interior; els quarters i altres construccions militars són registrats sota altres ministeris encara. Totes sumades, les despeses totals de les forces armades prenen una mica més del 50 per cent del pressupost del govern. Descomptades les despeses fixes com ara els deutes de servei, les pensions, etc., queda menys del 25 per cent del pressupost per a totes les despeses operatives a fora de les despeses militars, així com també per a les inversions de capital.

Hi ha molt poc per a ensenyar a canvi d'aquesta tremenda càrrega sobre el contribuent espanyol. Molts soldats, ara a l'exèrcit regular no tenen tampoc els fusells. L'aviació té 4.400 oficials i 35.000 reclutes però només 350 caces, i només pocs d'aquests són capaços de volar. Una broma popular a Madrid diu que els americans van inventar l'avió sense pilot, però que Franco va anar encara més lluny: va inventar el pilot sense avió.

¹ El president de la Comissió del Pressupost, encara que enganyi amb les dades oficials del poder adquisitiu de la pesseta, totalment exagerades, va haver d'admetre (vegeu el despatx de Madrid al *New York Times*, 22 de desembre de 1949) que el poder adquisitiu del pressupost de 1950, malgrat les seves dades enormement inflades, és el 24% menys que el de 1935. En realitat, el decaïment real del poder adquisitiu de la pesseta és més del 50%.

Des de 1939, el govern de Franco es va gastar 60.000 milions de pessetes —aproximadament 5.400.000.000 de dòlars segons el canvi oficial— en les forces armades. La majoria d'aquests es van destinar als salaris, etc., per als oficials. Allò que queda, allò que el govern de Franco té per a ensenyar a canvi dels diners gastats, va ser relatat força precisament per un corresponçal americà, Joseph G. Harrison, en un despatx de Madrid al *Christian Science Monitor* a Boston el 16 de setembre de 1949:

«Tal com són valorats els exèrcits en aquesta època de bombarders B-36, de caces de reacció, de radar, sense mencionar les bombes atòmiques i la guerra biològica, Espanya no té ni tan sols el que podria definir un exèrcit, una marina i una aviació de segona categoria. En efecte, és tan dèbil en totes aquestes seccions que seria un factor irrellevant contra qualsevol enemic important, malgrat els aproximats 2.000.000 d'homes que podria reunir. (...) La completa manca d'equipament modern rebaixa el valor militar d'aquests 2.000.000 a poca cosa més que l'equivalent d'unes poques divisions. (...) Espanya gairebé no té ni una arma moderna, ni tan sols pels estàndards dels primers anys de la Segona Guerra Mundial, i no pot produir-les a una escala realment considerable. Però aquest inconvenient és només una cara de la moneda.

»L'altra cara és que, com que no va tenir mai armes modernes, Espanya no va poder instruir el seu exèrcit en la utilització d'aquestes armes. En efecte, no va poder ni tan sols adaptar el seu pensament militar al punt de vista de 1949, i encara viu en els dies de la Guerra Civil de 1936-39, ara desesperadament antiquats. Fins i tot amb els ajuts i els materials alemanys i italians, que van superar molt els que arribaven a les forces espanyoles republicanes de Rússia, el Generalísimo Francisco Franco va tardar tres anys per a destruir els seus enemics desorganitzats i escassament equipats.

»No importa de quin costat es miri, la tasca per fer d'Espanya una força eficient militarment per poder comptar amb ella, és gegantina.

»A Espanya li fa falta l'artilleria? Espanya té alguna artilleria, però majoritàriament remolcada per cavalls, i té un

calibre tan petit que no es podria oposar a l'avançada d'enemics l'artilleria dels quals seria molt superior. *Li fan falta els bombarders?* Els bombarders espanyols són tan antics que si Espanya els posés en l'aire, podria arriscar de perdre'ls tots en l'espai d'un dia. *Li fan falta els vaixells?* Els espanyols són tan antics, tan lents i tan mancats de moderns dispositius de detecció que són els proverbials ànecs asseguts. *Li fan falta els tancs?* La força de tancs espanyola probablement és semblant a la dels exèrcits àrabs que van lluitar contra Israel fa un any.»²

CORRUPCIÓ DEL GOVERN. De dalt a baix, el govern de Franco està aclaparat d'una corrupció encara més gran que la corrupció del règim feixista italià, que va impressionar tant el poble italià quan aquest país va ser alliberat en la Segona Guerra Mundial. A més i per damunt de les despeses pressupostades del govern, la corrupció embolicada en els controls governamentals de la vida civil a Espanya absorbeix el 12 per cent més dels ingressos nacionals. Observadors americans i britànics ho expliquen:

L'escriptor catòlic Francis E. McMahon escriu en el *Post* de Nova York del 27 d'abril de 1947:

«M'esperava trobar algunes coses lletges quan vaig anar a Espanya. Però hi va haver una cosa per a la qual no estava preparat: la corrupció. Una corrupció tan flagrant, tan estesa, tan coneguda que, en comparació, fa insignificant Tammany Hall en els seus pitjors dies.

»Gairebé tothom ha sentit aquesta història a Espanya. Un oficial de l'exèrcit, anant cap a Madrid una nit amb el seu cotxe, es va quedar sense gasolina. Per casualitat va arribar allí un camió de gasolina de l'exèrcit. L'oficial li va dema-

² Un despatx des de Madrid d'Arno Dosch-Fleurot al *Christian Science Monitor* de Boston, del 22 de desembre de 1949, diu: «L'exèrcit espanyol té bases aèries, però com la mateixa aviació són petites i necessitarien ser totalment reequipades per a tenir algun valor. Cap d'aquestes bases aèries, civil o militar, no es podria comparar amb els camps d'aviació a l'Àfrica del Nord. *Qualsevol de les principals bases al Marroc francès, a Casablanca, Rabat o Port-Lyautey podria possiblement portar més tràfic que tots els camps d'aviació espanyols junts.*»

nar que s'aturés i li va preguntar al conductor si podia donar-li uns pocs litres de gasolina per poder tornar cap a casa seva.

»El camioner va dir que el camió estava sota segell militar i que el seu contingut, per ordre explícit d'un general, no es podia tocar. L'oficial es va fer càrrec de l'assumepte i va trencar el segell. No va sortir gasolina, sinó un fluid fosc i greixós. Era oli d'oliva, destinat al mercat negre.

»Alts oficials militars van guanyar milions amb aquestes pràctiques. Els magatzems alimentaris de l'exèrcit absorbeixen un gran percentatge dels aliments del país. Els aliments es compren dels productors al baix preu oficial. El soldat comú, que menja i viu humilment, no veurà mai una gran part d'això. Es desvia en canals il·legals, on es ven amb un benefici fantàstic. Però l'exèrcit és només una de les fonts de mercat negre. L'història de les agències alimentàries civils és gairebé igualment conegut. Aquestes agències són controlades pels falangistes i pels seus amics. Controlen la major part dels aliments dels quals l'exèrcit no ha pogut apropiarse. Com els militars, pensen que una manera ràpida per a enriquir-se és la venda il·legal. Homes que no tenien deu pessetes al començament de la Guerra Civil ara són milionaris gràcies a operacions al mercat negre.

»De totes maneres, la corrupció del règim és molt més extensa que això. L'autoritat i la influència dels oficials del govern està disponible per a gairebé tothom —per un preu.»

El *Times* de Londres del 27 de juny de 1949 diu en un editorial:

«Es considera que els americans van mirar amb animadversió el sistema de control econòmic estrictament centralitzat del règim, que va fomentar un ampli mercat negre i la corrupció i va augmentar els costos industrials.»

Charles R. Hargrove cablegrafia des de Madrid al *Wall Street Journal* el 21 d'octubre de 1949:

«Els controls de la borsa són només un aspecte dels reglaments que arriben a tota fase de qualsevol activitat. Quantitats o materials, aliments, comunicacions, així com també importacions o exportacions. Teòricament, gairebé

tots els homes i les dones estan controlats, o diuen que estan controlats. Afortunadament, això és només en teoria, perquè l'espanyol és una de les persones més incontrolables del món. Així, el mercat negre prospera i les persones arteroses troben els mitjans per a obtenir o fer allò que volen, excepte en política.»

Es poden trobar paraules que condemnen molt durament la corrupció també a l'*Star* de Washington del 21 de novembre de 1949, per Constantine Brown, i al *Post* de Nova York del 28 de novembre de 1949, per Seymour Freidin.

La unanimitat i la persistència d'aquests comentaris són impressionants. Tan aviat com els espanyols recuperin la seva llibertat, milers d'anècdotes recollides a Espanya o per espanyols que viatgin a l'estranger, atentament controlades pels experts, constituïran una prova aclaparadora.

ELS CONTROLS DEL GOVERN. Per a l'estranger, que viatja a Espanya com a turista amb dòlars per a gastar, o com a «observador» estranger que ni parla la llengua ni coneix el país, hi ha relativament pocs controls. El desig del govern de Franco d'obtenir dòlars dels turistes i d'impressionar els diputats americans de viatge elimina qualsevol paperassa. En canvi, per als espanyols, o per als estrangers que tenen negoci a Espanya, la llista dels controls és llarga. Per a indicar-ne alguns, l'espanyol o l'estranger resident a Espanya ha d'obtenir el permís del govern per a això que segueix:

- a) Per a canviar de collites a la terra cultivada.
- b) Per a comprar maquinària agrícola, fertilitzants, etc.
- c) Per a augmentar la producció agrària.
- d) Per a escollir un comprador.
- e) Per a establir el preu de venda de qualsevol producte.
- f) Per a donar feina als treballadors.
- g) Per a transportar les mercaderies.
- h) Per a augmentar la producció industrial.
- i) Per a fundar una nova indústria.
- j) Per a comprar primeres matèries.
- k) Per a millorar els productes.
- l) Per a distribuir als venedors.

- m) Per a fixar les condicions de treball.
- n) Per a fixar els sous.
- o) Per a competir amb les indústries d'Estat.
- p) Per a llogar despatxos.
- q) Per a obtenir certificats de bona conducta per a poder fer negocis.
- r) Per a viatjar dins d'Espanya.
- s) Per a viatjar fora d'Espanya.
- t) Per a importar productes.
- u) Per a exportar productes.
- v) Per a disposar de les divises guanyades.

Obviament, sota un sistema de controls que afecta virtualment qualsevol activitat dels espanyols, hi ha grans oportunitats per als tripijocs i la corrupció. Sota el complicat sistema de controls establert pel govern de Franco, els tripijocs i la corrupció van batre tots els rècords. Un espanyol que vagi a pagar una multa —i els espanyols sense relacions oficials són multats per milers de petites violacions de normes que pocs entre ells coneixen o entenen— descobreix que ha de subornar un policia perquè el posi al primer lloc de la cua per a poder pagar la seva multa sense perdre un dia de treball sencer.

El control del sistema de producció i de distribució per diferents agències del govern afegeix un gran premi al preu de tot el que es compra a Espanya. Comença amb la producció. La pastilla de sabó normal, per exemple, té una mesura estàndard. La major fàbrica autoritzada a produir aquestes pastilles pertany a un general que, per descomptat, troba més fàcilment que els seus competidors les primeres matèries mitjançant els canals oficials. El seu sabó es distribueix als mercats domèstics en vagons de càrrega comprats per l'exèrcit, però els seus competidors han de pagar suborns per a obtenir espai als vagons d'ús civil. Les racions de sabó són insuficients i les mestresses de casa han de trobar més sabó al mercat negre. El preu que paguen és moltes vegades l'actual cost de producció i de distribució, ja que el productor, l'home del mig i el detallista han d'afegir el cost de molts suborns entre la fàbrica i el consumidor.

UNA ANÈCDOTA ELOQUËNT. El ciment és molt escàs a Espanya. Fa uns anys, els productors de ciment es van veure obligats a vendre milers de tones a l'exèrcit als preus oficials molt baixos per a la construcció de fortificacions davant dels Pirineus. Aquest ciment, de tota manera, no es va utilitzar per a la construcció de les fortificacions; la major part va ser aviat oferta al mercat negre per més del doble del preu original rebut pels fabricants.

Això mostra clarament fins a quin punt el règim de Franco fa baixar els estàndards morals públics. Els espanyols perden progressivament tota sensibilitat per a això; ja no són conscients que la corrupció és quelcom d'anormal. La gent ha de subornar per a sobreviure. Deixeu que recordi el diàleg entre un periodista americà (Sr. McMahon) i un professor d'universitat espanyol:

Professor: Espanya consta de 28 milions de lladres.

Periodista: Això és, naturalment, sense comptar-lo a vostè.

Professor: No. Incloent-m'hi. Guanyo 500 pessetes al mes i gasto 3.000 pessetes. Endeveni, on he de buscar la diferència?

Pràcticament la mateixa idea va ser expressada, una altra vegada, pel *Post* de Nova York de fa uns dies. La premsa americana és unànime, i la premsa europea no pensa de manera diferent.

Els meus amics de París em van enviar una traducció d'un article publicat el 5 i 6 de desembre de 1949 pel *Neue Züricher Zeitung*, un diari neutral i molt moderat. Diu (6 de desembre):

«La falta d'opinió pública va fomentar una gran corrupció en els organismes públics, especialment en la part de les agències encarregades de dirigir la vida econòmica.»

Això no és tot. La unanimitat inclou els mateixos falangistes! L'Associated Press va transmetre des de Madrid (vegeu el *New York Times*, 21 de novembre de 1949):

«El principal diari falangista *Arriba* al·ludeix a *desertors* del partit, *que van obtenir el més gran profit personal possible de l'estat falangista.*»

Aquests atacs mostren una lluita desesperada per les restes de la presa. No és necessari dir al poble espanyol que

l'estat falangista es va fundar i s'administra per al benefici personal dels seus dirigents, partidaris i seguidors. Després de la confessió de dalt publicada a la premsa americana, no es necessiten més comentaris per recalcar que *la corrupció no és un incident en el règim de Franco; és el règim mateix*.

LES CONSEQÜÈNCIES ECONÒMIQUES. Un banquer de Madrid va fer aquesta estimació conservadora del preu de la corrupció per al consumidor:

A causa del mercat negre, pujades dels preus que no van al productor:

Productes agraris	7.000.000.000 ptes.
Productes industrials	3.000.000.000 ptes.

A causa de suborns i «cortesies» directes

Per a «serveis» oficials	1.000.000.000 ptes.
Per a obtenir privilegis oficials	1.500.000.000 ptes.

Corrupció total	12.500.000.000 ptes.

Pressupost total.....	26.500.000.000 ptes.

Preu del règim de Franco	39.000.000.000 ptes.

Això representa aproximadament el 40 per cent de la renda nacional.

POLÍTICA MONETÀRIA. El Fons Monetari Internacional, informant del que va passar a l'Europa occidental en un resum distribuït el setembre de 1949, diu:

«La guerra va afegir les dificultats sorgides de la destrucció i de la desorganització. (...) Gairebé a tot arreu el problema es va intensificar per polítiques monetàries que estimulaven consums i inversions relativament excessius. (...) En molts països directament afectats per la guerra, es van fer grans esforços per a restaurar i per a augmentar la ca-

pacitat productiva. En altres països es va fer un bon progrés, sense massa assistència des de l'exterior.»

A Espanya, sigui com sigui, la inflació va produir pocs esforços per a augmentar la capacitat productiva, i es poden mostrar progressos molt petits, o cap progrés. *En canvi, el govern de Franco va utilitzar la inflació per a augmentar els profits dels privilegiats.* Un ministre de les Finances, José Larraz, va intentar una reforma financera i la centralització del control de la comptabilitat (1941), però va ser ràpidament substituït pel *yes-man* J. Benjumea, que encara és en actiu.

Al 1947, de tota manera, la inflació sense fre era una veritable amenaça. Es van ordenar severes mesures deflacionàries, totes de tipus financer (restriccions en els nous diners posats en circulació, limitació dels crèdits bancaris, tipus d'interès augmentats, etc.). Aquestes mesures monetàries, no obstant això, no van ser suportades per les necessàries reformes econòmiques. No hi ha disminució en la quantitat de les intervencions del govern, cap esforç per a eliminar la paperassa que limita els negocis, per a reduir la quantitat d'oficials públics, o per a combatre la corrupció i els tripijocs que encara prosperen a tots els despatxos del govern. Com a conseqüència, Espanya té al mateix temps els inconvenients de la inflació i de la deflació sense els estimulants efectes transitoris de la inflació i sense els saludables resultats d'una camisa de força deflacionària. Els costos de producció continuen pujant i els preus unitaris per al consumidor no han baixat, sinó que han continuat a moure's a l'alça.

SALARIS I PREUS. El 21 de febrer de 1949 el *New York Times* va publicar una crònica reunida pel servei mundial de l'Associated Press sobre el cost de la vida en diferents capitals del món. L'AP no va agafar com a referència el dòlar, la lliura esterlina o la pesseta, uns termes que podrien ser fàcilment enganyosos, sinó el nombre d'hores necessàries, partint dels salaris pagats, per a satisfer les despeses bàsiques setmanals segons els estàndards considerats normals en tots els països. A Washington, D.C., diu l'AP,

una família de quatre persones podia viure amb 42 hores de treball setmanals; a París, amb 170 hores de treball setmanals, però a Madrid, amb 622 hores de treball setmanals! L'AP comenta: «Madrid va resultar el lloc més difícil d'Europa, incloent-hi els països darrere del Teló d'Acer.» Suposant que tots els quatre membres d'aquesta família fossin adults i treballessin 12 hores al dia set dies cada setmana, igualment tindrien un total de només 336 hores de treball cada setmana. La resposta, naturalment, és que l'estàndard de vida a Espanya avui és molt per sota del normal per al treballador mitjà i que el treballador espanyol i la seva família omplen el buit, fins a cert punt, amb operacions al mercat negre.

Altres observadors estrangers arriben a les mateixes conclusions. Entre aquests informes hi ha els de la publicació mensual *World Today* de Londres del juliol de 1948 i dels corresponents de Madrid del diari *Christian Science Monitor* de Boston del 7 de juliol de 1949. També els espanyols aliats amb el govern de Franco durant la guerra civil evidencien el mateix concepte. Hi ha, per exemple, *Fomento Social*, un periòdic inspirat per la Companyia de Jesús a Madrid. En l'edició de l'octubre/novembre de 1947, aquest periòdic va escriure:

«Quina és la utilitat d'apujar els sous si el cost de vida puja a un ritme més ràpid? Si els sous, incloent-hi tota mena de gratificacions i ajuts, van pujar entre el 70 i el 80 per cent, què es va guanyar llavors si en el mateix temps el cost de vida va pujar entre el 300 i el 400 per cent? La situació, expressada en números, és terrible; però és encara pitjor si considerem que hem donat els números *oficials* del cost de vida. La pujada real del cost de vida és entre el 700 i el 800 per cent. Les conseqüències són evidents: o s'apugen els salaris el 100, 200, 300, 500 o 800 per cent —o quant sigui necessari per a elevar-los al nivell del cost de vida— o l'actual situació a Espanya només pot ajudar el capital.»

EL SINDICAT DE FALANGE. Sota el govern de Franco, els industrials i els homes de negocis han de pagar al govern, per cada treballador, un munt de subsidis d'una anomena-

da seguretat social a través del Sindicat Vertical, una organització de treball controlada per Falange, l'únic partit tolerat a Espanya. Tots els treballadors estan legalment obligats a pertànyer a aquest sindicat. El pressupost del sindicat de Falange el 1947 es divideix d'aquesta manera:

Ingressos:	(en milions de pessetes) 292,9
(dels quals 270 es van pagar pel comerç i la indústria, en la major part pels empleats)	
Despeses: Seguretat Social	126,7
Jerarquia econòmica i social	71,2
Despeses generals	54,4
Jerarquia política del sindicat	40,5
Despeses especials	31,4
Despeses materials	23,0
Total	347,2

Òbviament, una factura de seguretat social que admetés que el 64 per cent de les seves despeses es destinés als polítics i a les despeses generals, no s'aprovaria fàcilment al Congrés dels EUA o al Parlament britànic. Les Corts espanyoles, de totes maneres, són un organisme executor d'ordres al qual es permet rarament criticar qualsevol acte del govern.

La creixent infiltració comunista en el sindicat falangista es va reconèixer oficialment per *Catalunya*, l'òrgan dels comunistes catalans publicat a Ciutat de Mèxic, el 4 de novembre de 1949, on podem llegir:

«El treball dins del sindicat vertical està donant bons resultats. Hem de tirar endavant amb aquesta profitosa experiència de combinar les possibilitats legals amb la lluita clandestina.»

Els crits de «mort al capitalisme» que es van sentir a Madrid el 29 i el 30 de novembre són un mal senyal.

* * *

LA TRAGÈDIA DE L'AGRICULTURA ESPANYOLA

El vicepresident del govern republicà espanyol a l'exili, F. Gordon Ordas, qui va ser ministre d'Agricultura, va resumir l'història agrícola del govern de Franco en un discurs recent i molt ben documentat a Ciutat de Mèxic, publicat l'agost de 1949 per *España Nueva*, Mèxic D.F. Va dir:

«El terme mitjà de les 17 collites més importants de 1939 a 1948 va ser 9.579.000 tones per sota del terme mitjà de 1931-35, o sigui un descens del 30% aproximadament. Dels 20,6 milions d'hectàrees cultivades el 1935, gairebé 2.000.000 es van abandonar.»

Dins d'Espanya, la revista de Madrid *Revista Financiera*, publicada sota la censura del govern de Franco, va dir el 5 de desembre de 1947:

«Si als darrers anys la producció agrària disminueix constantment, això no es deu a la terra.»

L'índex general de la producció agrària és desmoralitzador:

1929 (monarquia)	100
1934 (República)	108
1939 (Guerra Civil)	Guerra Civil
1944 (Franco)	73
1949	Per sota de 70

Al 1935, Espanya exportava 1.425.562 tones i importava 333.503 tones de queviures; superàvit net: 1.092.061 tones. Al 1943-45, les exportacions equivalien a 1.627.639 tones (la capacitat productiva de la costa mediterrània espanyola és fantàstica) i les importacions equivalien a 2.206.692 tones. Per primera vegada a la història espanyola recent, Espanya es converteix en un importador net de queviures.

CAUSES DE LA DISMINUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA. Es deu en part a una sequera rècord, en part a la falta de fertilitzants, la necessitat dels quals els planificadors de Franco no van comprendre durant temps. Les causes principals són: els controls del govern que estrangulen la producció;

un buit terrible entre els preus rebuts pel productor i els que paga el consumidor; la desmoralització de les zones rurals³.

CONTROLS. Els controls sobre la producció agrària a Espanya avui són tan pesats que els grans terratinents han mogut el seu capital, sempre que han pogut a les indústries, que són més profitoses per a aquells amb connexions oficials. Totes les reformes agràries que es van establir durant la República es van suprimir; l'Instituto Nacional de Colonización del govern de Franco, establert per a distribuir grans àrees de terra comprades a alguns terratinents, no va acomplir amb la seva missió. Depenen de les voluntàries vendes de terra dels terratinents, finançats per l'Estat. Com a resultat, en moltes parts d'Espanya terres que abans es cultivaven ara són incultes i abandonades a les males herbes. Franco no ha començat a rectificar alguns greus errors en la política agrària espanyola. Les finques on es crien els bous salvatges per a les corregudes ocupen la major extensió en acres d'aquest segle, mentre que la producció de carn i de bestiar lleter boví ha caigut molt per sota dels nivells normals. Vastes àrees de terra ara es reserven per a la caça; pobles sencers en aquestes terres estan deserts.

Els controls en la producció i distribució de l'oli d'oliva el 1948, per exemple, es van utilitzar per a mantenir els preus alts. La collita d'olives d'aquell any va ser excel·lent, però, segons el comissari d'Abastament i Transports, «l'abundància beneficia algunes persones i perjudica els econòmicament febles»! Així es va mantenir el raciona-

³ El despatx al *New York Times* citat abans (vegeu la nota 1) comenta que menys de l'1 per cent del pressupost va a l'agricultura; podria haver-hi afegit que la major part d'aquesta suma ridícula va als falan-gistes i als buròcrates que viuen a Madrid i a les ciutats més importants. El servei d'informació de Madrid, el 20 de desembre de 1949, cita la frase següent del discurs del ministre d'Agricultura de Franco durant el recent Congrés Agrari espanyol: «Tothom qui hagi seguit la conferència de prop ha d'arribar inevitablement a la conclusió que l'agricultura espanyola està completament en ruïnes, que es troba en l'estat de deixadesa més absolut i que hi ha una total falta de política directiva.» Ho hauria de saber!

ment, els preus al mercat negre es van mantenir alts, la quantitat de corrupció oficial desviada de la distribució i de la venda també va restar alta i molts espanyols van continuar sense prou oli d'oliva, normalment base de la dieta espanyola, en un any de collita abundant. Una història semblant es podria contar sobre les cebes, un important article per al consum domèstic i per a l'exportació. També els preus del pa es van mantenir alts pels controls i el mercat negre; la producció continua caient.

Els controls del blat són simptomàtics. Comprenen la producció i totes les seves incidències; i els productors —tant com els distribuïdors honestos— estan desanimats. Els resultats: la producció mitjana anual va caure d'un terme mitjà de 4.000.000 de tones abans de 1936 a un terme mitjà de 2.500.000 sota Franco. Els preus del mercat negre per al pa encara són molt elevats. El mateix cas es dona amb les remolatxes de sucre, i les primeres collites de patates, pèsols, etc., que són molt importants per al consum domèstic i també per a l'exportació.

LA DIFERÈNCIA ENTRE ELS PREUS DEL CONSUMIDOR I ELS PREUS DEL PRODUCTOR és molt àmplia en gairebé tots els queviures que es produeixen a Espanya. Sota un complicat sistema de controls establert per les ametlles i les avellanes, per exemple, hi ha enormes profits per als productors o els exportadors que tenen útils lligams amb la «Comissió de l'Ametlla i l'Avellana» del sindicat de Falange que manipula aquests controls. El preu net per al productor es fixa a nivells baixos i s'han de pagar primes molt altes al sindicat per a la venda al mercat domèstic. Els productors d'ametlles i avellanes amb relacions convenients, de totes maneres, poden obtenir llicències per a vendre els seus productes a l'estranger, i rebre subvencions del govern per aquestes vendes fora de les primes recaptades en les vendes interiors. El resultat és que pocs exportadors obtenen grans beneficis, mentre que els espanyols paguen el preu més alt de la història per a les ametlles i avellanes crescudes en territori espanyol. Els càlculs comercials de la quantitat de diners que es queda a les mans de la «Comissió de

l'Ametlla i l'Avellana» arriben a donar una quantitat de 150.000.000 pessetes (més de 13.000.000 de dòlars al canvi oficial), però no s'ha fet mai públic un balanç d'aquests negocis.

DESMORALITZACIÓ A LES ZONES RURALS. La Guerra Civil encara està als pobles. Aquesta, i la pressió dels controls, empenyen molta gent a les ciutats, on s'ofereixen tota mena de treballs burocràtics improductius (càrrecs locals de Falange, personal del sindicat falangista i dels despatxos de serveis socials, controladors i supercontroladors, etc.).

Sigui com sigui, els esdeveniments no ocorren sempre tan pacíficament. La United Press va divulgar (el 2 de setembre de 1949) notícies sobre una revolta dels camperols de Saragossa contra els controls del blat. Els viatgers que vénen d'Espanya no creuen que sigui un simple incident local; sembla el començament d'*una profunda ruptura social que seria un risc evident en el cas d'un conflicte internacional*.

La Prensa de Nova York, el 9 de desembre de 1949, va publicar un cablegrama de la United Press de Barcelona del 8 de desembre de 1949, el contingut del qual no vaig llegir en cap diari de llengua anglesa de Nova York. En un tren entre Barcelona i Tarragona, passant per Vilanova i la Geltrú, antigament una de les comarques agràries més riques d'Espanya, el revisor del tren es va queixar als pagesos per l'excessiva quantitat de paquets que portaven cap al mercat negre de Barcelona. La resposta dels pagesos va ser de tirar-lo per la finestra. Es va morir instantàniament. Quatre pagesos van ser detinguts acusats d'homicidi.

* * *

LA SITUACIÓ INDUSTRIAL

UNA IMATGE DEPRIMENT. El desenvolupament industrial sota Franco, aparentment, sembla millor que l'agricultura. Les dades oficials diuen que l'índex de producció (1929=100) no va caure a 70 com a l'agricultura sinó que

va pujar a més de 120. Els homes de negocis espanyols ho saben millor i ho diuen, també dins d'Espanya. L'Associació de les Cambres de Comerç Espanyoles calcula el següent (1922-1926=100):

1935	104
1940	91
1941	88
1942	88
1943	101
1944	99
1945	97
1946	105
1947	98
1948 (mig any)	98

Però ni tan sols aquest índex pot donar una idea exacta de la desorganització de les més importants indústries espanyoles. Aquelles de les quals depenen les activitats de totes les altres (carbó, acer, electricitat, ciment), així com també les indústries essencials com ara tèxtils i fertilitzants, estan en males condicions. L'abastament és escàs; l'atur molt difós; els industrials estan perdent la paciència. La sequera i l'escassetat d'energia no es poden fer servir com a cap de turc universal. Com a l'agricultura, veiem que la indústria espanyola pateix per la manca d'una planificació adequada, per massa controls, sovint contradictoris, i per excessius costos estatals, pressupostaris i altres.

La indústria espanyola, al començament de la Guerra Civil al 1936, estava seguint un lent —però prometedor— camí ascendent sota l'empresa privada, però des de la guerra civil el camí va en la direcció contrària.

En un país prevalentment agrari, com Espanya, les collites soles determinen la intensitat de la vida econòmica. La disminució en la producció agrària redueix de manera corresponent el poder adquisitiu dels bracers espanyols, les modestes condicions de vida dels quals van baixar molt des de 1936.

La indústria tèxtil, per exemple, mostra la relació directa entre el poder adquisitiu rural i el volum de vendes indus-

trials. Mireu l'índex de la Confederació de les Cambres de Comerç per a la indústria tèxtil (1922-1926=100).

1935	100
1937	79
1939	59
1941	39
1943	47
1945	60
1947	41
1948 (mig any)	60

La indústria es veu llavors atrapada en un dilema, les dues parts del qual són extremadament perilloses. La producció s'ha de mantenir baixa perquè no hi ha demanda, o el consum no pot pujar perquè no hi ha producció. En qualsevol cas, les perspectives dels modestos consumidors rurals espanyols no podrien ser pitjors. A Palència, Castella, Franco va dir el 2 d'octubre de 1946: «La meua feina no s'acabarà fins que tot camperol espanyol tingui tres camises i tres mudes.» Això va portar les persones agudes de Palència a suggerir que tots els espanyols anessin despullats per a desembarassar-se ràpidament de Franco. També els camperols feien la seva broma: «Pugui Déu enviar-nos sequera sense Franco, més aviat que Franco sense sequera.»

L'escassetat d'articles de consum, anteriorment fabricats a Espanya, és ara el 1949 més gran que fa deu anys, quan es va acabar la Guerra Civil. Les reserves estan esgotades. La producció no es pot sostenir ni tan sols amb una demanda disminuïda. Per completar el quadre, la Confederació de les Cambres de Comerç crida l'atenció a les *baixes* dades d'importació d'articles de consum (índex 1922-26=100):

1935	100
1940	52
1945	60
1948 (mig any)	63

ADMINISTRACIÓ SENSE PLANIFICACIÓ. Després de la Guerra Civil, molts industrials espanyols estaven preparats per a reprendre el treball, però es van trobar enfrontats a massa controls del govern i a la manca d'una planificació intel·ligent per a ajudar la indústria durant el període de transició. La indústria espanyola durant la guerra va ser relativament insignificant. La indústria privada, si hagués tingut una petita ajuda del govern, hauria pogut tornar a obrir-se camí cap a una producció plena. En canvi, però, el govern va imposar un exèrcit de funcionaris a la indústria i va suflar la lliure iniciativa amb controls insensats.

Abans de tot, el govern no va ser capaç d'establir un sistema de prioritats que hauria pogut donar a les indústries essencials la precedència sobre els materials escassos. En lloc de concentrar-se en el carbó, l'acer, l'electricitat i el ciment, en lloc d'estalviar les divises necessàries per a comprar a l'estranger els articles importants i les matèries primeres, els successius ministres d'Indústria i Comerç, Demetri Carceller i José Antonio Suances, amb el vistiplau de Franco, van repartir les divises als amics i socis del règim, per gastar en luxes i articles que prometien un ràpid recanvi pels grans beneficis. Es van importar automòbils i limusines dels EUA quan el que es necessitava eren tractors; es van comprar abrics de pell i perfums a França quan Espanya necessitava dinamos per a l'energia hidroelèctrica. Una reducció només del 25 per cent a les insensates i estèrils despeses per les forces armades hauria donat al govern 1.350.000.000 de dòlars, o més dels 1.250.000.000 de dòlars que ara Espanya demana a l'Export-Import Bank. No hi va haver cap amenaça estrangera a Espanya durant aquest període —la Guerra Civil va ser guanyada per Franco; el que es necessitava era només policia nacional. Però Franco va pagar els seus generals amb corrupció i el presupost militar no es va reduir.

Ara, deu anys després de la fi de la Guerra Civil, la indústria espanyola s'està aturant. Les indústries que encara treballen amb un horari a temps parcial viuen literalment al dia. Les peces d'unes màquines es fan servir per a reparar altres màquines. Les peces de recanvi falten en moltes

fàbriques, que es veuen forçades a tancar per la manca d'uns pocs dòlars que s'haguessin pogut fàcilment estalviar entre els grans beneficis del règim durant la guerra. I, enmig de tot això, els funcionaris encara fan grans discursos de «planificació», quan no hi ha un pla central, ni una real direcció de l'economia nacional⁴.

L'informe anual de totes les companyies industrials importants pel 1948, per exemple *Materiales y Construcciones*, de Barcelona, Minas del Rif, Saltos del Nansa, es queixa —exactament com feia al 1940— que el seu equipament s'està tornant sempre més obsolet i antiquat i/o que el seu subministrament de matèries primeres és irregular i sempre insuficient. Què significa això en un país on (com va escriure el Sr. Charles R. Hargrove al *Wall Street Journal* del 21 d'octubre de 1949) «el govern controla les matèries primeres i les manufactures, els queviures, les comunicacions, les importacions i les exportacions»? Significa que l'orientació i els mètodes pràctics imposats al govern pels paràsits que manen el van fer totalment incapaç de coordinar les energies del país cap a una solució metòdica dels problemes essencials.

A més del fracàs en l'obtenció de matèries primeres i d'articles fonamentals, hi ha altres embussos. L'acer i el ciment depenen del carbó. La producció de carbó puja a poc a poc, parcialment gràcies als esgotadors esforços dels propietaris de mines privades, i parcialment als pagaments de premis de producció que s'assemblen molt a mètodes de treball forçats. D'una producció de 7.267.000 tones mètriques el 1935, la dada va pujar a 11.744.000 el 1948. Afegint les importacions de Gran Bretanya, l'abastament de carbó el 1948 va totalitzar gairebé 13 milions de tones, més de les que Espanya va consumir qualsevol any abans de la Guerra Civil. Però el carbó es va posar en mans del Ministeri

⁴ Vegeu el *New York Times*, 26 de desembre de 1949, pàgina 36, col. 3. El Sr. Max S. Scheidt, president de l'American Roland Corporation, dubtava que «una població narcotitzada i morta de fam hagués pogut rebre qualsevol benefici real d'un préstec en aquest temps, considerant la totalment desorganitzada economia nacional». Estic segur que no ho rebria.

del Comerç, i tothom està descontent, especialment la indústria de l'acer. La producció d'acer, 924.534 tones el 1940, va caure a 596.842 tones el 1947. Per al 1949 es preveuen 900.000 tones, una quantitat encara ridícula per a un país que parla d'una alta velocitat d'industrialització.

La producció de ciment era aproximadament de 2.700.000 tones mètriques un any abans que Franco arribés al poder. Ara fluctua entre 1.400.000 i 1.700.000 de tones. Com en el cas del carbó, tothom està descontent. El govern té plans per a obres complicades, però aquestes es retarden per la falta de ciment. Les companyies elèctriques privades van acabar algunes preses hidroelèctriques ja en construcció. Un exemple típic és una presa que es va començar a prop de València durant la República. Es va acabar després de l'arribada al poder de Franco, i ara es va rebatejar com a Pantano del Generalísimo. El canvi de nom va ser la seva única contribució positiva.

L'escassetat de ciment empitjora la manca d'habitatges. L'anuari estadístic espanyol del 1948 va calcular la necessitat de construcció d'habitatges. Un total de 2.322.644 es va classificar com a defectuosos i 1.768.081 com a insalubres. Hi ha només 2.224.347 habitatges que es classifiquen com a adequats per a ser ocupats. La falta, oficialment calculada en 500.185 el 1943, va pujar a 1.715.068 el 1948.

Es va permetre al sistema de ferrocarrils espanyols baixar a un nivell tan dolent que el Banc Urquijo estima que es requereix una inversió de 90.000.000 de dòlars per fer tornar els ferrocarrils a la seva condició d'abans de la guerra. Després de la guerra, i també ara mateix, el govern va permetre als seus amics comprar material ferroviari danyat per la guerra, reparar-lo i tornar a posar-lo en circulació sobre rails propietat del govern per a transportar mercaderies a preus molt més alts que els oficials. Els beneficis van ser enormes. Tal com estan les coses, el sistema ferroviari és inadequat fins i tot per mantenir-se al dia amb el baix valor actual de producció agrària i industrial. Actualment el govern pensa gastar-se l'equivalent de 45.000.000 de dòlars per a comprar material ferroviari a França, però s'hauria de

veure quina part d'això es gastarà efectivament per a aquest material i quant d'això arribarà a Espanya.

El manteniment dels balastos dels ferrocarrils és perillósament dolent. Les carreteres manquen d'asfalt, que s'ha d'importar. Els ponts necessiten desesperadament reparacions. Les desviacions són freqüents. La condició de les carreteres és tan dolenta que els pocs camions que el règim va comprar des del final de la guerra amb prou feines milloren el desordre del tràfic de mercaderies.

EL PROBLEMA DE L'ENERGIA. La producció d'electricitat va pujar gairebé del 100 per cent, de 3.271 milions de kWh al 1935 a 6.174 milions de kWh al 1948. L'energia hidroelèctrica va pujar de 2.992,6 milions de kWh a 5.226,0 milions de kWh, i l'energia de vapor de 278,9 a 938,0 milions de kWh. Aquesta pujada, no obstant això, és menys que suficient per les necessitats de la indústria espanyola, una gran part de la qual treballa al 50% o menys del normal per la manca d'energia. De fet, l'opinió pública espanyola considera que la política energètica del Sr. Suances és un dels seus més estrepitosos fracassos, a despit del modest però insuficient augment del subministrament d'electricitat. Quan va visitar Barcelona, el 29 de gener de 1949, un dels industrials més importants va dir, després d'una reunió força tempestuosa: «Menys paraules i més fets. Deixeu que ens donin més energia i que facin desaparèixer els seus controls; això és tot el que necessitem.» Deu anys haurien hagut de ser suficients per a millorar considerablement la situació. No es va fer res. Abans de tot, es va negligir totalment la repoblació forestal per a regular les fonts dels rius, precisament en un període en què la gent va destruir, força tranquil·lament, grans extensions de boscos per a substituir el carbó que faltava. Després, l'actitud oficial cap a les empreses elèctriques privades efectivament va retardar el progrés en la construcció; obligades a adherir-se a valors insuficients (vegeu l'informe d'Hidroelèctrica Espanyola del 1948), no podien fàcilment finançar les ampliacions hidroelèctriques; quan van intentar passar a les centrals de vapor, se li va comentar que el futur estava en l'energia hi-

droelèctrica... fins que l'Institut Nacional de Industria (INI), l'orgull del règim (vegeu més endavant), va començar a desenvolupar algunes centrals de vapor en competència amb les empreses privades. Ara les centrals de vapor de l'INI són impulsades, i les centrals hidroelèctriques, especialment aquelles que pertanyen a la indústria privada, de les quals haurien de sortir els grans augments de subministrament, són negligides.

EL PES DELS CONTROLS. La terrible quantitat de reglaments, contínuament corregits, sempre complicats, sovint contradictoris i generalment absurds, fa que els controls per posar-los en vigor siguin completament insostenibles per a la gran majoria dels industrials espanyols, excepte aquells que es van especialitzar a pescar en aigua tèrbola.

Els industrials, també els petits, són obligats a mantenir costosos despatxos per a enfrontar-se amb els reglaments. Una part important del seu temps i de la seva energia, que es podria utilitzar per a l'activitat productiva, està absorta en la delicada feina d'intentar reduir a un mínim tolerable el perjudici dels controls i el pes de la corrupció. Ja el 25 de gener de 1947 *El Economista* va fer referència a la llarga llista de regles de prioritat que tenien relació amb la classificació d'usuaris de carbó i d'altres matèries primeres. Ara, com en aquell moment, les regles desorganitzen el mercat normal i obstaculitzen qualsevol planificació a llarg termini.

A risc de ser avorrit, he de posar un exemple entre molts: *el control de la llana*, molt important tant per a la cria de les ovelles com per a la indústria tèxtil catalana. El 7 de maig de 1944, Franco va decretar que el preu de la llana verge rentada era lliure i va fixar els preus màxims per als articles de llana fabricats. La conseqüència: la llana verge rentada va pujar de 25 pessetes/kg al 1933 a 85 pessetes el 1945, i 125 el 1946. Els fabricants eren *obligats* a vendre els seus articles manufacturats per mitjà del mercat negre per a compensar les seves pèrdues en la llana. El 5 de juny de 1946, el govern va pujar el sostre de la llana manufacturada de 107 pessetes/metre a 130 pessetes, i el preu de la lla-

na verge rentada a 53 pessetes, menys de la meitat del preu al mercat lliure. Conseqüència: en lloc d'un normal subministrament de 35.000.000 kg. de llana, només 15.000.000 es van posar a la venda. Vint milions de quilos van anar al mercat negre, amb preus més alts que aquells fixats al mercat lliure. Una altra conseqüència: els diaris financers espanyols parlen, també el 1949, d'una crisi en la cria de les ovelles i a la indústria tèxtil catalana.

Dono els detalls de la història només per mostrar com és impossible mantenir qualsevol negoci raonable a Espanya i com és conservadora l'estimació d'una pèrdua de 12.000.000.000 de pessetes per l'economia espanyola com a conseqüència de la corrupció i dels controls. Una història semblant es podria narrar respecte a la desorganització del mercat de la pell i de les sabates a causa dels continus canvis en la política que alternadament creen moments d'abundància i moments d'escassetat. Pel que fa les sabates, el mercat negre encara està florint. Franco, possiblement el cap d'estat més ben pagat a Europa, recentment va pagar el preu oficial de 180 pessetes al seu sabater, qui obté més de 500 pessetes pel mateix parell de sabates de qualsevol altre comprador.

L'ATMOSFERA HIVERNACLE. A causa dels obstacles que s'han mencionat, la majoria dels industrials espanyols no poden treure profit de la protecció acumulativa de la qual gaudeix la indústria espanyola sota l'actual règim. A més dels drets de duana, calculats en or, els obstacles amb els quals ensopega el competidor estranger quan vol vendre alguna cosa a Espanya són: la manipulació de les divises; la manipulació arbitrària de les llicències d'importació; el tracte preferent de l'INI a les seves indústries, etc. —tot això en una complicada confusió burocràtica que convida a la corrupció. Si els competidors estrangers volen establir indústries, tindran problemes amb els controls del règim pel que fa a les concessions de llicències de fabricació. Els prudents setmanaris financers espanyols es refereixen a les poques llicències atorgades als estrangers per a l'establiment de noves indústries com a potencials monopolis.

Si les enormes energies emprades per la indústria els últims deu anys, per resistir a la corrupció i als controls, s'haguessin pogut dedicar al progrés econòmic, no s'hauria de definir Espanya com un risc molt important.

INI. NAIXEMENT I CREIXEMENT. La preocupació fonamental de l'industrial espanyol és el seu principal obstacle i competidor: l'Instituto Nacional de Industria o INI. Aquest és un organisme del govern, controlat pels falanxistes, que es va crear el 1941 suposadament per a fomentar les empreses que són necessàries per al creixement econòmic del país, i que en canvi podrien no atreure el capital privat. En canvi, l'INI va absorbir moltes antigues fàbriques de caràcter militar, que sempre van treballar amb pèrdues. Aquestes pèrdues van ser augmentades per l'INI. Va també absorbir un gran nombre d'empreses profitoses i ara té el monopoli en grans camps abans oberts a l'empresa privada. Aproximadament quatre bilions de pessetes dels diners del govern es van posar en indústries que, quan són deixades en mà de propietaris privats, generalment produeixen beneficis, no pèrdues.

Ràpidament l'INI va comprar, a través de l'empresa Calvo Sotelo, el monopoli en la producció de gasolina líquida dins d'Espanya, es va fer càrrec de les centrals elèctriques en la divisòria d'aigües dels Pirineus, va adquirir el control de les grans drassanes militars i mercantils de l'Espanya meridional i nord-occidental; es va apoderar d'una companyia de telègraf i de moltes mines, etc. L'estat va comprar la propietat total d'Iberia, les línies aèries espanyoles, i la va lliurar a l'INI; d'aquesta manera donava als directors de l'organisme un fàcil accés al mercat negre de la pesseta.

Un exemple mostrarà com l'INI trepitja l'ètica i la llei per a protegir les seves indústries privades. Copio d'un despatx de Constantine Brown a l'*Star* de Washington del 21 de novembre de 1949, sota el titular: FRANCO ÉS HONEST, PERÒ ELS ADMINISTRADORS SÓN ALHORA CORRUPTES I INCOMPETENTS.

«La història d'un truc que va arruïnar una companyia aèria a Espanya es comenta a Madrid i, després d'una verificació, es demostra absolutament vertadera.

»Una companyia aèria tot just constituïda, que competia amb Iberia, les línies aèries suportades pel govern, va comprar 15 avions Lockheed Lodestar als Estats Units. Es van pagar en efectiu i en el temps degut van arribar a l'aeroport de Madrid. I van començar els problemes. Els funcionaris de duana espanyols els van ignorar misteriosament. El president de la companyia aèria —el fill d'un general que va caure en desgràcia— va anar amunt i avall per Madrid intentant en va prendre mesures. Ell i els seus socis van invertir tot el que tenien en la companyia, i la fallida els amenaçava. El general Franco va visitar l'aeroport de Madrid, va veure els avions i va demanar per què encara estaven embalats. Quan els oficials van contestar que encara no havien pagat els aranzels, li va dir que Espanya necessitava avions comercials i que esperava que es deixessin anar com més aviat millor.

»Es va assegurar al Generalísimo que les seves ordres s'haurien acatat ràpidament, però un cop més van sorgir altres dificultats 'tècniques' fins que la companyia va anar a l'administració judicial. Els avions es van subhastar i la companyia Iberia —formada per bons amics del règim— els va comprar per una fracció del seu preu. La companyia rival ja no existeix.»

Els lectors dels articles del Sr. Brown es podrien demanar si el poder judicial espanyol és independent o si és, més aviat, un cec instrument a les mans del govern pels seus deslleials objectius. L'article del *Neue Zürcher Zeitung*, al qual vaig fer referència abans, parla de la independència de la judicatura a l'Espanya de Franco amb aquestes paraules inequívokes:

«Però la protecció dels drets de llibertat personal per part dels tribunals és inimaginable, perquè aquests últims no són en absolut independents de l'Administració i del govern.»

LA INVASIÓ DE L'EMPRESA PRIVADA. Es van nomenar juntes de directors i va començar la invasió de la indústria privada. Per a aquest objectiu, es van aplicar els mètodes més diversos; en alguns casos el govern pren la majoria del capital d'accions amb dret a vot; en altres, el govern només agafa

una participació de minoria. En tots els casos, els representants de l'INI estan sempre presents, donant ordres. Les vanagloriades empreses mixtes de l'INI són una farsa.

El que va passar a les fibres sintètiques és un exemple de com obra l'INI. Abans de la Guerra Civil, Espanya tenia tres indústries, dues de les quals, ambdues a Catalunya, s'havien posat en marxa amb capital i tecnologia holandès i francès. Aquestes fàbriques ara treballen entre tota mena de dificultats inspirades pel ministre d'Indústria i Comerç, el Sr. Suances, que, com a president de l'INI, dóna a les seves companyies SNIACE i FEFOSA, que treballen amb els diners dels contribuents, tota mena d'ajuts preferencials. Les dues companyies de l'INI tenen la primera opció en totes les matèries primeres. Les lleis i els reglaments que afecten la indústria es publiquen sense avisar prèviament a les indústries privades per a ajudar-les. Els mercats controlats pel govern s'obren abans a l'INI; els preus es fixen per a afavorir les companyies de l'INI.

En altres camps, l'INI, protegit pel govern, en lloc d'ajudar empreses antigues, funda noves plantes per a competir amb les empreses privades, donant a les indústries de l'INI la part del lleó de l'energia, de les matèries primeres i dels béns de capital importats i dels materials que necessiten produïts a Espanya.

L'INI fomenta també la creació artificial de noves indústries sense resoldre per a elles els problemes de matèries primeres, energia, etc. Amb una producció d'acer a una mica més del 50% comparada amb els anys normals, l'INI organitza noves construccions navals, automobilístiques, i altres indústries que consumeixen acer, com coixinets de boles i de cilindres, motors d'avions, etc., sense matèries primeres, sense organització, a vegades sense un mercat i sempre amb un cost terrible. Un altre exemple típic de construir una casa i començar per la teulada és la fàbrica d'alumini a Valladolid, una idea alemanya i un model de planificació dolent i d'ineficàcia.

A poc a poc, però sense parar, la invasió de l'INI en tots els camps deixats oberts a l'empresa privada s'eixampla per tots els fronts. Segons la llei, l'INI hauria de retornar a la

propietat privada tota companyia seva que estigui obrant amb profit. Ni una sola fàbrica, ni una sola mina, ni una sola companyia s'ha retornat fins avui! En canvi, l'INI recentment (1949) es va ficar al negoci de la refrigeració dels aliments i al dels transports viaris. Els industrials i els homes de negocis estan enfadats amb l'INI perquè aquest els desposseeix dels fruits dels seus esforços de molts anys per a crear noves indústries. Els seus estudis, els seus estalvis, les seves lluites contra les circumstàncies desfavorables i contra l'estúpidesa burocràtica, estan condemnats a ser engolits per alguna empresa de l'INI. Una indemnitat en títols en pessetes es desvalorarà ràpidament, i els industrials i els homes de negocis es molesten davant la perspectiva de ser convertits en simples buròcrates, només per servir les ànsies d'expansió de l'INI.

Mentre que el capital privat era ansiós d'anar més lluny en el negoci energètic, si se li donava accés a les divises estrangeres, l'INI va insistir a construir quatre centrals tèrmiques a Terol, Puertollano, Puentes i Ponferrada, va prendre la concessió de l'Electro-Metalúrgica de l'Ebre a Escatrón i totes les concessions de la conca de la Noguera Ribagorçana per començar operacions energètiques també en aquella regió. Naturalment, les companyies energètiques privades perjudicades per aquests mètodes no tenen dret a apel·lació. En efecte, l'INI obté el que vol de tots els altres ministeris; el de les Obres Públiques especialment ha de tolerar les seves ordres.

Les fallides tècniques i financeres, òbviament, són nombroses. Es va gastar molt, per exemple, en noves fàbriques de cotxes i de camions, quan Espanya pateix una manca d'acer i de goma. Com a resultat, la fàbrica d'automòbils només va produir 640 cotxes en quatre anys de treball.

MANCA DE COMPTES PÚBLICS. L'INI no ensenya públicament els seus comptes, a despit de les grans quantitats de diners gastats. A Madrid, malgrat la censura, el setmanari *El Economista* del 25 de gener de 1947 va dir: «Els estrangers que visiten el magnífic edifici de l'INI obtindran una bona impressió d'Espanya. Els seus sostres pintats per

il·lustres artistes; els seus interiors en fusta de caoba; el seu aire condicionat i les seves escalinates en marbre destaquen entre els nostres edificis públics. Certament, el treball de l'INI és gran i tècnicament interessant. *Però no sabem res del seu pressupost i de la seva situació financera.* Tots els espanyols estan ansiosos per conèixer què ens afecta tot-hom: despeses, beneficis, i sobretot... els avantatges pel país.» No n'hi va haver, òbviament, una resposta a aquesta demanda. No n'hi podia haver cap. Tal com és ara, l'INI és un cau de tripijocs i de corrupció, una fàbrica de pape-rassa i de competició amb les empreses privades, un mo-nument d'ineficiència amb el qual el govern de Franco voldria absorbir els ajuts en dòlars dels Estats Units.

* * *

COMERÇ EXTERIOR

El comerç exterior espanyol ens proporciona un estudi interessant sobre les estadístiques utilitzades per l'ambaixada espanyola a Washington per a donar suport a la seva demanda d'ajuts dels Estats Units. Per exemple, el 1949 l'ambaixada espanyola va publicar estadístiques sobre la quantitat i el valor de les exportacions i importacions espanyoles del 1948. El butlletí mensual del Banco Exterior de España, un banc influït pel govern que controla una gran part del comerç exterior espanyol, va publicar un grup d'es-tadístiques que cobrien exactament les mateixes exporta-cions i importacions en quantitat i valor. Aquí estan, les dades de l'ambaixada i del banc comparades:

COMERÇ EXTERIOR ESPANYOL – 1948

IMPORTACIONS	Quantitat Milers de tones	Valor Milions de pessetes
Ambaixada espanyola	5.401	1.438
Banco Exterior de España	2.814	1.187

EXPORTACIONS

Ambaixada espanyola	5.820	1.352
Banco Exterior de España	3.273,9	810

Hi ha la possibilitat que les dades del Banc siguin una mica més exactes que les de l'ambaixada, que pren qualsevol dada que li sembla bé. El Banc dóna també les següents dades anuals sobre el comerç espanyol:

COMERÇ EXTERIOR ESPANYOL – 1935-1948

IMPORTACIONS	Quantitat Milers de tones	Valor Milions de pessetes
1935	5.075,9	876,1
1946	2.064,2	770,2
1947	2.110,6	983,1
1948	2.814,8	1.187,1

EXPORTACIONS

1935	6.363,9	588,2
1946	2.553,8	596,1
1947	2.828,1	664,6
1948	3.273,9	810,0

El document publicat pel Fomento del Trabajo Nacional de l'octubre de 1949, al qual faré referència al final d'aquest informe, confirma les dades del Banco Exterior de España:

«Terme mitjà de les importacions:

1926-1935	5,5 milions de tones
1939-1948	2,5 milions de tones»

Però, tot i que acceptem les dades de l'ambaixada espanyola, *veiem que les importacions habituals de matèries primeres, equipament, etc., necessàries per al normal desenvolupament de la vida econòmica espanyola i no disponibles a Espanya, es van reduir un 60% en comparació dels últims*

anys abans de la guerra civil. Espanya va haver d'importar urgentment blat, sucre, etc., perquè la ruïna de l'agricultura espanyola (vegeu a dalt) va crear un gran buit que s'havia d'omplir si s'havia de prevenir una revolució d'afamats.

Els productes d'exportació espanyols, en general, són molt difícils de vendre, perquè els preus es van tornar no competitius. Cada ampolla de vi xerès enviada als EUA, cada taronja enviada a Anglaterra, etc., ha de portar un preu que ha de cobrir no només els alts costos de producció i els normals costos de distribució, sinó també els suborns, la corrupció i els profits del mercat negre dels intermediaris oficials.

ARGENTINA. Les relacions espanyoles-argentines ofereixen un exemple típic de les inevitables conseqüències de la política general i econòmica de Franco. Els espanyols encara no han oblidat el titular d'una revista de Madrid, *Mundo Hispánico*, del Dia de la Hispanitat de 1948. *Segons la revista, la indústria espanyola estava a punt de formar un poderós bloc econòmic amb el gegant agrari d'Amèrica Llatina.* El Golf de Cadis, transformat en un port lliure argentí, hauria de convertir-se en la plataforma del comerç argentí a Europa.

Mirem ara la situació actual: el 1946 es va consolidar un deute de 400.000.000 de pesos argentins, i es va garantir vàlidesa a un crèdit obert de 350.000.000 de pesos argentins fins al 31 d'octubre de 1951. El 1948, es va autoritzar l'ús de la quantitat total del crèdit a l'any corrent, més un pagament anticipat de 100.000.000 de pesos argentins a causa de circumstàncies especials. El crèdit «obert» es va llavors convertir en un crèdit «acumulatiu»: Argentina va admetre que el seu crèdit total a l'octubre de 1951 serà almenys 1.750.000.000 de pesos, més, òbviament, els 400.000.000 de pesos consolidats el 1946.

La capacitat espanyola de pagar els seus deutes es redueix ràpidament. El 1947, les mercaderies exportades d'Argentina a Espanya tenien un valor F.O.B. de 318.000.000 de pesos; les mercaderies espanyoles que arribaven a Argentina des d'Espanya tenien un valor C.I.F. de 95.000.000

de pesos. El 1948, les exportacions argentines van augmentar i les exportacions espanyoles van disminuir.

Els ajuts argentins el 1948 van ser molt més grans del dèficit total en el comerç exterior reconegut per l'ambaixada espanyola (136,1 milions de pessetes d'or). *O les dades del comerç exterior espanyol són falses, o Espanya ha de pagar una part important de l'ajut argentí, siguin compromisos antics o urgents.* En tot cas, la lluna de mel Franco-Perón està ràpidament arribant al seu final.

Una xafarderia a Buenos Aires diu que la Sra. Perón va girar ostentosament l'esquena a l'ambaixador espanyol, el Sr. Areilza, en una recepció en honor seu abans que tornés a Espanya, segons un informe de l'International News Service. Quan l'ambaixador espanyol va arribar a Madrid, l'estiu de 1949, es va publicar una ordre que prohibia als bancs espanyols canviar pesos argentins per pessetes, amb la gran sorpresa d'un grup de turistes argentins arribats a Barcelona el 23 d'agost. Un altre indicatiu d'una creixent fredor va ser la compra espanyola de blat per valor de 5.000.000.000 de dòlars als EUA. Una ruptura entre Franco i Perón seria tràgica per a Espanya. Les importacions espanyoles d'Argentina són aproximadament el 22% del total, enfront del 12% de Gran Bretanya i del 8% dels EUA. Les exportacions espanyoles a Argentina són només el 3% de les importacions totals d'Argentina, enfront del 6% d'importacions dels EUA i del 14% de Gran Bretanya. En el moment en què escrivim aquestes línies, els representants financers espanyols estan a Buenos Aires; és encara un misteri per a tothom com Franco serà capaç d'assegurar-se més ajuts de Perón⁵.

⁵ Un editorial publicat al *Diario de Nueva York* el 26 de desembre de 1949, «Perón Versus Franco», aporta nova llum a la gravetat del conflicte espanyol-argentí. A més de mostrar l'engany de Franco a Perón, recalca un altre fet políticament molt significatiu: Perón prepara la seva reelecció i està deslligant-se de Franco perquè sap que les masses a Argentina estan en contra d'aquest. El *New York Times* va publicar (29 de desembre de 1949) un despatx del seu corresponsal de Madrid que afirmava que els negociadors espanyols havien tornat des d'Argentina amb les mans buides. Això significa que l'abastament mensual de 20.000 tones de blat argentí està en perill. D'altra manera

Els comptes entre Argentina i Espanya mostren un gran crèdit argentí amb Espanya, i segons un estudi confidencial molt interessant de financers bascs, el «balanç dels ajuts de Perón» es tracta de manera molt peculiar a Espanya. Sembla, segons aquest estudi, que l'equivalent del crèdit de 900.000.000 pesos, que Perón va concedir a Espanya fins al 31 de desembre de 1948, no s'hagi dipositat en cap «compte argentí». On estan els 2.574 milions de pessetes del capital equivalent? Aquestes pessetes s'han pagat al compte de l'erari al Banc d'Espanya, reduint llavors la circulació fiduciària amb els diners deguts a un altre país, o han anat al compte del pressupost; en aquest cas, «Recursos diversos de l'Erari» podrien incloure diners deguts a un altre país!

GRAN BRETANYA. Franco es va alienar el seu millor amic a l'estranger perquè va intentar enganyar Perón sobre la realitat bàsica de la condició econòmica espanyola. Com porta els seus comptes amb el tradicional client d'Espanya, Gran Bretanya? Gran Bretanya, afeblida per l'esforç bèl·lic, va aconseguir mantenir i augmentar un considerable excedent d'importacions. El 1948, les exportacions britàniques a Espanya van ser de 13,74 milions de lliures esterlines; les importacions britàniques d'Espanya van ser de 31,71 milions; el balanç favorable a Espanya va ser de 17,97 milions de lliures esterlines. El 1949, sembla anar encara més favorablement per a Espanya.

De tota manera, la forma com Franco dirigeix el comerç exterior li està alienant també els seus millors clients. Per un costat, l'aplicació d'un tipus de canvi desfavorable a les taronges i a productes similars trastorna els britànics i fa pujar els preus espanyols a nivells no competitius. Per l'altre, les llicències d'importació espanyoles es van denegar a moltes exportacions britàniques, apujant així els saldos espanyols de lliures esterlines a nivells perillosos.

Francó no hauria començat a comprar de nou blat americà amb els seus últims dòlars disponibles. El *New York Times* confirma també l'anterior història dels problemes entre el Sr. Areilza i la Sra. Perón. En una nota publicada per aquest diari s'anuncia la retirada del Sr. Areilza.

Si aquests saldos es poguessin lliurement aplicar pels banquers i homes de negocis espanyols, es podrien utilitzar en benefici d'Espanya. Els consells dels homes de negocis, de totes maneres, compten poc: els saldos són decidits pel Departament Espanyol de Comerç Exterior i pel Ministeri d'Indústria i Comerç, per ajudar l'INI i per proveir els oficials espanyols d'una altra font de corrupció.

Els comptes dels convenis de pagament no s'han publicat mai pel govern espanyol. Un fet, però, és evident. Mentre només el 12% del que resta del comerç espanyol, sense comptar el comerç amb Argentina, ve de la Gran Bretanya, més del 36% dels pagaments espanyols en el comerç exterior, sempre sense comptar el comerç amb Argentina, es fan en lliures esterlines. Espanya paga en esterlines també les importacions de països fora de la zona de l'esterlina. Espanya s'ha administrat malament fins a arribar a una posició d'excessiva dependència de Gran Bretanya, que podria esdevenir molt perillosa si la situació financera i econòmica britànica empitjora una mica més.

Les expedicions espanyoles per compte britànic intenten llavors reduir el terrible deute amb Argentina. Segons un recent butlletí de premsa, els vaixells espanyols van suspendre els seus viatges a Buenos Aires amb càrregues de carbó britànic perquè no estava assegurada una càrrega de retorn a Espanya! A més, la intervenció de la companyia naval Elcano, de l'INI, destorba la iniciativa privada i redueix els possibles beneficis. *Aquí tenim una vegada més l'eterna contradicció: suport formal a l'empresa lliure; sufocació de les seves activitats fins i tot a costa de destruir el producte nacional*⁶.

⁶ *L'Herald Tribune* de Nova York, el 28 de desembre de 1949, va publicar una carta dirigida al director, titulada «Comerç amb Espanya —Els mètodes de negocis de la Península semblen impossibilitar l'expansió». Després d'anomenar Joan March «un Sam Insull català» —una comparació que no és gaire acurada— la carta cita l'argument un article molt il·lustratiu publicat a l'*Economist* de Londres el 24 de desembre de 1949, sobre el trastorn del comerç espanyol. L'article, molt interessant, és massa llarg per citar-lo aquí. De tota manera, permeteu-me que citi una de les seves conclusions: «No es fa cap acord a llarg termini, perquè els 'contactes' prefereixen acords de poc temps i canvis freqüents que fan la seva posició més breu i més influent.»

ELS ACORDS DE PERMUTA són autoritzats pel Ministeri d'Indústria i Comerç en dues categories diferents: els acords del govern amb altres països i els acords autoritzats pel govern entre parts privades.

Pel que fa a la primera categoria, molts països, durant el darrer any, es van desanimar, perquè el govern espanyol fa servir els acords de permuta oficials com a instrument per a acumular grans descoberts. Per exemple, Espanya va prometre 4.000.000 de dòlars en mercaderies a Mèxic a canvi de cigrons mexicans. Els cigrons es van lliurar; les mercaderies espanyoles, no. Els bars de Ciutat de Mèxic estan plens de bromes sobre l'actitud espanyola de «no-pagament» puntual.

Un país darrere l'altre, a causa dels sobtats canvis en les llicències d'importació espanyoles, en els tipus de canvi de les divises, etc., i a causa de la mala qualitat d'alguns articles espanyols, va començar a acceptar l'intercanvi només en el supòsit de «lliurament contra reembossament». Això significa, a la llarga, una important reducció del comerç. Recentment Itàlia, Alemanya occidental i Dinamarca van retornar al comerç en efectiu amb Espanya.

Pel que fa a la segona categoria, els anomenats «comptes combinats» («cuentas combinadas») comprenen una «combinació d'una exportació autoritzada sense obligació de lliurar el canvi guanyat i una importació autoritzada sense demanar el canvi a l'Instituto Español de Moneda Extranjera (IEME)». Aquests tractes es caracteritzen per ser una gran font d'abastament per al mercat negre i per a la corrupció. Els importadors i els exportadors que no paguen suborns no obtenen comerç. Aquests procediments desmoralitzen l'ambient dels negocis i a la llarga ajuden a reduir el comerç espanyol.

ALTRES PAÏSOS. En la caça de Franco de crèdits, especialment des que el comerç argentí i britànic va començar a reduir-se, França ocupa un lloc destacat a la llista. Tot i que el total sigui molt lluny de les expectatives de Franco (vegeu sota), els bancs de París van ajudar els exportadors francesos a Espanya, la qual cosa va permetre un creixe-

ment en el comerç, que la premsa de Franco va immediatament celebrar com una gran victòria. L'afany espanyol per a obtenir maquinària, material ferroviari i altres béns de capital a través de França, de totes maneres, troba resistència i en trobarà més quan els repartiments de la ECA a França es reduiran, al 1950⁷.

Les dades del comerç espanyol i les seves immediates perspectives són tan negatives que, a despit de la comprensible manca d'evidències, es creu que Franco envia a Rússia, especialment mitjançant Egipte, tèxtils i potser també material estratègic.

Pel que fa al comerç entre els EUA i Espanya, el servei de propaganda de Franco repeteix aquest argument: «Mentre els EUA maltractin Espanya, aquest país intensificarà els seus intercanvis amb Anglaterra, França, etc.» Espanya està reduint dràsticament les seves importacions dels EUA (40,8 milions de dòlars el 1945; 42,7 el 1946; 32,4 el 1947; 26,4 al 1948), fins i tot per sota del nivell d'exportacions als EUA (1945: 57,4 milions de dòlars; 1946: 48,3; 1947: 26,4; 1948: 34,8).

Els compromisos financers amb ITT (compromisos que l'opinió pública espanyola va considerar innecessaris i perjudicials per als interessos espanyols) absorbeixen tot el saldo, si és que hi ha un saldo.

Mitjançant l'ús de simples artificis que no enganyen ningú que sàpiga alguna cosa de la pujada dels preus als EUA i a l'estranger des dels dies d'abans de la guerra, el govern espanyol suggereix que els governs britànic i francès obtenen grans beneficis amb el comerç espanyol, mentre que només els EUA es neguen a tractar amb Franco. Abans de

⁷ El despatx de París de la International News Service, publicat al *Diario de Nueva York* el 22 de desembre de 1949, atribueix la ruptura de les negociacions entre França i Espanya per un acord econòmic general (50 bilions de francs es veien afectats) a la falta d'informacions dignes de confiança sobre l'economia espanyola. El mateix despatx diu que les negociacions es van conduir per homes de negocis privats espanyols que —excepte Joan March, que va tornar a Espanya fa poques setmanes— no tenien la mínima experiència en problemes econòmics. Emfasitzo el rol del Sr. Joan March. Potser la bandera de March onejarà de l'asta sobre el Palau Nacional de Madrid.

la Guerra Civil, els EUA compraven el 7 per cent de les exportacions espanyoles, Gran Bretanya comprava el 20 per cent i França comprava el 13 per cent. L'any passat el percentatge dels EUA arribava fins al 10 per cent, mentre que les adquisicions britàniques havien baixat aproximadament al 14 per cent, i França va comprar només el tres per cent del total. Aquests són els fets. Al govern espanyol, en canvi, li agrada utilitzar els valors del dòlar de 1949 pel que fa al comerç britànic i francès amb Espanya, comparant-los amb el valor del dòlar dels dies prebèl·lics. Si ens oblidem que els preus són dues vegades més alts que abans de la guerra, podria semblar que les adquisicions britàniques i franceses a Espanya siguin més grans, quan el fet és —òbviament— que són molt més petites.

ELS TIPUS DE CANVIS a Espanya es basen en la versió franquista de les últimes etapes de la política monetària de Schacht. Com més els EUA i totes les organitzacions internacionals apressen a una ràpida evolució cap a una unitat en els tipus de canvi, més capritxosament Espanya complica el valor de la pesseta. L'agost de 1948, segons l'*Statist* de Londres, Espanya tenia 248 tipus de canvi diferents per a les importacions i 64 tipus diferents per a les exportacions. Aquesta situació continua. Les autoritats del comerç exterior espanyol, incapaces de corregir els substancials defectes de la política econòmica de Franco, desitgen ser molt llestes i utilitzar el tipus de canvi de la pesseta per a augmentar les possibilitats de vendre els productes espanyols al millor postor, i per a comprar els productes estrangers al preu més baix possible. Però la individualització del tracte de venedors i compradors acaba creant una letal atmosfera de desconfiança. La important companyia Minas del Rif escriu al seu informe anual del 1948 que no pot obtenir «petites quantitats de canvi per peces de recanvi essencials i urgentment requerides, a despit del fet que les seves exportacions creen importants quantitats de canvi».

La pitjor part del sistema és que —segons el testimoni d'un home de negocis espanyol que va visitar els EUA—

els tipus individuals poden ser sovint «negociats de manera confidencial», i llavors augmenta la diferència de tracte dins de cada categoria de compradors i venedors i es corromp encara més l'atmosfera moral en la qual se solucionen els problemes del comerç exterior.

* * *

LA DESTRUCCIÓ DEL CAPITAL

La destrucció física directa dels edificis, fàbriques, mitjans de transport, etc., com a conseqüència de la Guerra Civil no va ser gaire important, comparada amb les destruccions de la Segona Guerra Mundial a Europa. De totes maneres, des del 1936 Franco va permetre el deteriorament de la terra espanyola, de les seves mines, de la seva maquinària industrial, dels seus transports i del seu comerç exterior.

L'empresa privada espanyola no és capaç d'expandir-se, ni tan sols de mantenir les seves instal·lacions. El Banc Urquijo va fer unes estimacions de les quantitats necessàries per a tornar a portar la producció espanyola, per càpita, als nivells del 1936.

El marquès d'Urquijo va dir el 1946 als accionistes del seu banc que els seus vaixells que tenien menys de cinc anys representaven només un tonatge de 36.000 tones. Els americans que veuen periòdicament al port de Nova York els millors vaixells dels rics espanyols, el Marqués de Comillas i el Magallanes, es pregunten com poden encara navegar. La indústria tèxtil necessita renovacions urgents per un valor de més de 50.000.000 de dòlars. Els ferrocarrils, necessaris tant en pau com en guerra, necessiten més de 150.000.000 de dòlars per a reparacions urgents i recanvis. Les companyies d'abastament elèctric van declarar, al maig de 1947, que menys del 12% del total invertit al final de 1946 —que sumava gairebé 7.500.000.000 pessetes— havia sigut amortitzat. I recorden que les equivalents companyies suïsses havien amortitzat aproximadament el 40% dels seus actius immobilitzats.

Aplicant aquestes dades a totes les instal·lacions productives espanyoles, i als transports, arribem a la conclusió que Franco hauria hagut de realitzar a la indústria privada, durant els últims deu anys, una inversió almenys de 500 milions de dòlars per a renovacions i recanvis, més almenys 300 milions de dòlars per a modernitzacions i expansions. No ho va fer. *Els paràsits només es preocupen de les despeses corrents, pagades per algun altre que treballi.* L'ús de 5,4 bilions de dòlars en deu anys per a les anomenades despeses militars s'hauria pogut reduir per un govern patriòtic, seriós i eficient, i hauria pogut prevenir la major part de la pèrdua anual de 12.500.000.000 de pessetes, imposada a una economia anèmica pels controls i la corrupció del règim. D'aquesta manera, s'hauria pogut estalviar fàcilment l'enorme quantitat de 125.000.000.000 de pessetes en deu anys. Fins i tot a l'actual tipus de canvi del mercat negre de Tànger, de 45 pessetes al dòlar, aquest estalvi hauria sigut de gairebé 2.900.000 de dòlars. Franco no pot justificar els diners que es va gastar llavors.

LA FORMACIÓ DEL CAPITAL és *molt lenta*. La majoria de les persones i de les empreses privades necessiten tots els seus guanys per a les despeses corrents, massa elevades a causa dels impostos i del pes dels controls i de la corrupció. El balanç, si existeix, és absorbit gairebé totalment per títols emesos pel govern o per altres institucions oficials.

Les dades següents expliquen la proporció relativa d'inversions privades i públiques a través de la borsa.

Les noves inversions de 1940-47, en milions de pessetes, van ser:

Any	Fons públics	Inversions industrials
1940	3.157,3	860
1941	2.246	1.074
1942	1.555	1.002,6
1943	2.107,3	1.256,2
1944	2.600	1.028,7

1945	5.744,7	1.585,2
1946	6.245,1	3.754,9
1947	3.734,4	1.588

Les dades anteriors, adaptades per reflectir el pujant índex dels preus (1940=288,8; 1947=704,1), mostren l'enorme contracció de les noves inversions industrials privades, expressades en milions de pessetes de 1922-26:

	Nou capital en societats anònimes	Terme mitjà anual
1921-25	6.500	1.300
1926-31	7.270	1.216
1941-46	3.267	653
1947	227	227

Hi ha un gran buit entre els estalvis i les inversions. Les dades de la inversió privada no són petites precisament amb motiu de la manca de fons disponibles. La inflació va inflar els dipòsits bancaris, sense comptar els dipòsits a demanda, com mostra el quadre següent:

(En milions de pessetes)	1922-26	1941	1949 (1r quart)
Estalvis en caixes postals	157,4	453,4	853,1
Caixes d'estalvis	1.096,0	3.361,3	11.871,3
Dipòsits bancaris:			
30 dies d'antelació	536,4	3.247,2	12.485,5
Més de 30 dies d'antelació	738,6	1.183,7	3.391,7
TOTAL	2.528,4	8.139,9	28.601,6

(sense dipòsits a demanda)

Les potencials inversions privades són petites perquè els inversors no tenen confiança i, com a conseqüència, són molt lents quan es tracta de fer inversions definitives. Estan es-

pantats per la direcció desafortunada de la política interior de Franco. D'altra manera, el president del Banco Español de Crédito no hauria dit, en el seu discurs a l'assemblea general dels accionistes (març 1949): «La formació del capital és necessària; hi ha d'haver una tendència a invertir el capital útilment, i no a malgastar-lo en especulacions o tresorejaments.»⁸

Els grans especuladors envien els seus diners fora del país per mitjà de Lisboa, Tànger, etc.; els petits esperen un canvi de la política econòmica o una oportunitat per a transferir els seus capitals. És comprensible llavors que hi hagi poc entusiasme per a les noves emissions, i que el valor de retorn de les antigues fiances sigui alt. Totes les revistes financeres espanyoles parlen de la crònica falta de negocis a la borsa espanyola. Encara que les condicions mundials millorin, la borsa espanyola no podrà arribar a un nivell més alt fins que el govern de Franco no deixi d'esgotar la sang de la vida econòmica espanyola.

L'ACTITUD GENERAL VERS EL CAPITAL ESTRANGER a Espanya va ser favorable al segle XIX, quan Espanya va fer grans progressos a despit de tantes guerres civils i altres trastorns. El capital estranger, durant aquest període, es va tractar generalment molt bé. De 1919 a 1922 moltes transferències d'empreses espanyoles a companyies privades espanyoles es van fer suaument a través d'acords privats, sense cap intervenció del govern, llevat d'una reducció o supressió dels impostos.

Des de 1939, l'atmosfera va canviar radicalment. En un moment en què les inversions estrangeres pertot arreu al

⁸ El servei d'informació econòmica ARCO, el 19 de desembre de 1949, escriu: «Els tècnics esperen el gener amb òbvia preocupació, amb més augments de capitals, més demandes i, gairebé segurament, una gran demanda de capital del Tresor, encara que l'actual situació del mercat fa pensar que les emissions del Tresor s'hauran de fer com als anys passats, amb súpriques al Banc d'Espanya... Però si l'agricultura no dóna una producció suficient i la indústria tampoc, i si l'Estat continua a absorbint diners per inversions socials, ens podem preguntar qui començarà a estalviar per a satisfer les necessitats financeres de l'economia nacional.»

món pujaven, Franco va posar obstacles al camí de la inversió estrangera. La participació del capital estranger a les noves empreses es va reduir al 25%, encara que tothom sàpiga que es poden fer tota mena d'acords especials. Com a conseqüència, les petites i mitjanes inversions estrangeres, tan necessàries per a un país com Espanya, es queden fora. Aquests inversors, preparats i ansiosos d'oferir a Espanya el capital i els coneixements pràctics, són dissuadits per l'amenaça de constants controls i intervencions del govern, i també per l'amenaça d'expropiacions forçades.

Les barreres que Franco va posar a l'entrada del capital estranger no són res si són comparades amb els obstacles que trobarà tan bon punt travessi la frontera.

El joc automàtic dels tipus de canvi determinats és equivalent a una depreciació forçada de tots els capitals estrangers al moment de la seva entrada a Espanya. Suposem que un estranger envii 1.000.000 dòlars a Espanya per a una nova inversió. Per això obté 16.400.000 pessetes. Si vol pagar, fora dels profits en pessetes, un dividend del 10% en dòlars, o sigui, 100.000 dòlars, no haurà de transferir 1.640.000 pessetes, sinó 2.500.000, una diferència de 860.000 pessetes. Això significa que automàticament perd 52.400 dòlars.

EL CAPITAL ESTRANGER COM A INSTRUMENT DE XANTATGE.
Quan Franco es troba amb un escull en les negociacions amb un país que té importants interessos a Espanya, aquests interessos estan permanentment amenaçats de ser cruelment utilitzats com a instruments de xantatge.

IT^T. *Foreign Affairs* del gener de 1948 va publicar, amb el títol de «Petroli per Espanya», un capítol del llibre del Sr. Herbert Feis «La història espanyola: Franco i els estats en guerra». Quan el president Roosevelt va considerar interrompre o limitar molt la gran quantitat de petroli i de lubricants importats per Espanya, principalment per ser passats a Itàlia o per a proveir directament els submarins alemanys, com s'havia demostrat més enllà de qualsevol discussió, el Sr. Feis escriu que (p. 384):

«El govern espanyol intenta afluixar la vàlvula ressusitant l'amenaça contra la companyia telefònica de propie-

tat americana. El 22 de juny Serrano Suñer, en un intent d'irritar, va denegar la seva promesa de permetre que els propietaris reprenguessin el control. L'ambaixador Weddel es va dedicar de nou amb zel a l'assumpte, però Franco no va fer cas a les seves aïllades crides. Weddel va concloure que el govern espanyol intentava utilitzar la nostra preocupació protectora per a obligar-nos a subministrar tot el petroli requerit. El Departament d'Estat li va donar instruccions d'aclarir que no podia considerar cap tracte d'aquesta classe. Se li va ordenar d'insistir sobre la restauració del control americà com una qüestió de dret i de promeses anteriors, i de deixar clar que el govern americà no discutiria cap altra qüestió d'interès per a Espanya (és a dir, un préstec) fins que aquesta no s'hagués solucionat.»

JOAN MARCH és l'home que està darrere de Franco i de la seva política econòmica. Nosaltres, emigrants espanyols, el coneixem molt bé; també el món el coneix molt bé. No va tenir mai cap objecció als informes i als comentaris més crus, publicats a Espanya i a l'estranger, sobre les seves empreses que fan contraban de tabac, úniques al món, ni sobre els seus mètodes, també únics, de protegir-les.

La República espanyola sabia que, per a perseguir els seus objectius, va dividir el partit conservador al 1922 i va fer canviar d'opinió al dictador Primo de Rivera al 1925, i nosaltres els republicans estàvem a l'expectativa.

Va intentar subornar la Comissió de Responsabilitats designada pel primer parlament republicà (vegeu el testimoni del delegat Simó Bofarull) per a investigar les activitats de contraban i corrupció de March. Va ser enviat a la presó després de la històrica declaració del Sr. J. Carner, ministre d'Hisenda de la República, que «O la República acaba amb March, o March acaba amb la República». I efectivament va finançar Franco a la Guerra Civil.

La nostra premsa a Mèxic, a París, etc., sovint comenta les notícies de la premsa americana i europea sobre la campanya de Franco, sota instigació de March, contra la Compañía Hispano Americana de Electricidad (CHADE) i la Barcelona Traction Light & Power (BTLP). *España*

Nueva, de Mèxic, l'agost de 1949, planteja el seu punt quan diu als directors d'aquestes companyies que no s'han de sorprendre per la influència de March sobre el govern espanyol. Això que passa és la lògica conseqüència de la desmoralització del govern i de l'administració espanyola.

La història és coneguda: la CHADE era un obstacle als projectes de March de comprar la BTLP per unes quantes lletilles (un usurer no paga mai més). Un estúpid atac del govern (juliol de 1947) contra la CHADE va tenir un efecte contrari: la CHADE es va esfumar d'Espanya. Després del fracàs d'aquest xantatge oficialment ajudat, March —sota pressió del qual tot canvi en esterlines i tota mena de facilitats va ser negada a la BTLP— va obtenir la declaració il·legal de fallida de la BTLP a Espanya, perquè el servei financer *en esterlines* va ser suspès. El decret de fallida va obrir un procés judicial, els detalls del qual, coneguts a tot el món, haurien fet avergonyir qualsevol tribunal independent. (Sobre la independència de la justícia de Franco, vegeu a dalt, a la meva citació del *Neue Zürcher Zeitung*). La BTLP i les seves companyies operatives, estrangeres i espanyoles, clavades sense defensa al mur, es veuen obligades a veure com els tribunals espanyols, amb el consentiment de Franco, acomplien fredament el furt dels seus béns en l'interès de March. Sabem que aquesta no és la justícia espanyola; és la justícia de March.

Posat que March pot actuar com si fos l'amo d'Espanya, sabem segurament que una gran quantitat de l'ajut financer americà atorgat a Franco serà deixat de banda per pagar el deute de Franco amb March, un deute no cobert ni pel furt de Barcelona Traction i altres que no podem encara conèixer, o per donar l'últim alè de vida als agonitzants paràsits de Franco.

PEÑARROYA I ALTRES COMPANYIES MINERES FRANCESES. Un escàndol va esclatar a San Sebastián, Espanya, el juliol de 1949. *El Socialista*, un setmanari publicat a París sota la inspiració del Sr. Indalecio Prieto —els esforços del qual per a un acord pacífic del problema espanyol són ben coneguts pel públic americà—, va publicar, l'agost de 1949,

un reportatge de San Sebastián titulat «Curiosa història de xantatge». Breument, la història és aquesta:

Molts inspectors fiscals van visitar la Peñarroya i altres companyies mineres que pertanyen a grups francesos, i van imposar impostos i multes que haurien esborrat no només els beneficis, sinó també tot el capital de les empreses franceses.

El Sr. Mateu, com a ambaixador de Franco, va visitar llavors el Sr. Panfieu, cap del departament espanyol del Quai d'Orsay, i li va oferir les següents alternatives: «O un préstec de 15.000.000.000 francs per maquinària i altre equipament industrial, o una ordre judicial per a vendre els béns de Peñarroya i de les altres companyies franceses.»

Tot seguit, el Sr. A. Moreno, el banquer que sense èxit va buscar un préstec per a Franco a Washington, va visitar el Banc de Paris et Pays Bas a París, i hi va obtenir un important crèdit privat sense el consentiment previ del govern francès. Les companyies franceses a Espanya van tenir un descans i es va assegurar un bon negoci per a França.

El Sr. Mateu va volar a Madrid amb la notícia de l'acord. El ministre d'Afers Estrangers volia publicar la notícia, però el Sr. Mateu va pensar que la publicació hauria sigut prematura i hauria pogut perjudicar el govern francès. El ministre d'Afers Estrangers, en canvi, com que necessitava un èxit per a augmentar les seves accions a Washington, va ordenar la publicació de la notícia del crèdit.

El govern francès, enutjat per la publicació de la notícia abans que el préstec se li hagués presentat oficialment, va negar que s'havia concedit aquest préstec. Martín Artajo, el ministre d'Afers Estrangers de Franco, va replicar amb una conferència de premsa i amb despatxos a totes les ambaixades, referint-se a l'èxit a França i anunciant èxits semblants també a Bèlgica, on RENFE buscava un gran préstec per a equipament, i a Suïssa.

El fet és que els crèdits francesos es van concedir per a desbloquejar els crèdits congelats d'exportadors francesos a Espanya. El xantatge va ser un èxit parcial.

LIQUIDACIÓ DELS BÉNS ALEMANYS. Això passa ara, després d'anys d'intrigues durant els quals l'INI i importants fa-

langistes van jugar papers importants. L'Espanya de Franco no va ser invitada a la conferència de Bretton Woods i no està obligada a seguir els seus acords. No obstant això, es vanagloria que els compleix. Això és una burla, com ho demostra l'embolicada confusió del seu sistema monetari. Només *un* punt de les decisions de Bretton Woods va ser realitzat per Franco: la liquidació dels béns alemanys. El resultat final va ser una dissimulada consolidació de les propietats alemanyes, o la seva adjudicació als favorits del règim. Notícies recents de Madrid aclareixen que el Ministeri de la Indústria està concedint a March un efectiu monopoli de la indústria química, basant-se en l'adjudicació de les antigues empreses alemanyes.

* * *

VISIÓ ECONÒMICA I FINANCERA DE CONJUNT

Sense fer més comentaris, deixeu-me recalcar dos fets que es poden destacar del que s'ha dit abans: (1) *El caos econòmic i financer en el qual Franco va sumir Espanya no millora; és pitjor que mai i empitjora cada dia més;* (2) *el caos és una inevitable conseqüència de la inclinació natural, tant espiritual com econòmica, del règim de Franco.* El presupost completament desastrós i l'enorme extensió dels controls i de la corrupció només poden arruïnar l'agricultura i la indústria, destruir el capital espanyol i estranger, i convertir el comerç exterior en un instrument d'empobriments creixent.

Mentre treballava sobre els comentaris finals, em va arribar l'ajut d'una coincidència, amb la forma d'un interessant document escrit a Espanya a l'octubre de 1949 per una comissió del Fomento del Trabajo Nacional de Barcelona (l'equivalent català de la National Association of Manufacturers), signat després d'una tempestuosa reunió celebrada a Barcelona el 13 de setembre de 1949. A la reunió, convocada per a examinar la molt difícil situació econòmica de Catalunya, hi van prendre part més de 1.000 empresaris, i també el Sr. Sanz Orrio, de l'alta jerarquia falangis-

ta. Aquest senyor, per cert, es va retirar poc després del començament, espantat per la desagradable tendència de les queixes dels industrials.

Un extracte molt detallat de l'informe de la comissió es va publicar a París, el 31 d'octubre de 1949, per *La Humanitat*, el diari publicat pels republicans catalans, fundat per Lluís Companys, president del govern autònom català, i després assassinat per Franco. Les citacions següents són la millor justificació de les meves conclusions. La negreta [la rodona, en la nostra edició] és la traducció literal de les paraules de la comissió, la cursiva un resum de l'extracte.

La comissió comença al·ludint a la difícil tasca que havia de dur a terme, perquè el punt de vista general de la indústria tèxtil va evidenciar amb gran unanimitat una oberta discrepància amb el punt de vista oficial, o almenys amb el sistema actualment vigent. Després de dir que les crítiques de la comissió es faran amb un esperit de serenitat i de lleial col·laboració, la comissió exposa els problemes, les seves causes i conseqüències, en el futur pròxim i llunyà, perquè el Govern pugui trobar camins i mitjans que portin a la solució.

No hi ha cap dubte que des de 1939 hi ha una evident manca de proporció entre els salaris oficials i el cost de la vida: aquesta manca de proporció, en lloc de disminuir, augmenta progressivament.

Copiem de les dades oficials recordades per la comissió:

	Pessetes per dia
Salaris dels homes al 1936	9,79
Salaris dels homes al 1947	17,34

Això significa una pujada del 177 per cent. Segons les publicacions oficials l'índex sospesat del cost de la vida (1936=100) al 1948 era: 453. Com a conseqüència, el poder adquisitiu dels salaris al 1948 era el 39 per cent del 1936. És veritat que els treballadors tèxtils gaudeixen d'alguns avantatges especials; de totes maneres, els seus salaris no arriben al 50 per cent del poder adquisitiu del 1936.

El Misteri del Racionament. Els treballadors haurien pogut resistir a aquesta terrible disminució —i només per un període de temps limitat— si el racionament oficial dels aliments bàsics hagués sigut suficient.

La comissió explica la diferència entre el racionament oficial a Barcelona (una anomenada «zona privilegiada») i allò que actualment s'ha distribuït:

ALIMENTS—RACIONAMENT MENSUAL

	Oficial	efectiu
Pa (de la pitjor qualitat)	12,00 kg	4,20
Oli d'oliva	1,50	1,30
Bacallà	2,25	0,10
Patates	7,50	5,25
Verdures	3,00	0,30
Sucre	0,90	0,30

Com a conseqüència, per a obtenir l'abastament oficialment promès, els treballadors a Barcelona i les rodalies han de comprar al mercat negre, per a si mateixos i per a cada membre de la seva família, un mínim mensual de 7 quilos de pa, 1,25 quilos de bacallà, 1,75 quilos de patates, 2,75 quilos de verdures i 0,60 quilos de sucre.

És realment paradoxal —continua l'informe— que aquests complements vitals de l'alimentació del treballador, que la formidable organització burocràtica d'abastament no pot lliurar, es puguin comprar a preus 300-600 per cent més alts, NORMALMENT A LES MATEIXES BOTIGUES ON ES VENEN ELS ALIMENTS RACIONATS.

Com és possible que després de tantes intervencions, memoràndums, etc., arribin més aliments al mercat negre que als canals oficials de distribució de la «Comissaria de Abastos»? La conclusió és ineludible. El sistema d'intervenció als aliments bàsics va fracassar, i la insuficiència de la distribució va ser l'incentiu més poderós per al desenvolupament del mercat negre. *La comissió afegeix:*

1. Les empreses ajuden a alleujar la situació a través de pagaments extra, pagaments en espècie, esperant que es puguin trobar una solució, tard o d'hora.

2. Posat que la manca de matèries primeres i l'escassetat d'energia van reduir les hores de treball, el treballador va agafar altres treballs, els sous dels quals complementaven els subsidis rebuts; molts treballadors es van aprofitar del seu temps lliure per a dedicar-se a transaccions al mercat negre, que s'ha desenvolupat extraordinàriament.

Però, a partir de l'últim quart de 1948, les circumstàncies van canviar. La depressió econòmica es va sentir sempre més; la corba de la producció va baixar; l'abastament del mercat negre és insuficient; els negocis fàcils es van eliminar. El consum dels productes industrials va caure verticalment —i aquí tenim la crisi.

LA REALITAT ECONÒMICA. El Consell Nacional Econòmic —diu la comissió— va publicar el 1948 les dades sobre la caiguda de la renda nacional fins el 1947, i també sobre la caiguda de la producció agrària. La comissió fa després referència al comerç exterior i dona les dades que he citat abans.

ELECTRICITAT. Segons la comissió, la regió catalana va patir el següent règim d'interrupció del subministrament elèctric:

Interrupcions de	2	dies	per	setmana	5	setmanes	
«	«	3	«	«	«	10	«
«	«	4	«	«	«	22	«
«	«	5	«	«	«	15	«

La indústria catalana va poder utilitzar l'energia elèctrica només 654 hores a l'any entre el 15 de setembre de 1948 i el 15 de setembre de 1949; això significa que hi va haver només 82 dies laborables normals. Com a conseqüència, durant 218 dies laborables, la indústria catalana es va aturar, per la manca d'energia, si no va poder utilitzar altres mitjans.

CAIGUDA DE LA PRODUCTIVITAT. La comissió observa que, quan en alguns casos els treballadors tornen a treballar, ho fan sense cap motivació, perquè troben una diferència molt petita entre el subsidi d'atur i els salaris. Llavors molts entre d'ells simplement no van a les fàbriques, i donen motius més o menys plausibles. Això té una repercussió directa sobre la productivitat del dia laborable, que la comissió estima que sigui el 30 o 40 per cent de la del 1935.

POLÍTICA SOCIAL. La comissió (òbviament) elogia la política social del règim de Franco, però, a despit del seu esperit cristià i de la necessitat d'estimular l'orgull d'una «Espanya que actüi com l'actor principal, al capdavant de tots els països civilitzats», la comissió diu que aquesta política social és cara i es pot mantenir només en una economia saludable i florent.

La comissió es queixa dels obstacles que el Govern li va posar al mig del camí, que concerneixen l'augment de la productivitat dels treballadors a través de «festes no recuperables», reducció de les hores de treball, vacances, etc.

Els costos de producció són massa alts comparats amb els preus del mercat mundial: això es deu —sobretot— al fet que l'equipament industrial és, en gran manera, deficient i obsolet. La seva condició es pot comparar llavors amb la dels ferrocarrils. A despit del fet que els EUA paguen sous vuit vegades més alts dels que paga Espanya, no és possible fabricar «més barat» a causa de la falta d'energia, de matèries primeres, i per la insuficiència dels sous dels treballadors.

És veritat que els fabricants s'enfronten amb una espantosa, gairebé desesperada, demanda per a una pujada dels sous. No obstant això, encara que els industrials se sentin més cristians que economistes, el fet és que aquells que es van permetre de garantir augments dels salaris van patir-ne les conseqüències.

En aquest frenètic curs d'apujar preus i salaris per una banda, i de la caiguda de la producció i del consum per altra banda, no es posa en joc només l'existència de la indústria, sinó també el futur econòmic de la pàtria.

Enfrontant-se a aquesta situació, i a aquest terrible dilema que la indústria ha de resoldre, hauria sigut una ignominiosa violació del sentit del deure si la indústria no hagués aixecat la seva veu...

* * *

COMENTARIS FINALS

Conclusions sobre la política econòmica

El mèrit del règim de Franco per a obtenir un crèdit no aguanta l'examen d'una anàlisi minuciosa. És obvi que *qual-sevol* ajut econòmic donat amb les actuals condicions es malgastaria, tant pel poble espanyol com pels països que donessin aquest ajut. Els comentaris anteriors no esgoten la qüestió; estan basats sobretot en fonts espanyoles, moltes d'aquestes no citades específicament, i totes a la disposició del lector interessat. L'Espanya franquista és un gran risc a causa de cinc errors substancials en la seva política econòmica:

1. Un pressupost formulat i engolit per a alimentar els paràsits i una corrupció molt difosa esgoten gairebé el 50% d'una renda nacional minvant, sense el menor avantatge per a l'eficàcia del servei militar i civil.

2. L'agricultura, l'única base sòlida de l'economia espanyola, és menyspreada pel règim i empitjora constantment. La indústria, perjudicada per una agricultura arruïnada, està totalment trastornada pels controls insensats i per altres intervencions del govern, que soscaven el precari terreny de l'empresa privada.

3. Salaries de fam són imposats als treballadors espanyols pels anomenats sindicats de treball, que només representen els partidaris de Franco i els seus aliats anarquistes, comunistes, etc., amb exclusió del treball honest socialista i catòlic.

4. Les divises estrangeres i el comerç exterior són, al mateix temps, la causa i la conseqüència de la deformació

de l'economia espanyola, a causa de la falsa política del règim. La capacitat espanyola de recuperar-se ràpidament, que va sorprendre el món moltes vegades en el curs de la història, disminueix constantment.

5. L'actitud immoral cap al capital, sigui nacional o estranger, ha portat a la seva progressiva destrucció i, com a conseqüència, a l'inevitable incompliment de totes les mesures d'autoajut utilitzades pels països que reben alguna assistència dels Estats Units.

Consideracions polítiques

Els americans que coneixen la història espanyola dels segles XIX i XX poden fàcilment veure que Franco és només un més a la llarga llista de generals espanyols que van prendre el poder a través de procediments il·legals per a «salvar» la nació: Narváez, O'Donnell, Serrano, Martínez Campos, Primo de Rivera van ser els més importants. Les seves dictadures «toves» es van adaptar al caràcter espanyol i van causar perjudicis negatius sobretot a causa de les contínues interrupcions de la normalitat política. Franco no els va imitar; suposadament imità el feixisme i el nacionalsozialisme. Després de provocar una guerra civil, va arruïnar Espanya espiritualment i econòmicament. Tant ell com els seus col·laboradors ni estaven ni estan en absolut preparats per a una feina que no van emprendre mai seriosament: la correcció dels defectes profundament arrelats a Espanya, i l'adaptació d'Espanya a les noves condicions mundials. Per a això, necessitaria una visió d'home d'estat, no l'astúcia pagesa que repetidament fa servir per a enganyar el món. I necessitaria, també, comprensió social.

En aquest informe, m'abstinc de parlar de política. Alguns comentaris, de tota manera, són necessaris per a mostrar que la discrepància entre el quadre real i el quadre aparentat de les institucions religioses i educatives a Espanya, al qual he fet referència tan sovint en els debats recents, és tan evident com la que hi ha entre la situació econòmica real i la que els partidaris de Franco han intentat, una vegada darrere l'al-

tra, mostrar al públic americà. Alguns exemples seran suficients.

El Sr. Charles Foltz Jr., al seu diligent i vivament escrit estudi *The Masquerade in Spain* (1948), fa referència a la Família, un grup feudal, militar, burocràtic i clerical, en el nom del qual i per l'interès del qual Franco està arruïnant Espanya. La Família està ara en un sorprenent estat de desintegració. Franco només pot comptar amb la «Guardia Mora», potser amb alguns generals i amb una minvant proporció d'explotadors industrials i comercials, dirigits per Joan March.

La tolerància religiosa de Franco

Comentaris oficials sobre la tolerància religiosa de Franco: «A Espanya trobareu sinagogues i esglésies protestants; no estan abarrotades perquè no hi ha ni jueus ni protestants.» Els jueus que recorden el 1492 i els protestants que recorden el teló d'acer traçat per l'emperador Carles V (Carles I a Espanya), sempre mantingut i reforçat malgrat alguna hipòcrita dissimulació, somriuran amargament. Hi ha un altre aspecte essencial i urgent del problema religiós a Espanya: la progressiva desviació d'una influent minoria —res més que una minoria— dels bisbes i dels sacerdots de Franco de la línia general del Vaticà. La seva estretor mental, la seva miopia, la seva falta de comprensió social i de comprensió dels assumptes del món són ben conegudes al Vaticà, segons les informacions més fidedignes. El papa Pius XII segurament va pensar en ells —tot i que hagi fet només referència als països comunistes— quan es va dirigir a la Sagrada Romana Rota (14 de novembre de 1949) i va dir que «l'absolutisme de l'Estat és igual a la deïficació de l'Estat mateix».

Com que el Vaticà segurament no està satisfet amb els mètodes de Franco, és difícil per a ell obtenir l'aprovació del papa (vegeu el *Daily Express* de Londres, 29 de novembre de 1949) per a una visita oficial al Vaticà, tan urgentment necessària per Franco per a aplacar la majoria catòli-

ca espanyola i per a augmentar el seu minvant prestigi internacional, que la visita del rei Abdullah de Transjordània no pot augmentar⁹.

El franquisme, quan influeix la política educativa, produeix resultats que sorprendrien qualsevol catòlic americà. El nivell espiritual de l'entera educació pública espanyola va tocar un nou punt baix. L'educació primària és confiada a mestres pagats miserablement (es va dir fa poc que els sous inicials dels mestres es van duplicar; de fet, el seu poder adquisitiu real és el 75% menys que abans de la Guerra Civil). Les universitats són quarters on els títols es venen. La majoria dels intel·lectuals creatius van deixar el país. Aquells que van tornar viuen i treballen —potser excepte uns pocs tècnics— en una atmosfera de menyspreu per part de les autoritats franquistes. Quan José Ortega y Gasset va anunciar recentment que hauria fet uns discursos sobre Toynbee, els franquistes van comentar sarcàsticament: «I a nosaltres què ens importa de Toynbee?» El nivell real de la cultura universitària és descrit per la següent anècdota. El 1947, dos anys després del dia de la victòria a Europa, en la concessió dels diplomes a la Universitat de Valladolid, segons els costums, un poeta local havia de recitar un poema, i va suggerir com a tema una «Elegia al president Roosevelt». El tema que es va escollir va ser «Elegia als màrtirs de Nuremberg»!

A causa del seu especial interès, m'agradaria citar, amb el permís de l'autor, una carta del Sr. Ludd M. Spivey, president del Southern College de Lakeland, Florida, del 8 de setembre de 1949. La carta parla de molts punts que he tractat:

Estimat Sr. Miravittles,

Mentre estava a Espanya aquest estiu, vaig fer una enquesta entre els homes de negocis, els de l'educació i els

⁹ La condemna de Franco per Giulio Pastore i Gaston Tessier, dos importants dirigents sindicals catòlics, durant la recent conferència de Londres de la Federació Internacional dels Sindicats Lliures, va ser eloqüent i inequívoca (vegeu un article de David C. Williams al *New Leader*, 23 de desembre de 1949).

professionals sobre la conveniència que els Estats Units concedeixin un crèdit a l'actual govern espanyol. Em van comentar que aquest crèdit hauria sigut perjudicial a la causa de la llibertat. Si es concedeix aquest crèdit, em van comentar aquests homes, Franco utilitzaria els diners per a engrandir l'exèrcit. La llibertat a Espanya, deien, espera que s'acabi l'actual règim. Com més diners tenen els dictadors, més reprimeixen el poble.

Gens de diners —van subratllar— s'utilitzarien efectivament per a alimentar el poble, o per a preparar un creixement de l'alimentació.

Franco i l'exèrcit exploten tant el poble, robant-li la possibilitat de viure una vida millor, que també l'Església es troba dividida. Em van comentar uns sacerdots fidedignes que no més de la meitat dels preveres de l'Església estan amb Franco.

Estic segur que el nostre govern no vol posar els seus recursos a la disposició d'aquells que intenten apagar la llum de la llibertat.

Atentament vostre,
Ludd M. Spivey
President

Una carta del professor Adolphe J. Dickman de Laramie, Wyoming, publicada per *España Libre* el 16 de desembre de 1949, és igualment molt interessant. Els seus continguts corresponen a les meves tesis. Va escriure al senador Chávez, que és favorable a un préstec a Franco: «Jo també vaig estar a Espanya. (...) Al principi la gent era reticent, però després d'una estona es van obrir... Vostè hauria vist que la pobresa és deguda al règim...»

Per a resumir

L'Espanya de Franco és immadura tant espiritualment com econòmicament per a ser acceptada en una comunitat de democràcies modernes. Franco ho sap. Com a conseqüència,

està ansiós per obtenir els crèdits tan aviat com es pugui, però no està en absolut ansiós per ser admès a l'ERP, al Fons Monetari Internacional, al Banc Mundial, etc., encara que se'l pugui admetre a les Nacions Unides. Sap que la seva política econòmica no pot resistir a l'examen més superficial. Si intenta fer creure que alguns canvis o promeses de canvi —més o menys honestes— a l'estructura política espanyola podrien corregir els terribles errors de la seva política econòmica, s'equivoca. Si fos sincer, començaria a elevar el nivell moral del país, a liberalitzar l'economia, etc., coses per a les quals no necessita cap canvi, ni tan sols la simulació d'un canvi, a l'estructura política espanyola.

La meua tesi bàsica —que la situació econòmica i financera de Franco empitjora ràpidament— es pot verificar fàcilment a la premsa diària.

L'*Herald Tribune* de Nova York va escriure el 9 de juny de 1947:

«El règim de Franco troba creixents dificultats econòmiques.»

El *New York Times* va escriure l'11 de desembre de 1949:

«El disgust és molt difós sota la pressió de creixents dificultats econòmiques.»

La paraula «creixent» pot significar només una cosa: *els problemes econòmics de Franco són una inevitable conseqüència del seu règim i només poden augmentar en el pròxim futur*. Llavors el seu valor de crèdit és zero. El Sr. H. Edward Knoblauch de l'International News Service, en un despatx de Madrid igualment publicat l'11 de desembre de 1949, escriu: «La delegació d'economistes, homes de negocis i banquers dels EUA que va visitar Espanya durant l'any passat, va marxar amb la convicció absoluta que Espanya ha de rebre un ajut immediat dels EUA si es vol prevenir un col·lapse total.» El Sr. Knoblauch té raó; de totes maneres, no esgota l'argument. Quan parla de «col·lapse», hauria pogut afegir que cinquanta o cent milions de dòlars no tindrien altre efecte que donar oxigen a un pacient en la seva hora final. Espanya necessita molts més crèdits, com va dir el Sr. A. Moreno a Washington, a la primavera de 1949, quan va subratllar que petites quan-

titats de diners serien pràcticament inútils. Espanya es podria guanyar una gran part d'això. Però Franco no trobarà ningú disposat a donar-li crèdits, si no pot llançar als ulls dels seus possibles prestadors la pols d'una informació hipòcrita, distorsionada, inexacta, incompleta, que afecta problemes sobre els quals no tolera cap discussió pública a Espanya. Però els espanyols lliures que gaudeixen de l'hospitalitat de la democràcia americana poden i han de cooperar per a oferir a l'opinió pública americana tota la informació que es mereix.

De la mateixa manera, Franco no podria suportar un examen de la UNESCO sobre la seva obra cultural i les seves activitats anomenades espirituals a l'Amèrica Llatina. Les seves jactàncies sobre la Hispanitat a penes oculten les seves intrigues amb els feixistes llatinoamericans, dels quals és ben coneguda la política contra els Estats Units. Els últims dos exemples de les seves relacions amb Laureano Gómez de Colòmbia i amb Arnulfo Arias de Panamà són típics.

Com que Franco sap com és de dolenta la situació espanyola, i com és de desesperada, *amb o sense ajuts americans*, per a reparar aquesta situació, els espanyols, encadenats a una esclavitud disfressada i imposada per les guàrdies mores, no entenen per què estropella sistemàticament les possibilitats dels seus eventuals successors. Sir Samuel Hoare, l'actual lord Templewood, li va reprotxar aquest fet en una emissió dirigida als espanyols el 1947.

És comprensible que Franco hagi de lluitar contra els republicans; però està arruïnant insistentment qualsevol solució de transició i, fins i tot, qualsevol retorn decent de la monarquia.

Com que la situació espanyola és tan negativa, podem veure —d'altra banda— un fet molt preocupant que, en la meua opinió, hauria d'obrir els ulls de l'opinió pública americana: el desànim de tots els grups que podrien succeir Franco. Tots s'espanten molt per la tràgica herència que Franco està deixant. Només un successor espera amb paciència al llindar: Franco li diu «comunisme»; jo només li dic *caos*.

Afortunadament, hi podria haver un altre successor: el poble espanyol. Els industrials i els homes de negocis, la gran majoria dels treballadors socialistes i catòlics, els autonomistes bascos i catalans, així com també més de dos terços de l'exèrcit i més de quatre cinquens de l'Església catòlica. Crec que el senador Elmer Thomas (d'Oklahoma) es va referir a aquestes persones quan va dir que «el poble espanyol necessita ajut». Ho necessiten, s'ho mereixen, ho poden utilitzar bé. Una vegada lliures, mostrarien, amb circumstàncies normals, que podrien ràpidament esdevenir vàlids membres del món democràtic.

Estic segur que els nostres amics americans arribaran a les següents conclusions inevitables: cap préstec a Franco, condemnat a ser malgastat; cap ple reconeixement diplomàtic, que s'interpretaria falsament com un ple suport a un desgovern feixista; ajuts als espanyols irresistiblement antifeixistes i anticomunistes per part de tots els partits polítics americans, de manera que Espanya pugui restablir l'ordre democràtic, econòmicament sensat, que anhela.

* * *

Annex
Els informes originals

The Marshall Plan and Franco

A report on the economic and financial situation
of Franco Spain

THE MARSHALL PLAN

and

FRANCO

Special Issue of the

SPANISH INFORMATION BUREAU

Times Building, New York, N. Y.

March, 1948.

The Secretary of State

A copy of this publication has been filed with the Department of Justice, Washington, D. C., where the registration statement filed by Spanish Information, Times Building, New York, N. Y., as an agent of the Spanish Republican Government-in-Exile, is available for public inspection. The fact of registration does not indicate approval or disapproval by the United States Government.

*To President Truman
and Secretary Marshall*

The Marshall Plan and Franco

by

Jaume Miravittles, *Director, Spanish Information*

The Franco Embassy in Washington published a few months ago an anonymous document, with no indication of date, place of origin or even printer's mark, entitled «Spain Must Cooperate», in which there was offered a plan whereby the Spaniards might help... the American taxpayer!

And the best way to enable Spain to help the American tax-payer, it was pointed out, was for the American tax-payer to begin by helping Spain.

In other words, this document is nothing more nor less than a desperate appeal by Franco to the United States Government and the private banks of this country for loans or investments of American money in Spain.

The reasoning behind this suggestion is as follows: The American aid plan, according to its chief architect, Secretary Marshall, is directed toward all those European countries whose political and social system rests on the principle of respect for the dignity of the individual. And Franco's Embassy in Washington, with an indiscretion hardly becoming its diplomatic status, quotes Mr. Dewey's statement that «so long as human liberty is maintained as a principal objective of a government, that government is our friend» in order to demonstrate that Spain is a friend of American democracy. For Spain, says the Embassy, is a country «in which the freedom and dignity of the indi-

vidual are respected» (more than 100,000 political prisoners and more than 200 executions in the year 1947).

The Embassy then draws up an accounting of the items which Spain could send the sixteen countries participating in the Marshall Plan. The list includes products so indispensable to the economic recovery of Europe as apricots, almonds, olives, bananas, tangerines, oranges, peppers, lemons, and a variety of wines and liqueurs, all of which have been absent from the tables of the majority of Spaniards since the advent of the Franco regime. And in passing, the Embassy also mentions iron ore, pyrites, lead, wolfram and mercury.

In return for his tomatoes and peppers, all Franco asks of the United States is 74,768 tons of nitrogenous fertilizers, 550,000 bales of cotton, 2,000,000 tons of coal, 50,000 tons of cellulose, 60,000 tons of tartaric acid, 30,000 tons of tin plate, 80,000 tons of sugar, and money with which to buy the machinery necessary for improving Spain's transportation system, hydroelectric installations and agricultural output. According to a *Christian Science Monitor* correspondent in Spain, this would amount to at least five hundred million dollars. Franco's Embassy concludes with this statement:

«It is therefore economically obvious [sic] (...) that the American tax-payer should not have to bear on his shoulders the burden of the economic mistake of not admitting Spain's contribution.»

THE «STATE OF THE UNION» IN FRANCO SPAIN

In the light of the above offer it is interesting to have a look at the economic situation in Spain today and see what there is to justify the generous desire of the Franco Embassy in Washington to help the American tax-payer.

The following data have been taken from official Spanish documents such as the Statistical Yearbook, the publications on the Budget, and documents of the Treasury and the National Bank; official American publications such as

the *Foreign Commerce Weekly* and *International Reference Service* of the Commerce Department in Washington; and such American magazines and newspapers as *World Report*, *United States News*, the *New York Times*, the *Herald Tribune*, and the *Christian Science Monitor*.

None of these figures are taken from anti-Franco sources.

COMMERCIAL RELATIONS BETWEEN SPAIN AND THE UNITED STATES

The total figures for commercial relations between the United States and Spain for the years 1945-1946 are as follows:

United States exports to Spain:

1945	1946
\$40,579,000	\$42,345,000

(Principal American exports to Spain are wheat and flour, synthetic oil, automobile tires and tubes, tobacco and cigarettes, cotton, oil, electrical equipment, automobiles and trucks, chemical products, and agricultural machinery. The quantities are of course very small; for example, the total value of agricultural machinery exports from the United States to Spain in 1945 was \$255,000, while the corresponding figure for cigarettes was \$730,000. In other words, the United States exported to Spain, in 1945, *three times more* cigarettes than agricultural machinery.)

Spanish exports to the United States:

1945	1946
\$57,379,000	\$48,310,000

(Principal Spanish exports to the United States are canned fish, olives, olive oil, almonds, wines and liqueurs, cork and mercury. It should be noted in passing that out of the total figure for exports in 1945, \$17,816,000 was accounted for by the exportation of olives and olive oil.

The corresponding figure for 1946 was \$25,058,000. Thus during these two years almost forty percent of the total figure for Spanish exports to the United States represented the only source of fat in the diet of the average Spaniard.)

Studying the above figures, it would appear that at the end of 1945 there was a balance of about \$17,000,000, and at the end of 1946 a balance of about \$6,000,000, in Spain's favor. But Spain had contracted a number of commitments, payable in dollars and connected mostly with the purchase of the Telephone Company. In 1945, for example, Spain paid \$14,000,000 as interest and amortization on this purchase. Practically all of the dollar balance in Spain's favor went to make payments on the Telephone Company. At the end of 1946, \$35,000,000 worth of Telephone Company bonds remained to be paid, and it is estimated that the sum which Spain has had to pay out for this purpose in the year 1947 is about \$10,000,000, that is, \$5,000,000 more than the amount of Spain's favorable trade balance for the year 1946.

Thus if the payments on the Telephone Company are taken into consideration, it will be seen that the actual balance of trade between Spain and the United States is in the latter's favor.

The figures for 1947, which have just been published, show that the situation is steadily growing worst.

United States exports to Spain during 1947 were worth:

\$25,719,798

Spanish exports to the United States in the same period had a value of:

\$26,852,424

In other words, the volume of trade between the two countries in 1947 was 50% lower than in 1946.

COMMERCIAL RELATIONS BETWEEN SPAIN AND LATIN AMERICA

As for trade between Spain and the Latin American countries, it is estimated that the total figure for commercial transactions in this field in 1946 was about \$20,000,000, the Spanish deficit in dollars being from 20 to 25%.

Commercial relations between Mexico and Spain have been renewed recently through an agreement between the National Bank of Mexico (a private bank, despite its name) and the Bank of Foreign Commerce of Spain. This agreement, nevertheless, stipulates that if the commercial balance is favorable to Spain, the surplus in Mexican pesos shall not be convertible in dollars, but must be spent either in the purchase of Mexican products or in investments in Mexico. The commercial balance between the two countries in 1946 showed 21,000,000 pesos in Spain's favor, or the equivalent of \$4,200,000. But this sum, because of the agreement, cannot be converted into dollars.

As for the accord between Franco and Argentina, this too is not so favorable to the Spanish dictator as it would appear. By this accord Argentina bound herself to sell a minimum of 400,000 tons of wheat to Spain during the year 1947, and 300,000 tons in 1948, on condition that Argentina's excess wheat production should be more than 2,600,000 tons. If the excess fell below this figure, Argentina was to be obliged to sell Spain only 15% of the excess in 1947 and 12% in 1948. For the years 1949-50-51, the amount sold to Spain will be only 10% of the excess of Argentina's production. With regard to the loan of 400,000,000 Argentine pesos to Spain, a considerable part of it, 240,000,000 pesos to be exact, must be used to make up the deficit in the trade balance between Spain and Argentina.

During the five years of the Republic, Spanish-Argentine trade showed a balance of 21,182,000 gold pesetas in Spain's favor. In the past six years of the Franco regime, this balance has been unfavorable to Spain by 385,007,000 pesetas. The purpose of the Argentine loan was primarily to make up this tremendous deficit.

TRADE BETWEEN SPAIN AND THE REST OF EUROPE

In 1945 Spain sold to other European countries about \$10,000,000 worth of goods. In 1946 the figure dropped to about half a million. Spanish purchases in dollars from other European countries were negligible.

In this study of Spain's dollar poverty, such important items as payment of the diplomatic corps, foreign propaganda, maritime transport, interest on American capital in Spain, etc., are not being taken into consideration.

FRANCO'S DOLLAR HUNGER

Spain's supply of dollars is thus perilously small. It is estimated that at the end of 1946 the dollar deposits available to the Currency Institute did not exceed five million.

Referring to this tremendous dollar hunger in Spain, the publication *International Reference Service*, put out by the Commerce Department in Washington, stated in August 1947 that «there appears to be little likelihood of increasing dollar availabilities by direct capital investments in Spain.

»Investments in Spain by foreigners do not appear particularly attractive in view of the probable difficulties in making remittances of profits, interest, and capital; the laws limiting foreign capital and managerial participation in industrial and productive enterprises to 25 percent; restriction on the employment of foreign technical experts; and the numerous types of Government intervention in business through the various official vertical syndicates and other Government licensing agencies.»

The foregoing has served to show Spain's terrible poverty in dollars.

What, then, are Spain's minimum dollar needs?

CEREALS

General Franco in his recent speech to the Peasants' Association said that Spain's agricultural crisis was chiefly the result of the increase in population. Since the end of the first World War in 1918, according to Franco, Spain's population has increased by eight million inhabitants. And this tremendous increase (still quoting Franco) is the reason why Spain has changed from an exporter to an importer of foodstuffs, consequently needing an enormously greater quantity of dollars.

The facts do not coincide with the declarations of General Franco. The population of Spain, due to the large number of persons killed or exiled as a result of the civil war, has increased very little since Franco brought off his coup d'état in 1936. *And in that year Spain was an exporter of agricultural products.*

The real causes of Spain's present unfavorable agricultural situation, which in turn increases her need for dollars, are two factors which have developed simultaneously since 1936, the decrease in the area cultivated (5,000,000 hectares during the Republic as against 3,500,000 under the Franco regime), and second, the decline in the production per hectare. (1 hectare equals 2.47 acres.)

During the Republican period, 1931-36, the average annual grain production was 8,981,000 metric tons. In 1945 grain production fell to the catastrophic level of 3,310,000 metric tons. In 1946 it rose again to 7,283,000 metric tons, which is about the average for the period since Franco came to power. That is to say, except for the year 1945, when Spain suffered from a very serious drought, grain production has been *lower by 1,698,000 tons* under Franco than it was under the Republic.

So if Spain is now obliged to import foodstuffs instead of exporting them, as she used to, this is not because of an increase in home consumption due to a larger population, as Franco would have us believe, but because of a very considerable decrease in agricultural production.

RICE

In this item which plays such an important role in Spain's diet, there is likewise a tremendous deficit. Here are the figures:

Average production during the Republic: 300,000 tons.
Production during the year 1947: 175,000 tons.

MEAT

In this item the situation is disastrous. The following figures represent meat consumption in Madrid, which as the capital city is better supplied than most.

Monthly consumption:

1933	1946
2,839,000 kilos	740,000 kilos

This tremendous decline in meat consumption has coincided with an increase in the population of Madrid. In 1933, the city had 980,000 inhabitants. The official census of 1946 gave the figure as 1,190,000.

FERTILIZERS

One of the causes of the decline in Spain's agricultural production is the lack of fertilizers. Spain herself produces only potassium, with deposits confined to Catalonia. Nitrates and phosphates must be imported in large quantities. During the second World War the large German chemical firms tried to establish in Spain an important fertilizer industry in order to increase the agricultural production of the country destined for German consumption. But this project was frustrated by the defeat of Germany.

In an article appearing recently in the *Christian Science Monitor*, this paper's Madrid correspondent, Arno Dosch-Fleuret, stated that one of the principal causes of the de-

crease in the productivity of Spain's soil was the shortage of nitrogenous fertilizers. During the Republic Spain bought a yearly average of 400,000 tons of nitrates. Spanish purchases of this product during the past year were 130,000 tons.

COTTON

Another of Spain's great needs is raw cotton. The average cotton consumption by the Catalan textile industry, one of the most important in Europe, was worth \$50,000,000 during the period of the Republic (exclusive of the Indian and Egyptian cotton purchased with pounds sterling). In 1946 Spain was able to buy only \$13,000,000 worth of American cotton.

The seriousness of this situation is well expressed in the following paragraphs from a report presented to the Franco Government by Agustin Montal Gelabert, National Chief of the Cotton Section of the National Textile Syndicate:

«The desperate situation in the cotton industry, which is caused principally by the shortage of cotton, has given its owners serious fears, in view of the improbability that future importations will be sufficient to end the work stoppages in the factories which have been on the increase ever since the second half of last year. According to the latest official figures, as of October 10, 1947, *323 factories were totally paralyzed, and 511 partially so.*

»The distribution for civilian purposes, which in general is determined by the demands of the factories, was only 16,412,000 kilos in the first eight months of 1947, and although we suppose, to judge by the selling prospects, that the rhythm of this distribution will be accelerated, it is very possible that it will not exceed 28,000,000 kilos for the whole year, which is half of the amount distributed in 1946, itself one of the worst years since the end of our war.»

COAL

It is estimated that Spain has deposits of eight billion tons of coal, 75% of which is bituminous.

Spanish mineral production fell to one of the lowest levels in the country's history during the civil war. The situation has since improved somewhat, but coal production during the year 1946 was considered to be insufficient by *two million tons* to meet the needs of home consumption.

The slight increase in coal production registered in 1946 was not maintained in 1947. The latest official information published by the Franco Government gives the following figures for August 1947:

Total combustible minerals extracted in August 1947: 1,016,492 tons, as compared to 1,039,947 tons for August 1946—in other words, a decrease of 23,455 tons.

Bituminous coal: 22,982 tons less in August 1947 than in August 1946.

Lignite: 10,154 tons less in August 1947 than in August 1946.

As for coke, production here has suffered a steady decline. In 1944, the figure was 1,035,000 tons. In 1945, it sank to 909,000. And in 1946, it was only 766,000. During the Republic coke production was about 1,475,000 tons per year.

MINERALS

Spain's two principal sources of wealth, the items which kept her economy relatively well balanced in the past, were agriculture and minerals. The foregoing paragraphs have shown the current deficit in agricultural products, although this does not prevent Franco from offering them for sale to the rest of the world.

Let us now examine the situation with regard to minerals.

The following figures are given by the *Statistical Yearbook of Spain* in its latest edition:

Extraction of Minerals

	Productions in tons		Decrease in production (Tons)
	1935	1944	
Zinc	83.100	59.600	23.500
Copper	739.300	147.000	592.300
Iron ore	2.315.100	2.199.500	115.600
Iron pyrites	1.445.000	365.200	1.078.200
Mercury	25.900	23.800	2.100
Lead	88.200	45.800	42.400

Industrial Processing of Minerals

	Productions in tons		Decrease in production (Tons)
	1935	1944	
Steel and wrought iron	597.300	496.300	101.000
Sulphuric acid	334.300	159.600	174.700
Sulphur	49.400	38.400	11.000
Copper plate	11.700	3.500	8.200
Gas coke	274.600	171.600	103.000
Lead	7.140	3.100	4.040
Superphosphates	1.076.200	314.000	762.200

ELECTRIC ENERGY

The mountainous character of the land and the existence of many torrential rivers give Spain enormous hydroelectric possibilities. During the Republic, hydroelectric production went up by five per cent annually. Then at the time of the civil war, it fell to an extremely low level. Later it rose considerably, but never in the proportion registered during the Republican period. At the present time a slight recession is taking place, due to the lack of raw materials

with which to construct dams and the difficulty Spain is having in acquiring turbines, transformers and other electrical equipment.

The following recent Associated Press dispatches will show how difficult the situation is in Spain at present with regard to electricity:

«Madrid, November 18. Consumers of electricity for industrial purposes will not have current from nine a.m. until six p.m. one day each week in Madrid as of yesterday, according to a government decree. All consumers must reduce consumption by 20%. Electrical commercial signs and announcements and lighting of show-windows must be cut off.

»Similar restrictions have been imposed in Barcelona, while in Bilbao the current has been cut off all during the day for a whole week.»

The second dispatch says:

«Barcelona, January 8. Restrictions on electricity consumption have been increased throughout the Catalan zone, which is the worst affected in Spain at the moment. In the industrial region, by order of the Technical Delegate, electric energy will be reduced in some cases, as in private businesses and theatres, to 70% of normal.

»Industrial establishments must reduce their consumption by 50%; lighted signs and announcements, except on Sundays and holidays, may be turned on for an hour and a half.»

ROADS

In this matter the situation is very grave, since new motor vehicles have not come into Spain in any considerable amount since 1936. There are 62,000 automobiles in Spain, 38,000 trucks, 6,000 busses, and 15,000 motorcycles —this in a country of about twenty-eight million inhabitants.

RAILROADS

Spain's railroad system has a total extent of 12,855 kilometers without counting the 800 kilometers of narrow-gauge and 4,000 of mine railways. During the civil war, 863 locomotives were destroyed, 2,643 passenger cars, and 27,522 freight cars. There is further a tremendous shortage of ties, rails, signal equipment and fuel.

This crisis in the Spanish railroad system was stressed in a document addressed on November 7, 1947 to the Franco Government by the National Association of Engineers. This document demanded the immediate importation of 40,000 tons of rails, pointing out that steel production, which under the Republic amounted to an average of 1,000,000 tons a year, had not reached half of that figure in 1947. The same document gave the following figures on railroad traffic:

Average under the Republic: 5,600,000,000 kilometer tons.

1947: 4,400,000,000.

MERCHANT MARINE

Spain has 1,006 boats of over 100 tons. Thirty-two percent of these are more than thirty years old, 42% between twenty and thirty years old, and 5% less than ten years old.

MACHINERY

The *Christian Science Monitor's* correspondent in Madrid estimates the minimum needs of the country for the repair of agricultural, industrial and transportation machinery at \$500,000,000.

MINIMUM LOAN THAT SPAIN REQUIRES

With the foregoing in mind, it will be seen that to satisfy Spain's most urgent needs, it would be necessary to purchase yearly 2,000,000 tons of grain, 250,000 tons of nitrates, 600,000 tons of phosphates, \$50,000,000 worth of American cotton, \$20,000,000 worth of oil, and about \$750,000,000 worth of agricultural, mining, hydroelectric and rail and road transport machinery. This would mount up to an *immediate* minimum of about ONE BILLION DOLLARS.

FINANCIAL SITUATION OF THE FRANCO STATE

Budget - Public Debt - Monetary Circulation - The Peseta

STATE BUDGET

During the Republic, the highest figure for the budget was 5,000,000,000 pesetas. The following table indicates the successive increases in the Spanish budget under the Franco regime:

1945	13.113.000.000 pesetas
1946	13.239.379.995 pesetas
1947	14.223.254.787 pesetas
1948	15.196.093.593 pesetas

This increase in the Spanish budget is not the result of an acceleration of the national economic process, but of inflation pure and simple. (The above figures do not include the extraordinary budget for the official entities known as «autonomous bodies», of which there are 815. In 1945, for example, the budget for these amounted to 3,130,000,000 pesetas, to be added on to the ordinary budget and since that time the figure has been constantly increasing.)

PUBLIC DEBT

Spain's public debt was estimated in 1946 at 70,000,000,000 pesetas, distributed as follows:

	<i>Billions of pesetas</i>
State bonds	36,0
Treasury bonds	8,3
Government debt to the Bank of Spain	14,6
Special debts of the Government	3,5
Debts of municipalities, provincial institutions and ports indirectly guaranteed by the State	3,5
Other debts	4,0

The Franco Government's direct debt (excluding the special debts estimated above at 3,500,000,000 pesetas, representing Spain's war debts to Italy and Germany) increased by 26% during the period January 1, 1943-January 1, 1946, that is to say, from 46,600,000,000 to 58,900,000,000 pesetas.

(These figures are taken from the issue of the United States Commerce Department's *International Reference Service* entitled «Economic Review of Spain», published in August 1947).

In January 1947 Franco's Minister of the Treasury was authorized to increase the public debt by 2,500,000,000 pesetas in order to balance the initial deficit in the Budget. The Budget for 1948 also shows an initial deficit, as yet not made public. In all probability a new increase in the public debt will be authorized during 1948 in order to balance this Budget.

MONETARY CIRCULATION

During the Republic, the figure for monetary circulation was practically the same as the total Budget, and amounted to about 5,000,000,000 pesetas. At that time Spanish cur-

rency was guaranteed by almost 70% of this amount in gold. The present gold reserves of Spain are very small. Monetary circulation in 1947 reached the level of 25,500,000,000 pesetas. And recently the *New York Times*, under the title «Franco Legalizes More Pesetas», published an Associated Press dispatch dated January 11, 1948, announcing that Franco had on that same date signed a decree authorizing the circulation in Spain of up to 28,000,000,000 pesetas.

As in the case of the Budget this is entirely a matter of inflation.

THE PESETA

In order to give briefly an idea of the value of the peseta, this section will be divided in three parts: first, value of the peseta in relation to gold coverage; second, purchasing power of the peseta on the home market, established in accordance with the increases in the cost of living; and third, value of the peseta on the foreign market.

1. In 1915, monetary circulation in Spain was 2,100,000,000 pesetas. Gold reserves in this same year were 1,726,000,000 pesetas. Thus Spain's paper money had a gold coverage of 82.21%. The highest gold coverage in Spain's economic history was registered in 1917, when it reached 98.87%. In subsequent years, the nation's gold reserves have followed the trend apparent in most of the other countries of the world. Nevertheless, in 1936 Spain's currency was still guaranteed by a gold coverage of 66.65%. In 1946, the situation was as follows: Monetary circulation, 22,770,000,000 pesetas; gold reserves, 854,000,000 (not taking into account the gold revaluation effected in 1942). In other words, *the peseta in 1946 had a gold coverage of 7.58% and its real value was approximately one-ninth of what it had been in 1936.*

If a comparison with 1915 is made, the following figures will be arrived at: Gold value of the peseta in 1915: 0.822;

in 1946: 0.037. That is, if the value of the peseta in 1915 is taken as 100, its value in 1946 was 4.38.

2. The purchasing power of the peseta on the home market has not decreased quite so drastically. But taking into consideration the cost-of-living indexes for 1946, it may be said that the value of the peseta has decreased by two-thirds. If black-market prices, rather than the prices of rationed goods, are taken as a basis for comparison, the value of the peseta in 1946 is seen to be one-fifth of what it was in 1936.

3. It is on the foreign market that the official value of Spanish currency has retained the greatest stability, principally because the peseta has a so-called «prestige» quotation, like the Italian lira in Mussolini's era. From 1941 until 1946 the value of the peseta in relation to the dollar was 10.95 to 1. On the free market, however, the peseta has been quoted in Tanger at 40 and even 45 to the dollar. Thus on the free market the value of the peseta is about one-fourth what it was in 1936.

STOCK EXCHANGE

During the years 1945-46 (and the same was true in 1947 although to a lesser extent) Spain saw a considerable increase in the purchase of stocks and bonds. Stocks sold by banks, insurance companies, heavy industries and monopolies rose in 1946 by 49.66%, due to the tremendous speculation which took place during this period. The volume of these transactions doubled in a period of three months. Such speculation was the result of two principal causes, first, fear of the devaluation of the peseta, and second, tax evasion.

INTERVENTION OF THE STATE

As the economic crisis in Spain grows more acute, state intervention in the economic life of the country increases. And this increasingly severe intervention applies not only to banking legislation but to purely industrial matters. There is a growing tendency for the State to become the owner of industrial enterprises, and private initiative finds increasingly numerous obstacles placed in its path. This accentuation of government intervention in the economic life of the country was dramatically underlined by the entrance into Franco's Cabinet of Minister Suances, of whom the *Christian Science Monitor* and *New York Times* correspondent in Madrid wrote as follows:

Christian Science Monitor, December 26, 1947: «...Attacks are concentrated on General Franco's Minister of Industry and Commerce, Juan Antonio Suances. Señor Suances has been in office since July 1945, and has applied increasingly strict state control. For a long time he has been the most criticized man in Spain. Much is laid at his door, and since gasoline restrictions were imposed, car owners have led the anvil chorus.

»Principal complaint against Señor Suances is the use made of the Institute of National Industries—established by the state after the civil war to aid infant industries. Señor Suances is accused of having developed this into a bureaucratic octopus which has far outreached the bounds of the purpose for which it was established.

»Not limiting itself to new industries, it got a hand into all industry. Under Señor Suances' administration, dollar credits urgently needed to keep industry going too often were allocated to building future industries to satisfy business logic.

»While accusations of corruption have been spread regarding some other ministers, there are virtually none against Señor Suances, who is accused simply of seeking fanatical state control of all activity.

»Señor Suances is one of the pillars of General Franco's national syndicalist state. Another is José Antonio Girón,

Minister of Labor. Señor Girón's enemies are the old labor organizations, the *Confederación Nacional del Trabajo* and the *Unión General de Trabajadores*. But their voice is not heard at present raging against Señor Girón with any such heat as the accusations by business against Señor Suances.

»...During the recent freight strikes the Falange organ *Arriba* also published occasional articles signed by Hispanicus, who is supposed to be General Franco's mouthpiece, in which the syndicalist idea is advanced as the only way to bring labor justice and maintain liberty.

»With this recent record it is difficult to believe General Franco is about to drop the fascist idea, which has been dominant ever since he took power, substituting for it the liberal ideas upon which democracy insists.»

New York Times, December 26, 1947: «Madrid, Spain, Dec. 25 (UP). Generalissimo Francisco Franco is expected to take action at a Cabinet meeting tomorrow in a political crisis that has developed because his Minister of Industry and Commerce, Juan Antonio Suances, was loudly hissed in Parliament Monday.

»It was the first time such a demonstration ever had been made against a minister of the Franco Government.

»General Franco, political quarters said, faces one of two courses —sacrificing Señor Suances, showing the world that his Parliament is not, as charged, a mere rubber stamp body, or standing by his Minister, who is a lifelong friend and of whom he is especially fond.

»If Señor Suances is sacrificed, informants said today, some fellow members of the Cabinet may resign in protest.

»Most Spaniards are unaware of the situation. When Señor Suances was hissed Government censors ordered newspapers to ignore it and to say instead that he was applauded.

»The Minister has never been over-popular among industrial and business men. Some have claimed that his policies are damaging the country's foreign trade and thus impeding its financial rehabilitation. A chief ground of complaint in his refusal to devalue the peseta and give the Spanish products a better chance in foreign markets.

»Señor Suances appeared before Parliament after thirty-four members of the forty-man Industry and Commerce Committee had asked him to explain why he was legislating by decree instead of by laws that Parliament has passed. He defended himself for thirty minutes; then the hissing started.»

There has been much talk in Spain lately of a change in the Government which would involve chiefly the dismissal of Suances. But this change has not materialized so far. And any change which may occur can have only one object: to give the United States the impression that the regime has been liberalized, while in reality its substance is maintained intact. It is interesting in this connection to cite the statement made by the Franco representative in Paris, Mr. Mosquera, to the newspaper *Paris Soir*, as published on February 20. Referring to a possible change in the Government, Mr. Mosquera said: «It would be a mere matter of appearances, in order to persuade public opinion in the democratic countries to accept Spain's entry into the western bloc, rather than a matter of effective changes in the regime established by General Franco.»

Mr. Mosquera's unequivocal declaration makes any comment unnecessary.

PLUS ÇA CHANGE, PLUS C'EST LA MÊME CHOSE

The following excerpt from an article in the *Christian Science Monitor* for February 28, 1948, confirms the statement of Mr. Mosquera.

Madrid Hints no Bending to Win ERP Aid

Madrid

The Franco regime now appears to have set firmly its course with regard to the European Recovery Program. Elements of uncertainty are evaporating.

ERP was a challenge to Generalissimo Francisco Franco because his regime was pointedly excluded from participation.

There was a challenge in the realization that by liberalizing Spain's economy and easing up on his political enemies, the Caudillo might have qualified his regime for help.

But all indications are that General Franco intends to pursue his already established policies without varying them in the interest of closer ERP relationships.

CORNER OF VEIL LIFTED

At least a corner has been lifted of the thick veil behind which General Franco and his Foreign Minister, Alberto Martín Artajo, direct Spain's policies.

The new glimpse has come through the new political weekly, *Criterio*, which opportunely has begun publication at a time when the Spanish public is seeking light on the Government's action in the face of the critical situation of western Europe.

Criterio, in its seventh issue, published a leading editorial entitled: «Spain and Two Blocs».

It asked: «Why two blocs?»

If the blocs are for war, said *Criterio*, Spain, which succeeded in keeping out of two world wars, needs to act cautiously if the Government wishes to spare the Spanish people the horror of another total war.

FUTURE ROLE UNCERTAIN

Says *Criterio*: «Nobody must think that in a decisive hour, Spain, because of irremediable geographic fate, would have to take the military side of those who now consider Spain 'safe' —surely on their side.

»Such powers now dedicate themselves to flattering other states, which, on account of their geographic position, appear dubious allies.

»Spain in any case will pose its conditions which, foreseeing wisely the future probability, will have to be satisfied from the present.»

If the blocs are peace, however, argues *Criterio*, Spain on account of its geographic position and as the second largest state in Western Europe inevitably must be included.

Criterio's argument appears closely to follow the line taken by the Ministry of Foreign Affairs. In brief it indicates that the Madrid regime has taken the position that if Spain needs credits, as it does, so too the western bloc, including the United States, need Spain.»

PRICES, SALARIES AND RATIONING

It is interesting to examine the effect which this profound crisis is Spain's economy has had on price and salary indexes.

PRICES

The following cost-of-living table was published by *International Reference Service*, Vol. 4, No. 30:

1940	241.0
1941	209.0
1942	332.3
1943	323.9
1944	326.4
December: 1945	362.2
September: 1946	472.8

SALARIES

This same issue of *International Reference Service*, in referring to salaries, says that despite the increases on paper in 1946 and the all-too-real increases in the cost of living, salaries diminished as far as their purchasing power was concerned. The magazine *World Report* says that while the general cost of living has risen 650% since 1936, salaries have not risen by more than 40.5%.

RATIONING

The following is a list of the amounts of food (veritable bird rations) which Spaniards are entitled to receive on presentation of their ration cards. This list appeared in the Franco publication *Commerce and Navigation* for December 1946.

*Distribution effected by the Supply & Transport Delegation
in Barcelona city during the year 1946, per person*

Olive oil	Litros	6'12	Daily	0'00167 liters	
Beans	Kgs.	1'650	«	4'52	grams
Rice	«	3'700	«	10'13	«
White sugar	«	3'450	«	9'45	«
Centrifugal sugar	«	0'250	«	0'68	«
Codfish	«	1'000	«	2'73	«
Coffee	«	0'550	«	1'50	«
Chocolate	«	0'900	«	2'46	«
Chick peas	«	0'500	«	1'36	«
Flour	«	0'300	«	0'82	«
Soap	«	2'400	«	6'57	«
Dried legumes	«	0'200	«	0'54	«
Lentils	«	0'400	«	1'09	«
Lard	«	0'050	«	0'13	«
Vegetable fat	«	1'950	«	5'34	«
Soup paste	«	2'400	«	6'57	«
Potatoes	«	40'000	«	109'58	«
Bananas (1)	«	0'750	«	2'05	«
Bacon	«	0'450	«	1'23	«
Almond-paste candy	«	0'200	«	0'54	«
Bread (3rd cat.) (2)	«	68'110	«	186'60	«

(1) This item was removed from the list of rationed article as of September 15, 1947.

(2) The neediest class, covered by the «third category», receive the highest bread ration.

HUNGER STALKS THE LAND

The Madrid publication *Fomento Social*, which is the organ of particularly conservative elements, had the following to say in its issue for October-December 1947:

«Practically all of the questions we receive in letters to our Editor refer to the question of salary. Here is one of them:

»What is the good of the increases in salaries if the rise in prices infinitely outdistances them? If Spanish salaries have risen by 70 or 80%, including all bonuses and extras, and prices have risen by 300 or 400%, then what has been achieved? Is there not good reason to ask for a greater increase in salaries? And between the inflation which the businessmen claim would necessarily result from such an increase, and the present ever-growing poverty of the worker, is there any choice?

»The question is a terrible one because it pierces to the quick of the situation in Spain today. Indeed, it might have been even more piercing, because the price rise to which our correspondent referred is the *official* one set by the Government rationing system; if we take into consideration the other increases (even in staple articles that are not rationed), we see that they amount to 700 or 800%. And if we consider that rationed articles cover only 10 or 20% of a family's actual needs, we will immediately recognize the enormous increase in salaries which logically would have to be granted in order to balance wages and prices.

»The lesson is clear: If salaries are to be high enough to enable a worker and his family to live honestly, they must be increased by 100, or 200, or 500, or 800%, or by whatever is necessary to bring them into line with prices. Otherwise, there is a complete disruption of the economic system by which only capital benefits.

»Consider, then, the difficulties which this situation presents: That these rising salaries would be an endless upward spiral of inflation, we readily admit; but between one evil and the other, inflation is preferable to hunger; the fictitious abundance of money is preferable to poverty; the

paper problem of such inflation is preferable to the debilitation and death of the poor.»

AMERICAN CAPITAL AND FRANCO SPAIN

It has been rumored lately that certain private banking institutions in the United States have begun negotiations to open credits to Franco. It is interesting in this connection to see just what Franco's position is with regard to investments of private foreign capital in Spain, and what the guarantees are that foreign investors could count on.

The *Christian Science Monitor* on December 30, 1947, published an article by its correspondent in Madrid, Mr. Arno Dosth-Fleurot, called «Franco Faces Possibility of Seeking Foreign Capital». The most significant paragraphs of this article are as follows:

«Generalissimo Francisco Franco faces a dilemma of whether to let foreign capital into Spain on a big scale or try to struggle on further without foreign credits.

»Spain has been brought to a condition of financial straits by the inability of the Franco regime to obtain foreign credits through loans.

»Many feel letting in foreign enterprise is the only alternative but General Franco seems determined to find some other course. He displays the same attitude as three years ago, when Spain bought the telephone company which had been established long before his time and was one of the biggest American-owned enterprises in Europe.

»To make that purchase, it was necessary to sacrifice 20 percent of Spain's annual exports to the United States, although then as now dollar credits were badly needed.

»General Franco made that sacrifice, which will weigh heavily on the Spanish national economy for a number of years, because he wanted to free Spain from foreign ownership of its public utilities.

»Now the best possibility for pulling Spain out of its financial hole is another public utility —the railroad system. Spanish railroads have been studied by American capi-

tal more than once in the past two years. It has been estimated that the Spanish railroad system could readily double its carrying power with new engines, carriages, and replacement material. American capital insisted on a direct interest in the railroads, which are privately owned.»

«It would be possible to put American money into Spain's railroads, without granting concessions, such as the telephone company represented, but General Franco has showed himself opposed to the introduction of foreign capital into any public utility in any form.»

«Hydroelectric installations as well as railroads have been studied [by American capital] but the studies have arrived nowhere.

»Outside capital has been willing to invest in Spain as a country, but unwilling to invest in the Spanish Government (...). General Franco has opposed the introduction of capital into Spain except in the form of money furnished directly to the Government.

»There is no indication General Franco can obtain the large sums necessary for Spain's reconstruction.»

It may thus be seen that the totalitarian concepts prevailing in Spain today are an insuperable obstacle to any substantial investment of foreign capital, whether governmental or private.

Furthermore, the regime offers no guarantee whatsoever. And in this connection, it might be well to review the wartime story of the Spanish Telephone Company, which belonged to the American I.T.&T.

In 1940 England advised the United States Government that part of the oil being shipped to Spain by the Texas Company was being diverted to Italy and Germany. Washington's Secretary of the Treasury thereupon put obstacles in the way of oil shipments to Spanish ports. Franco in reply threatened reprisals against the Telephone Company, an American enterprise which had nothing to do with the United States Government.

The following paragraph on this subject is taken from the chapter «Oil for Spain» from the forthcoming book «The Spanish Story: Franco and the Nations at War» by Herbert

Feis, which was published in *Foreign Affairs* for January 1948:

«The Spanish Government tried to loosen the valve [this refers to the pressure exercised by Washington to decrease the number of oil tankers going to Spain] by reviving the threat against the American-owned telephone company. On June 22 [1940] Serrano Suñer [the Spanish Foreign Minister] in an attempt to irritate, had denied his promise to allow the owners to resume control. Ambassador Weddell [who so recently met his death in an accident in Missouri] took up the case again with zeal, but Franco took no notice of his scattered appeals. Weddell concluded that the Spanish Government was trying to use our protective concern to force us to supply all the oil wanted. The State Department instructed him to make clear that it would not consider any such bargain. He was told to insist upon the restoration of American control as a matter of right and past promise, and to let it be known that the American Government would not discuss any other matter of interest to Spain (meaning a loan) until this was done.»

While Franco was thus putting pressure on the United States Government through the Telephone Company in an effort to have oil shipments increased, says the author of the book, he was also trying to coerce Germany in the same way. Hitler's inability to satisfy Franco's demands for oil was one of the principal reasons, according to Mr. Feis, for Spain's failure actually to enter the war on the side of Germany.

«On August 6», says Mr. Feis, «The Foreign Minister met Weddell at the door of his office and stated that the telephone matter was settled at last. Weddell, acting on orders in hand, then stated that the American Government would permit Spain to obtain such quantities of oil as it could transport and the British would navicert.»

Thus it will be seen that private investments of foreign capital in Spain are opposed by Franco's Government in the name of national sovereignty. Such investments, at the same time, as is demonstrated by the case of the Telephone Company in 1940, serve in Franco's hands only as an ins-

trument of blackmail against the political and military interests of American democracy.

MOT DE LA FIN

From this report, the figures in which have been painstakingly established by sources whose impartiality leaves no room for doubt, it can only be deduced that Spain's national wealth is progressively diminishing. The Spanish national income, which in 1923 was 21,476,000,000 pesetas, climbed to 26,146,000,000 as an annual average during the years of the Republic, only to drop again to 21,481,000,000 during the Franco regime. Fewer acres of land are now cultivated; production per acre has decreased. Depletion of the forests continues at an alarming rate, producing the double calamity of drought in summer and floods in spring. The amount of ore mines is growing constantly smaller, and facilities for transportation by road and rail are steadily deteriorating. Exports and imports have likewise greatly fallen off. The average figure for imports and exports during the Republic was 10,000,000 tons of merchandise per year. Under the Franco regime it has been less than 5,000,000.

Standing out against this depressing panorama, one fact serves to show what a savage farce is the so-called «social justice» of the regime: During the Republic, there were in Spain 2,500 millionaires. Today, according to official figures, there are 14,000.

CONCLUSION

From the statistics given in the foregoing pages —statistics, we repeat, taken from the official publications of the Franco Government and the United States Department of Commerce, as well as from American newspapers— it will be seen that in order to enable Spain's economy to make any positive contribution to the Marshall Plan, it

would be necessary to make an immediate investment of about a billion dollars. And the amount needed for the development of the Spanish national economy over the four-year period envisaged by the Marshall Plan would be from two to three billion. Obviously the loan of such a sum to a country where the economic, social, political and moral structure of fascism prevails, would compromise in the eyes of the world the principle on which the Marshall Plan is based.

It is not necessary to dwell at length on the political and moral significance of the American plan for aid to Europe, nor to quote all the historical declarations which would justify the point of view set forth in the preceding pages, for this would be to cite the whole of the United States Constitution and the political documents signed by the country's greatest leaders. We shall therefore cite only those statements of President Truman and General Marshall directly related to the aid program. This is what the Secretary of State said in his famous Harvard speech:

«Its purpose [that of the Marshall Plan] should be the revival of a working economy in the world so as to permit the emergence of political and social conditions in which free institutions can exist.

»Furthermore, governments, political parties or groups which seek to perpetuate human misery in order to profit there from politically or otherwise will encounter the opposition of the United States.»

In his message to Congress on December 19, 1947, President Truman, referring to the aid program, made the following statements:

«Our deepest concern with European recovery, however, is that it is essential to the maintenance of the civilization in which the American way of life is rooted. It is the only assurance of the continued independence and integrity of a group of nations who constitute a bulwark for the principles of freedom, justice and the dignity of the individual.

»The next few years can determine whether the free countries of Europe will be able to preserve their heritage of freedom.

»It is for these reasons that the United States has so vital an interest in strengthening the belief of the people of Europe that freedom from fear and want will be achieved under free and democratic governments.»

In his defense of the plan for the economic reconstruction of Europe, delivered before a Senate Committee on January 8, 1948, General Marshall made the following unequivocal statement:

«We are dealing with democratic governments. One of the major justifications for asking the American people to make the sacrifice necessary under this program is the vital stake that the United States has in helping to preserve democracy in Europe. As democratic governments they are responsive like our own to the peoples of the countries and we would not have it otherwise.»

The assistance necessary to put Spanish economy on its feet while Franco remains in power would make a mockery of the high principles from which the Marshall Plan derives.

As for any assistance which might be lent to Franco Spain by private banking organizations, this could not be sufficient to improve substantially the situation of the people, and would only help to prolong the rule of Franco and his clique against the will of the great majority of Spaniards.

It is not a question of political competition. Franco, with undeniable acumen, has striven to eliminate any possible alternative to his rule. The Republican Government-in-exile has been so calumniated by Franco's propagandists that certain sectors of world opinion are reluctant to accept it. The attempts to form a government made up of those «liberal, patriotic Spaniards», called for in the Tripartite Declaration of France, England and the United States on March 4, 1946, have also been compromised by Franco propaganda. The Monarchy itself, against which Franco could bring none of the arguments so unscrupulously used against the Republic, has been rejected by the General as an alternative to his regime. Imitating a famous autocrat, Franco tries to convince the world that in Spain it is a question of «After me, the deluge».

This catastrophic policy was specifically denounced by Sir Samuel Hoare in his speech delivered over the B.B.C. on June 9, 1947. The former British Ambassador to Spain made the following statement with regard to the Spanish regime:

«The Franco dictatorship, by suppressing freedom of discussion and preventing the development of political experience, has made it almost impossible for satisfactory preparations to be made for a new regime. Spain is in fact suffering from one of the most serious evils of a dictatorship —the elimination of political experience.»

But there is no reason why the rest of the world should fall for this monstrous blackmail. The political, social, economic, military and religious forces do exist which might take over the government and bring the Spanish nation, with dignity and order, into the community of free peoples. By a series of circumstances, Franco has lost all the psychological excuses which he once used to justify the indefinite prolongation of his regime. The United Nations are not «threatening» Spain's national sovereignty, nor are the guerrillas in French territory undertaking an «invasion». The war between East and West does not seem as imminent as Franco desires.

In these circumstances, what psychological excuses can Franco find to justify his remaining in power?

* * *

Franco Spain cannot be included in the Marshall Plan without depriving that generous American project of its historical meaning. Yet it would be criminal to leave the Spanish people out of this great joint economic effort. And the responsibility for such a crime rests principally on the shoulders of General Franco. But all those who by omission or commission contribute toward maintaining him in power share this responsibility. This statement is not made from a partisan viewpoint. We ask nothing for ourselves, nor for what we represent. We are concerned here only with the plight of the Spanish people, who deserve a bet-

ter fate. The great western democracies, and particularly the United States, have at their command the means for abolishing the Franco dictatorship.

Fear has been expressed of wounding Spanish pride by attacking General Franco. But such considerations were not taken into account when the strategic needs of England and the United States made action against Franco necessary. In the chapter published by *Foreign Affairs* of the book cited above, reference is made to an extremely significant case. «In the winter of 1943-44, we suspended all oil shipments to Spain for a period of almost three months in order to secure the Spanish Government's consent to a group of Allied demands. The most important of these were that Spain should send no more wolfram to the Axis nations, that she should close the Spanish Consulate at Tangier, the German espionage center of Africa, and that she should turn over to the Allies certain Italian warships and vessels. Spain accepted all the Allied demands, except that she insisted that some small shipments of wolfram to Germany should continue. When Spain made these concessions in the spring of 1944, oil shipments to her were resumed.»

In other words, when the legitimate interest of England and the United States were involved, no one invoked Spanish pride and the Franco concept of honor to impede action against Spain.

In that winter of 1943-44 the outcome of the war had already been decided. Neither the shipments of wolfram to Germany nor the presence of Nazi spies in Tangier or on Italian boats in Spanish ports, could deprive the Allies of victory. Nevertheless, the action taken by England and the United States was legitimate and merited the applause of all anti-Franco Spaniards. But now the very existence of a people who number some twenty-eight million is at stake, a people who are among the most long-suffering in history, and who have given the world one of its most glorious cultures. A three-months embargo on two or three key raw material would be enough to rid Spain and the world of this shameful survival represented by the Franco regime.

History will reserve harsh judgment for those who were in a position to erase this shame and yet did nothing toward that end.

* * *

A report of the economic and financial
situation of Franco Spain

by Jaume Miravittles

The Library of The University of Georgia
Presented by THE AUTHOR

JAUME MIRAVITLLES
1 West 30th Street
New York 1, N.Y.

January 1, 1950

Dear Sir,

The economic and financial aspect of the Spanish problem have again come to the fore. Urgent American help to Spain is considered with a view to enabling Spain to escape from the economic swamp in which she is floundering.

My gratitude for the generous hospitality I have been enjoying since 1945 induces me to respectfully refrain from interfering in American-made decisions. The same feeling of gratitude, however, compels me to endeavor to compile and analyze the very copious information offered to the American public by newspapers, agencies and free lance writers.

My contribution is all the more necessary as *the Spanish Government and its representatives here have embarked on a desperate effort to obtain American help before American public opinion has been given the slightest opportunity of democratically discussing all aspects of the problem*, especially those regarding *not* the need of credits (nobody doubts it) but the capacity of Franco's regime to *usefully apply the credits* for the rehabilitation of the Spanish economy after almost three years of civil war and almost eleven years of gigantic mismanagement.

In this sense I have prepared a report showing the true situation and its unavoidable prospects: an inefficient budget, an accumulation of controls leading to organized corruption, below subsistence level wages imposed on the working population by a swarm of locusts who drain an ever-growing proportion of a dwindling national income. I show how the ruin of agriculture is due much more to the Government's policy than to the regrettable drought; the ruin of industry through management without competent managers and full scale industrialization without a concrete plan, through entangled controls and the all-ab-

sorbing I.N.I.; the unavoidable distortion of foreign trade, aggravated by an absurd monetary policy; the destruction of Spanish and of foreign capital working in Spain.

My report, which I enclose, shows the direct relation between Franco's economic policy and the ordeal in which Spain is submerged. It also shows that all impartial observers share this opinion. The amazing thing is that almost all Spaniards share it also. But «free speech» does not exist in Spain. Despair leads (as I have tried to show) some victims like the Catalan manufacturers to refer in writing to the evils of the system, but such writings are never published nor discussed in public and their authors are always subject to Mr. Franco and Mr. Suances' vindictiveness.

I know that both Franco and Suances will interpret the American credit given without a previous study of the Spanish situation as a blank vote of confidence. It is absolutely unavoidable that they will utterly waste any American help (see Mr. Sam Pope Brewer's cable to the *New York Times*, December-16, 1949). Consequently, a quick delusion on the part of Congress and of American public opinion is also unavoidable. As a Spaniard who still believes in the future of his country, I am afraid of the logical consequences of such delusion: the painful postponement of a cordial and official collaboration between the U.S.A. and a democratic Spain.

A truly earnest debate is urgently necessary, at least in the United States, if Franco makes it impossible in Spain. American public opinion has received and is receiving plenty of accurate information, especially from American sources. But the logical conclusions have not yet been clearly drawn. I hope my report may serve this purpose.

Very truly yours,

Jaume Miravitlles

A report on the economic and financial situation of Franco Spain

by Jaume Miravittles

Engineer, E.S.M.E., Paris; former Professor, «Escola del Treball», Barcelona; former Secretary of Information, Autonomous Catalan Government, Barcelona; journalist and author of, among many other books and articles, «Franco and the Marshall Plan» (1947) and «Franco and World War III» (1948)

This report was completed on December 19, 1949. The facts on which it relies, however, are so indisputable and the consequences derived from them are so indestructible that every day's mail and newspapers bring fresh evidence in support of my assertions; I refer to some of them in footnotes.

Francisco Franco's Government is seeking a loan is, of the American taxpayer's dollars. To get this loan, the Madrid Government is attempting to convince the representatives of the American people that a few hundred, million, dollars will put Spain on its feet economically. Both the U.S. State Department and the Export-Import Bank have decided that, apart from all political considerations, Franco Spain is a bad risk. This report is designed to show why Franco Spain is a bad risk.

After some figures on the Spanish national income, I refer to the *essential* factors in Spanish economic life: the heavy, burden of an inefficient budget and the disorganization and demoralization of corruption-fostering controls, I will then explain their effects in agriculture, industry, foreign trade and in the capitalization process. This analy-

sis forcefully leads to conclusions which I submit to public discussion.

NATIONAL INCOME. Spain's per capita income has declined since the end of the civil war in 1939. The Franco Government's own *Consejo de Economía Nacional* (National Economic Council) publishes yearly figures based on 1929 prices. These figures are unfortunately distorted because real prices are more than double the official prices. Nevertheless, these are the official figures on the drop in national income:

1929	1,092 pesetas
1943	847 pesetas
1948	781 pesetas

The real purchasing power of the 1948 per capita income of 781 pesetas is actually under 400 pesetas on the 1929 basis. It is interesting to note that the Urquijo Bank estimates of Spain's national income reached 385 pesetas in 1895. So the fact is that, 13 years after the Franco Government seized power, Spain's national income is back at the levels of 1895.

THE BUDGET. In 1946 the budgeted expenses of the Spanish Government absorbed 40 per cent of the country's national income, according to the Ministry of Industry and Commerce in its publication *Analysis of the Spanish Economy*. In 1948, the percentage was smaller for the simple reason that the national income itself is so low that the country cannot supply the Government with the amount of money it spent in 1947. The figures for 1948 are:

State Budget	18,000,000,000 Ptas.
Other Public Corporations	5,000,000,000 Ptas.
Municipalities	3,500,000,000 Ptas.

The burden of the budget on the national income of 102 billion actual pesetas in 1948 thus amounts to 26 per cent.

For 1950, in spite of the continuing decline of real income, the tax burden is going to be increased about 7%¹.

MILITARY EXPENDITURE. A brief examination of the current budget suggests that the armed forces are taking about 34.3 per cent of the total compared to 12.1 per cent in 1935. The fact is that military expenses now are scattered through the budgets of several ministries. To find the cost of Franco's personal Moorish guard, for example, it is necessary to look into the budget of the Presidency. National police forces directly under the command of the Army are paid out of funds given to the Ministry of the Interior; barracks and other military construction is listed under still other ministries. Added up, the total expenses of the armed forces take a little more than 50 per cent of the government's budget. Deducting fixed expenses like debt servicing, pensions, etc., less than 25 per cent of the budget is left for all operating expenses outside the military as well as for capital investments.

There is little to show for this tremendous burden on the Spanish taxpayer. Many soldiers now in the regular army lack even rifles. The air force has 4,400 officers and 35,000 enlisted men, but only 350 fighters and only a few of these are air worthy. A popular joke in Madrid says that the Americans have invented a pilotless plane; but Franco has gone even further; he has invented the planeless pilot.

Since 1939, the Franco Government has spent 60 billion pesetas —about \$5,400,000,000 at the official rate— on the armed forces. Most of this has gone into salaries, etc., for the officers. What is left, what the Franco Government has to show for the money spent, is reported quite accurately by an American correspondent, Joseph G. Harrison, in a

¹ The Chairman of the Budget Commission, although he juggles with the official figures of the peseta's purchasing power, grossly exaggerated, had to admit (see dispatch from Madrid to the *New York Times*, December 22, 1949) that the purchasing power of the 1950 budget, despite its tremendously swollen figures, is 24% less than that of 1935. As a matter of fact, the real decline of the peseta's purchasing power is over 50%.

dispatch from Madrid to the *Christian Science Monitor*, Boston, of September 16, 1949:

«As armies are assessed in this day of B-36 bombers, jet fighters, radar, not to mention atom bombs and biological warfare, Spain does not have what can be correctly termed even a second class army, navy, and air force. Indeed, it is so weak in all these branches that it would be a negligible factor against any serious foe, despite the estimated 2,000,000 men it might muster. (...) The complete lack of up-to-date equipment reduces the field value of these 2,000,000 to little more than the equivalent of a few divisions. (...) Spain has hardly a single modern weapon, even by early World War II standards, and is unable to produce them on a scale seriously worth considering. At that, this drawback is only one side of the coin.

»The other side is that, never having had modern weapons, Spain has been unable to train its army in the use of such weapons. Indeed, it has been unable even to adjust its military thinking in terms of 1949 and is still living mainly in the now hopelessly outmoded days of the 1936-1939 Spanish Civil War. Even with German and Italian help and equipment, which far outweighed that going to the Spanish Republican forces from Russia, it took Generalissimo Francisco Franco three years to destroy his underequipped and poorly organized opponents.

»No matter which way one turns, the task of making Spain strong enough militarily to be depended upon is gigantic.

»*Is it artillery Spain needs?* Spain has some, but it is mostly horse-drawn and is of such low caliber that it could not oppose the advance of armies whose artillery far outranged it. *Is it bombers?* Spain's are so old that, were Madrid to put them into the air, it might risk losing them all in a day's span. *Is it ships?* Spain's are so old, so slow, and so devoid of modern detecting devices that they are the proverbial sitting *ducks*. *Is it tanks?* Spain's tank force is probably on a par with that of the Arab armies which fought Israel a year ago.»²

GOVERNMENT CORRUPTION. From top to bottom, the Franco Government is riddled with corruption greater even than the corruption of the Italian Fascist regime which so shocked the Italian people when that country was liberated in World War II. Over and above the budgeted expenses of the government, the corruption involved in government controls of civilian life in Spain takes about 12 per cent more out of the national income. American and British observers tell the story:

The Catholic writer, Francis E. McMahon, writes in the *New York Post* of April 27, 1947:

«I expected to find some ugly things when I went to Spain. But there was one thing I was not prepared for. That was the corruption. Corruption so flagrant, so widespread, so notorious that it makes Tammany Hall in its worst days fade into insignificance by comparison.

»Most everybody has heard the story in Spain. How an army officer, proceeding towards Madrid one night in his car, ran out of gas. A gasoline truck belonging to the military happened to come along. The officer hailed it, asking the driver if he could have a few litres of gas in order to get home.

»The driver said the truck was under military seal, and the contents, by express order of a general, could not be touched. The officer took matters into his own hands and broke the seal. Out came, not gasoline, but a dark, greasy fluid. It was olive oil on its way to the black market.

»High military officials have made millions through such practices. The military food supply depots absorb a high percentage of the nation's food. The food is bought from the producers at the low official price. Much of it the com-

---

² A dispatch from Madrid by Arno Dosch-Fleurot to the *Christian Science Monitor* of Boston, December 22, 1949, reads: «The Spanish Army has some air bases but, like the air force itself, they are small and would need to be entirely reequipped to be of much value. (...) None of these air fields, civil or military, could be compared with the airfields in North Africa. Any one of the principal air bases in French Morocco, at Casablanca, Rabat, or Port Lyautey, probably could handle more traffic than all the airfields of Spain put together.»

mon soldier, who eats and lives poorly, never sees. It is diverted into illegal channels, where it is sold at a fantastic profit. But the army is only one source of black market. The record of the civilian food agencies is almost equally notorious. The agencies are run by the Falangists and their friends. They control *most* of the food the army has not managed to get its hands upon. Like the military, they find that a quick way to riches is the illegal sale. Men who hadn't ten pesetas at the outbreak of the civil war are today millionaires, thanks to the gains from black market operations.

»The corruption of the regime is far broader than this, however. The authority and influence of officials of the government is available to almost anyone - for a price.»

The London Times of June 27, 1949, reports editorially:

«Americans are understood to have looked with misfavor upon the regime's rigidly centralized system of economic control which has fostered large black markets and corruption and increased industrial costs.»

Charles R. Hargrove cables from Madrid to the *Wall Street Journal* on October 21, 1949:

«Exchange controls are only one manifestation of regulations which reach into every phase of activity. Quantitative or materials, foods, communications as well as imports and exports. Theoretically almost everything a man or woman does or says is controlled. Happily it is only theoretically, for the Spaniard is one of the most uncontrollable persons in the world. So the black market thrives and the crafty ones find means of getting or doing what they want —outside of politics.»

Very sharp condemning words about the widespread corruption can also be read in the *Washington Star*, November 21, 1949, by Constantine Brown and in the *New York Post*, November 28, 1949, by Seymour Freidin.

The unanimity and persistency of these reports are striking. As soon as Spaniards recover their freedom, thousands of anecdotes collected in Spain and from Spaniards traveling abroad, carefully checked by experts, will constitute overwhelming evidence.

GOVERNMENT CONTROLS. For the foreigner, traveling in Spain, as a tourist with dollars to spend or as a foreign «observer» who neither speaks the language or knows the country, there are relatively few controls. The Franco Government's desire to obtain tourist dollars and to impress traveling American Congressmen cuts through red tape. But for the Spaniard or for the foreigner in business in Spain, the list of controls is long. To name a few, the Spaniard or the resident foreigner must obtain government permission for the following:

- (a) To change crops on farm land.
- (b) To buy agricultural implements, fertilizers, etc.
- (c) To increase farm production.
- (d) To choose a buyer.
- (e) To fix the selling price of any product.
- (f) To employ workers.
- (g) To transport the goods.
- (h) To increase factory production.
- (i) To establish a new industry.
- (j) To buy raw materials.
- (k) To improve the product.
- (l) To distribute to retailers.
- (m) To fix working conditions.
- (n) To fix wages.
- (o) To compete with State industries.
- (p) To rent offices.
- (q) To obtain certificates of good behavior in order to do business.
- (r) To travel inside of Spain.
- (s) To travel outside Spain.
- (t) To import goods.
- (u) To export goods.
- (v) To dispose of foreign exchange earned.

Obviously, under a system of controls which touches virtually everything a Spaniard does, there is ample opportunity for graft and corruption. Under the elaborate systems of controls set up under the Franco Government, graft and corruption break all records. A Spaniard going

to pay a fine —and Spaniards without official connections are fined for a thousand minor violations of rules which few of them know or understand— finds that he must bribe a policeman to put him at the head of the line in order to pay his fine without losing a full day's work.

Control of the system of production and distribution by various offices of the Government adds a large premium to the price of everything purchased in Spain. It starts with production. The ordinary brick of washing soap, for example, is standard in Spain. The largest factory with authorization to make these bricks belongs to a general who, of course, finds it easier to get the raw materials through official channels than his competitors. His soap is distributed to domestic markets in railroad cars taken over by the Army, but his competitors must pay bribes to get space on freight cars for civilian use. Soap rations are inadequate, housewives must find more soap on the black market. The price they pay is many times the actual cost of production and distribution because the producer, the middle man and the retailer must add the cost of a number of bribes between the factory and the consumer.

AN ELOQUENT ANECDOTE: Cement is very scarce in Spain. Some years ago, the Cement manufacturers were forced to sell thousands of tons to the Army at the very low official prices for the construction of fortifications behind the Pyrenees. This cement, however, was not used for the building of fortifications; most of it was soon offered on the black market for more than double the original price received by the manufacturers.

This clearly shows how deep Franco's regime is pulling down public moral standards. Spaniards are progressively losing any sensitivity for it; they are no longer conscious that corruption is something abnormal. People must bribe to survive; Let me recall the dialogue between an American journalist (Mr. McMahon) and a Spanish university teacher:

Teacher: Spain consists of 28 million thieves.

Journalist: That is, of course, excluding yourself.

Teacher: No. Including me. I earn 500 pesetas a month and spend 3.000 pesetas. Guess where I have to look for the difference?

Practically the same idea was expressed again some days ago by the *New York Post*. The American press is unanimous, and the European press does not think differently.

My Paris friends sent me a translation of an article published December 5th and 6th, 1949, by the *Neue Züricher Zeitung*, a neutral and very moderate paper. It states (December 6th):

«The absence of public criticism has fostered a strong corruption in the Government apparatus, especially on the part of the agencies entrusted with the management of economic life.»

This is not all. The unanimity includes the Falangists themselves! Associated Press wired from Madrid (see *New York Times*, November 21, 1949):

«The Falangist leading newspaper 'Arriba' alludes to deserters from the party *who had obtained the largest personal profit from the Falangist State.*»

Such outbursts show a desperate fight for the remnants of the prey. Spanish people need not be told that the Falangist State has been set up and is managed for the personal advantage of its leaders, followers and supporters. After the above confession published in the American press, no further comment is necessary to stress that *corruption is not an incident in Franco's regime; it is the regime itself.*

THE ECONOMIC CONSEQUENCES. A Madrid banker has made this conservative estimate of the cost of corruption to the consumer:

Through the black market, price increases which do not go to the producer:

Farm products	7,000,000,000 ptas.
Industrial products	3,000,000,000 ptas.

Through direct bribes and «courtesies»

For official «services»	1,000,000,000 ptas.

To obtain official privileges	1,500,000,000 ptas.
CORRUPTION TOTAL	12,500,000,000 Ptas.
BUDGET TOTAL	26,500,000,000 Ptas.
COST OF FRANCO REGIME	39,000,000,000 Ptas.

This represents about 40 per cent of the total national income.

MONETARY POLICY. The International Monetary Fund, reporting what has happened in Western Europe in a summary distributed in September 1949, says:

«The war added the difficulties arising from destruction and disruption (...). Nearly everywhere the problem was accentuated by monetary policies which encouraged relatively excessive consumption and investment. (...) In many countries directly affected by the war, great efforts have been made to restore and to increase productive capacity. In other countries substantial progress has been made without much external assistance.»

In Spain, however, inflation brought few efforts to increase productive capacity and little or no progress can be shown. *Instead, the Franco Government used the inflation to increase the profits of the privileged.* One Minister of Finance, José Larraz, had attempted financial reform and centralization of accounting control (1941) but he was quickly replaced by the *yes-man* J. Benjumea who is still in office.

In 1947, however, runaway inflation was a real threat. Sharp deflationary measures were ordered, all of them financial (restrictions on new money placed in circulation, limitation of bank credits, increased interest rates, etc.). These monetary measures, however, were not supported by the necessary economic reforms. There is no decline in the amount of the government's intervention, no effort to cut down the red tape restricting business, to reduce the number of public officials, or to strike at the corruption and graft which still thrives throughout all government

offices. Consequently, Spain simultaneously had the inconveniences of inflation and deflation without the transitory stimulating effects of inflation and without the healthy results of a deflationary straight jacket. Production costs continued to rise and unit costs to the consumer did not fall but continued to edge upward.

WAGES AND PRICES. On February 21, 1949, the *New York Times* published a report assembled by the world service of the Associated Press on the cost of living in different world capitals. The AP took as an index, not the dollar, the pound sterling, nor the peseta, terms which could easily be misleading, but the number of hours necessary on the basis of wages paid to meet basic weekly living expenditures at the standards considered normal in each country. In Washington, D. C., the AP reported, a family of four could live on 42 weekly working hours; in Paris, 170 weekly working hours, but in Madrid, 622 weekly working hours! The AP comments: «Madrid turned out to be the toughest spot in Europe, including the countries behind the Iron Curtain.» Assuming that all four members of such a family were adults and worked 12 hours a day seven days a week, they would still have a total of only 336 working hours each week. The answer, of course, is that the standard of living in Spain today is far below normal for the average worker and that the Spanish worker and his family bridge the gap to some extent by black market operations.

Other foreign observers reach similar conclusions. Among such reports are those by the monthly *World Today* of London for July 1948 and by the Madrid correspondents of the daily *Christian Science Monitor* of Boston, July 7, 1949. Even Spaniards allied with the Franco Government during the civil war bring out the same point. There is, for example, *Fomento Social*, a periodical inspired by the Society of Jesus (Jesuits) in Madrid. In the issue for October/November 1947, this periodical wrote:

«What is the use of raising wages if the cost of living rises at a quicker pace? If wages comprising all sorts of bonuses and subsidies have increased from 70 to 80 per cent, what

has been gained thereby if during the same period the cost of living has increased from 300 to 400 per cent? The situation, thus expressed in figures, is terrific; but it is still worse if we consider that we have given the *official* figures of the cost of living. The real increase of the cost of living is from 700 to 800 per cent. The consequences are clear: Either wages are, increased by 100, 200, 300, 500, or 800 per cent —or as much as is necessary to raise them to the level of the cost of living— or the actual situation in Spain can only be of advantage to capital.»

FALANGE SYNDICATES. Manufacturers and businessmen under the Franco Government are required to pay a host of so-called social security allowances for each worker to the Government through the National Syndicates, a labor organization controlled by the Falange party, the only party tolerated in Spain. All workers are required by law to belong to these syndicates. The budget of the Falange Syndicates for 1947 breaks down this way:

RECEIPTS	(in million pesetas) 292.9
of which 270 are paid by commerce and industry, mostly by employers	
EXPENSES: Social Welfare	126.7
Economic and Social Hierarchy	71.2
General Expenses	54.4
Political Hierarchy of Syndicate.....	40.5
Special Expenses	31.4
Material Expenses	23.0
TOTAL	347.2

Obviously, a social security appropriations bill which admitted that 64 per cent of its expenses went to overhead and politics would not fare particularly well in the U.S. Congress or the British Parliament. The Spanish Cortes; however, is a rubber-stamp body which is rarely permitted to criticize any government bill.

The growing Communist infiltration in the Falangist syndicates is officially admitted by *Catalunya*, the organ

of the Catalan Communists published in Mexico City, November 4, 1949, where we read:

«The work within the vertical syndicates is giving good results. We must carry further this advantageous experience of combining the legal possibilities with the clandestine fight.»

The cries of «down with capitalism» heard in Madrid November 29 and 30 are a sign on the wall.

* * *

THE TRAGEDY OF SPANISH AGRICULTURE

The Vice President of the Spanish Republican Government-in-Exile, F. Gordon Ordas, who was once Minister of Agriculture, summed up the agricultural record of the Franco Government in a recent very well documented speech in Mexico City published in August 1949 by *España Nueva*, Mexico D.F. He said:

«The average of the 17 most important crops from 1939 to 1948 has been 9,579,000 tons under the average of 1931-35, i.e., a fall of about 30%. From the 20.6 million hectares cultivated in 1935, about 2,000,000 are abandoned.»

Inside Spain, the Madrid periodical *Revista Financiera*, published under the censorship of the Franco Government, said on December 5, 1947:

«If in recent years the agricultural production is constantly diminishing, this is not due to the land.»

The general index of agricultural production is discouraging:

1929 (Monarchy)	100
1934 (Republic)	108
1939 (Civil War)	Civil War
1944 (Franco)	73
1949	Under 70

In 1935, Spain exported 1,425,562 tons and imported 333,503 tons of foodstuffs; net Surplus: 1,092,061 tons. In 1943-45, the exports amounted to 1,627,639 tons (the pro-

ductive capacity of the Spanish Mediterranean coast is wonderful) and imports amounted to 2,206,692 tons. For the first time in recent Spanish history, Spain is becoming a net importer of foodstuffs.

CAUSES OF THE DECLINE OF AGRICULTURAL PRODUCTION. It is due in part to a record drought, in part to the lack of fertilizers, the urgency of which Franco's planners did not realize in time. The main causes are: government controls which are strangling production; a tremendous gap between prices received by the producer and those paid by the consumer; the demoralization of the rural zones³.

CONTROLS. Controls on agricultural production in Spain today are so heavy that the large landowners have shifted their capital, as far as they could, into industries which are more profitable for those with official connections. All the land reforms instituted under the Republic have been abolished; the Franco Government «Institute of Domestic Colonization», set up to distribute large tracts of land purchased *from certain* landowners, have accomplished little or nothing. They depend on voluntary sales of land by the landowners, financed by the state. As a result, in many parts of Spain lands once cultivated now are untilled and abandoned to weeds. Franco has not started redressing certain grave mistakes in Spain's agricultural policy.

Stock farms raising wild bulls for the rings cover more acreage than ever before in this century while production of beef and dairy cattle has dropped far below the normal

³ The dispatch to the, *New York Times* quoted above (see footnote 1) comments that less than 1% of the budget goes to agriculture; it could have added that most of this ridiculous amount goes to Falangists and bureaucrats living in Madrid and in the chief towns. The Information Service, Madrid. December 20, 1949, quotes the following sentence from the speech made by Franco's Minister of Agriculture during the recent Spanish Agricultural Convention: «Whoever has followed the conference closely must inevitably come to the conclusion that Spanish agriculture is in complete min, that it lies in the most absolute neglect and that there is a total lack of directing policy», He should know!

levels. Vast tracts of land now are reserved, for game shooting; whole villages in such lands are deserted.

Controls on the production and distribution of olive oil in 1948, for example, were used to keep prices up. The crop of olives that year was excellent, but, according to the Commissary for Supplies and Transportation, «*Abundance benefits certain persons and prejudices the economically weak*»! So rationing was maintained, black market prices remained high, the amount of official graft siphoned out of the distribution and sale of olive oil also remained high and many Spaniards continued to do without sufficient olive oil, normally the basis of the Spanish diet, in a bumper crop year. A similar story could be told about onions, an important domestic and export commodity. Bread prices—also were kept high by controls and black market; production continues to fall.

The controls of wheat are symptomatic. They embrace production and all its incidences; and producers as well as honest distributors are discouraged. Results: The average yearly production fell from an average of 4,000,000 tons before 1936 to an average of 2,500,000 under Franco. Black market prices for bread are still very high. The same is the case concerning sugar beets, and the early crops of potatoes, peas, etc., which were very important for domestic consumption and also for export.

PRICE GAP BETWEEN CONSUMER PRICES AND PRODUCER PRICES is wide in almost all foodstuffs produced in Spain. Under an elaborate system of controls established for almonds and hazelnuts, for example, there are tremendous profits for producers or exporters who have useful connections with the «Almond and Hazelnut Commission» of the Falange Syndicates which manipulate these controls. The net price for the producer is fixed at low levels and high; premiums must be paid to the syndicates for sale on the domestic market. Nut producers with proper connections, however, can obtain licenses to sell their product overseas and receive government subsidies for such sales out of the, premiums collected on domestic sales. The re-

sult is that a few exporters are making big profits, while the Spanish public is paying the highest price in history for nuts grown on Spanish soil. Trade estimates of the amount of money remaining in the hands of the «Almond and Hazelnut Commission» range as high as 150,000,000 pesetas (over \$13,000,000 at the official rate) but no official accounts of such transactions are ever made public.

DEMORALIZATION IN THE RURAL ZONES. The civil war is still on in the villages. This and the pressure of controls drives many people to the towns, where all sorts of unproductive bureaucratic jobs are offered (Falangist local commands, staff of the falangist syndicates and social service offices, controllers and supercontrollers, etc.).

Events, however, do not always move quite peacefully. The United Press distributed (September 2, 1949) news concerning a revolt by Zaragoza peasants against wheat controls. Travellers from Spain did not believe this to be a mere local incident; it looks like the beginning of *a deep social disruption which would be an evident liability in case of an international conflict.*

La Prensa of New York, December 9, 1949, publishes a cable from the United Press dated Barcelona, December 8, 1949, the contents of which I have not read in any English language New York newspaper. In a train between Barcelona and Tarragona passing Vilanova i Geltru, formerly one of the richest agricultural regions of Spain, the train inspector complained to the peasants regarding the excessive number of parcels they were carrying to the Barcelona black market. The peasants' answer was to throw him through the window. He was killed instantly. Four peasants have been arrested accused of murder.

THE INDUSTRIAL SITUATION

A DISMAL PICTURE. Industrial development under Franco, on the surface, looks better than agriculture. The official figures say that the production index (1929=100) has not

fallen to 70 as in agriculture but has risen to over 120. Spanish businessmen know better and say so, even inside Spain. The Association of Spanish Chambers of Commerce calculates as follows (1922~1926=100):

1935	104
1940	91
1941	88
1942	88
1943	101
1944	99
1945	97
1946	105
1947	98
1948 (half year)	98

But even this index does not give an exact idea of the disruption of the most important Spanish industries. Those on which the activities of all others depend (coal, steel, power, cement) as well as essential industries like textiles and fertilizers, are in bad shape. Supply is scarce; unemployment widespread; industrialists are losing patience. Drought and power scarcity cannot be used as the universal scapegoat. As in agriculture, we see Spanish industry suffering from a lack of proper planning, from too many often contradictory controls, and excessive state charges, budgetary and others. *Spanish industry, up to the start of the civil war in 1936, followed a slow but promising upward trend under private enterprise, but since the civil war the trend is in the opposite direction.*

In a predominantly agricultural country, like Spain, crops alone determine the intensity of economic life. Decline in agricultural production correspondingly reduces the purchasing power of the Spanish farmhands; whose modest standard of living has been greatly lowered since 1936.

The textile industry, for example, shows the direct relation between rural purchasing power and industrial turnover. Look at the index of the Confederation of Spanish Chambers of Commerce for the textile industry (1922-1926=100):

1935	100
1937	79
1939	59
1941	39
1943	47
1945	60
1947	41
1948 (half year)	60

The industry is thus caught within a dilemma, both parts of which are extremely dangerous.

Either production must be kept low because there is no demand, or consumption cannot rise because there is no production. At any rate, the prospects of the modest Spanish rural consumers cannot be worse. In Palencia, Castille, Franco said on October 2, 1946: «My work will not be completed until every Spanish peasant has three shirts and three changes of linen.» This led Palencia wits to suggest that all Spaniards go naked in order to quickly get rid of Franco. Farmers have their joke too: «May God send us drought without Franco rather than Franco without drought.»

The scarcity of consumer goods, formerly manufactured in Spain, is now in 1949 greater than ten years ago when the civil war ended. Reserves are exhausted. Production cannot keep up even with a diminished demand. To complete the picture, the Confederation of Chambers of Commerce calls attention to the *low* figures of imports of consumer goods (index 1922-26=100):

1935	100
1940	52
1945	60
1948 (half year)	63

MANAGEMENT WITHOUT PLANNING. After the civil war, many Spanish industrialists were prepared to resume work, but they were up against too many government controls and a lack of intelligent planning to help industry over the transition period. Spanish industry during the war was rela-

tively insignificant. Private industry, if given a little government aid, would have worked its way back to full production. But instead, the government imposed an army of jobholders on industry and strangled free initiative with senseless controls.

First of all, the government failed to set up a system of priorities which might have given essential industries first call on scarce materials. Instead of concentrating on coal, steel; power and cement, instead of saving the necessary foreign exchange to buy capital, goods, and raw materials abroad, the successive Ministers of Industry and Commerce, Demetrio Carceller and Juan Antonio Suances, with Franco's approval, handed out foreign exchange to the friends and associates of the regime, to spend on luxuries and goods which promised a quick turnover for big profits. Automobiles and limousines were imported from the U.S. when what was needed were tractors; fur coats and perfumes were purchased in France when what Spain needed were dynamos for hydroelectric power. A clit of only 25 per cent in the senseless and sterile expenses for the armed forces would have given the Government \$1,350,000,000, or more than the \$1,250,000,000 which Spain now solicits from the Export-Import Bank. There was no foreign threat to Spain during this period—the civil war had been won by Franco; what was needed were merely national police. But Franco paid off his generals in graft and the military budget was not cut.

Now, ten years after the end of the civil war, Spanish industry is running down. Industries still operating on a part time schedule are literally living on a hand-to-mouth basis. Machinery is cannibalized. Spare parts are lacking in many factories forced to close for want of a few dollars which could easily have been saved out of the regime's big wartime earnings. And, in the midst of all this, there is still grandiose talk of «planning» by the jobholders, but there is no central plan, no real management of the country's economy⁴.

⁴ See the *New York Times*, December 26, 1949, page 36, col. 3. Mr. Max S. Scheidt, President of the American Roland Corporation, doubted «whether a drugged, starved population would reap any real

The yearly report of all important industrial companies for 1948, e.g., «Materiales y Construcciones», Barcelona, «Minas del Rif», «Saltos del Nansa», complain —exactly as they did in 1940— that their equipment is becoming more and more obsolete and outmoded and/or that their raw material supply is irregular and permanently insufficient. What does that mean in a country where (as Mr. Charles R. Hargrove wrote in *The Wall Street Journal* of October 21, 1949) «controls govern raw and manufactured material, foods, communications, imports and exports»? It means that the orientation and practical methods imposed upon the government by the commanding parasites have rendered it thoroughly incapable of coordinating the country's energies toward an orderly solution of the essential problems.

Besides the failure to obtain raw materials and capital goods, there are other bottlenecks. Steel and cement depend on coal. Coal production is slowly increasing, thanks in part to the strenuous efforts of private mining owners, and to the payment of production premiums that strongly resemble forced labor methods. From a production of 7,267,000 metric tons in 1935, the figure rose to 11,744,000 in 1948. Adding imports from Britain, coal supplies for 1948 totalled almost 13 million tons, more than Spain consumed in any year before the civil war. But coal has been placed in the hands of the Ministry of Commerce and everybody is dissatisfied, especially the steel industry. Steel production, 924,534 tons in 1940, fell to 596,842 in 1947. For 1949, about 900,000 tons are foreseen, still a ridiculous amount for a country speaking of a high rate of industrialization.

Cement production was about 2,700,000 metric tons a year before Franco took over. Now it fluctuates between 1,400,000 and 1,700,000 tons. As in the case of coal, everybody is dissatisfied. The government has plans for elaborate dams, but they are delayed due to the lack of cement.

---

benefit from a loan at this time in view of the totally disorganized national economy». I know for sure it would not.

Private power companies finished some hydroelectric dams already under construction. Typical of these is a dam which was started near Valencia during the republic. It was finished after Franco came into power, and has now been renamed «Pantano del Generalísimo» (Franco's dam). The change of name is his only positive contribution.

The scarcity of cement aggravates the housing shortage. The Spanish statistical yearbook for 1948 has calculated the need of housing construction. A total of 2,322,644 units are classified as defective and 1,768,081 as unsanitary. There are only 2,224,347 housing units left which are listed as fit for occupancy. The shortage, officially calculated at 500,185 in 1943, has risen to 1,715,068 in 1948.

Spain's railroad system has been permitted to run down to such an extent that the Urquijo Bank estimates that an investment of \$90,000,000 is required to get the railroads back into their pre-war condition. After the war, and even now, the Government permitted its friends to purchase war-damaged rail equipment, repair it and put it back on government-owned rail lines to carry goods at premiums many times the normal rates. Profits were enormous. As matters now stand, the railroad system is inadequate to even keep up with the present reduced rate of agricultural and industrial output. Currently the Government plans to spend the equivalent of \$45,000,000 to purchase railroad equipment in France but it remains to be seen how much of this will actually be spent for such equipment and just how much teaches Spain.

Upkeep of railway roadbeds is dangerously poor. The highways lack asphalt, which must be imported. Bridges are in desperate need of repair. Detours are frequent. The condition of the roads is such that what few trucks the regime has purchased since the end of the war make little dent on the snarl of freight traffic.

THE POWER PROBLEM. Production of electricity has increased almost 100 percent from 3,271 million kwh in 1935 to 6,174 million kwh in 1948. Hydroelectric power has risen from 2,992.6 million kwh to 5,226.0 million kwh and

steam power from 278.9 to 938.0 million kwh. This increase, however, is far from adequate for the needs of Spanish industry, a large portion of which is operating at 50% or less of normal due to lack of power. As a matter of fact, Spanish public opinion considers Mr. Suances' power policy as one of his most blatant failures in spite of the modest but insufficient increase of electric supply. When he *visited* Barcelona, on January 29, 1949, one of the largest industrialists said —after a rather stormy meeting— «Less words and more facts. *Let* him give us more power and vanish with his controls; that is all we need.» Ten years should have *sufficed* to considerably improve the situation. Nothing has been done. First of all, reforestation to regulate river headwaters was totally neglected precisely during a period when people destroyed, quite undisturbed, large extensions of forests as a substitute for the coal that was lacking. Then the official attitude toward the private electric enterprises has effectively retarded construction progress; forced to stick to insufficient rates (see report of Hydroelectrica Española for 1948), they could not easily finance hydroelectric extensions; when they tried to go over to steam plants, they were told that the future lies in hydroelectric power ... until Instituto Nacional de Industria (I.N.I.), the pride of the regime (see below), started developing some steam plants in Competition with private enterprises. Now I.N.I.'s steam plants will be pushed, and hydroelectric plants, especially those belonging to private industry, from which the gig supply increases should come, are neglected.

THE BURDEN OF CONTROLS. The terrific amount of regulations, constantly amended, always complicated, often contradictory and generally absurd never following a logical plan, render the controls to enforce them utterly unbearable for the great majority of the Spanish industrialists, except those who specialize in fishing in muddy waters.

Industrialists, even the small ones, are forced to maintain costly offices to cope with regulations. A substantial part of their time and energy, which could be used for

productive activity, is absorbed by the delicate job of trying to reduce to a bearable minimum the harm of controls and the burden of corruption. Already, on January 25, 1947, *El Economista* referred to the long list of priority rules dealing with the classification of users of coal and other raw material. Now, as then, the rules disorganize the normal market and hinder any long range planning.

At the risk of being boring, I must give an example out of many: *wool control*, very important both for sheep breeding and for the Catalan textile industry. On May 7, 1944, Franco decreed that the price of washed raw wool was free and fixed maximum prices for manufactured woolen goods. Consequence: washed raw wool went up from 25 pesetas/kg in 1933 to 85 pesetas in 1945, and 125 in 1946. Manufacturers were *forced* to sell their finished article via the black market to compensate the losses in wool. On June 5, 1946, the Government raised the ceiling of manufactured wool from 107 pesetas/meter to 130 pesetas and of washed raw wool to 53 pesetas—less than half the price on the free market. Consequence: instead of a normal supply of 35,000,000 kgs. of wool, only 15,000,000 were offered for sale. Twenty million kilograms went to the black market at prices higher than those quoted on the free market. Another consequence: Spanish financial papers speak, even in 1949, of a crisis in sheep-breeding and in the Catalan wool industry.

I gave the details of the story just to show how impossible it is to reasonably carry on any business in Spain and how conservative the estimate is of a loss to the Spanish economy of 12,000,000,000 pesetas as a consequence of corruption and controls. A similar story might be told concerning the disorganization of the leather and shoe market through the constant changes in policy which alternately create periods of abundance and of scarcity. As far as shoes are concerned, the black market is still flourishing. Franco, probably the best salaried Chief of State in Europe, recently paid the official price of 180 pesetas to his shoemaker, who gets over 500 pesetas for the same pair of shoes from any other customer.

THE HOTHOUSE ATMOSPHERE. Because of the stumbling blocks just mentioned, most Spanish industrialists cannot take advantage of the cumulative protection enjoyed by Spanish industry under the present regime. Besides the custom duties, calculated in gold, the obstacles over which a foreign competitor stumbles when he wishes to sell something in Spain are: foreign exchange manipulations; arbitrary handling of import licenses; I.N.I.'s preferred treatment of its own industries, etc. —all this in a complicated bureaucratic confusion that invites corruption. If the foreign competitors wish to establish industries, they will run against the regime's controls regarding the granting of manufacturing licenses. The cautious Spanish financial weeklies refer to the rare licenses granted to foreigners for the establishment of new industries as to potential monopolies.

If the tremendous energies spent by industry in the last ten years to resist corruption and controls could have been dedicated to economic progress, Spain would not have to be called a very bad risk.

I.N.I. —BIRTH AND GROWTH. The main worry of the Spanish industrialist is his chief disturber and competitor: the Instituto Nacional de Industria —National Industrial Institute, or I.N.I. This is a Falangist-managed government corporation set up in 1941 supposedly to develop enterprises which are essential to the country's economic growth, but which might not attract private capital. Instead, I.N.I. has taken unto itself several old-established factories of military character, which had always worked at a loss. This loss has been increased by I.N.I. It has also absorbed a large number of profitable enterprises and holds monopolies in large fields once left open to private enterprise. About four billion pesetas of the government's money has been put into industries which, when left in the hands of private owners, generally produced profits, not losses.

Swiftly I.N.I. acquired, through «Empresa Calvo Sotelo», a monopoly in the production of liquid fuel within Spain,

took over electric power plants in the Pyrenees watershed; acquired control of the great military and merchant marine shipyards of South and Northwestern Spain; seized a cable company and a number of iron mines, etc., etc. The State purchased full ownership of «Iberia», the Spanish airlines, and handed it over to I.N.I., thus giving the directors of the corporation easy access to the peseta black market.

An example will show how I.N.I. tramples ethics and law to protect its private industries. I copy from a dispatch by Constantine Brown to the *Washington Star* of November 21, 1949, under the headline: FRANCO FOUND HONEST, BUT ADMINISTRATORS ARE REPORTED BOTH CORRUPT, INCOMPETENT.

«The story of a trick which ruined one aviation company in Spain is told in Madrid and on verification it proved to be absolutely true.

»A newly formed aviation firm, competing with the government-supported Iberia Airlines, ordered 15 Lockheed Lodestar planes from the United States. They were paid for in cash and in due course they arrived at the Madrid airport. Then the trouble started. Spain's customs officers mysteriously ignored them. The president of the airline—the son of a general who had fallen from grace—ran about Madrid in vain trying to get action. He and his partners had invested everything they had in the company and bankruptcy was staring them in the face. General Franco visited Madrid's airport, saw the planes and asked why they were still crated. When officials explained that they had not yet been cleared by customs, he told them that Spain needed commercial planes and that he expected them to be released as soon as possible.

»The Generalissimo was assured that his orders would be obeyed promptly, but again more mysterious 'technical' difficulties arose until the company went into receivership. The planes were auctioned off and the Iberia Company—composed of good friends of the regime—purchased them for a fraction of what they cost. The rival company no longer exists.»

The readers of Mr. Brown's articles must wonder whether the Spanish judiciary is independent or is rather a blind

instrument in the hands of the Government for its unfair purposes. The article of the *Neue Zürcher Zeitung*, to which I referred above, speaks of the independence of the judiciary in Franco Spain in unequivocal words:

«But the protection of rights to personal freedom by the courts is unimaginable, because the latter are not at all independent from the Administration and from Government.»

INVASION OF PRIVATE ENTERPRISE. Boards of Directors were nominated and the invasion of private industry was started. To this end, the most diversified methods are applied; in some cases the government takes a majority of the voting stock; in others, the government holds only a minority participation. In all cases, I.N.I.'s representatives are always present, issuing orders. I.N.I.'s boasted mixed enterprises are a fake.

What happened to synthetic fibers is an example of how I.N.I. operates. Before the civil war, Spain had three factories, two of which, both in Catalonia, had been started by Dutch and French capital and know-how. These factories now operate amidst all sorts of difficulties stirred up by the Minister of Industry and Commerce, Mr. Suances, who, as President of I.N.I., gives its companies SNIACE and FEFOSA, operating with the taxpayers' money, all sorts of preferential help. The two I.N.I. companies get first call on all raw materials. Laws and regulations affecting the industry are published without advance notice to the private industries in order to help them. Markets controlled by the government are opened first to I.N.I.; price fixing is designed to favor the I.N.I. companies.

In other fields, the government-protected I.N.I. instead of helping old-established companies, sets up new plants to compete with private enterprise, assigning to I.N.I.'s industries the lion's share of the power, of the imported raw materials and capital goods and of the domestically produced materials which they need.

I.N.I. also fosters the artificial creation of new industries without solving for them the problems of raw materials,

power, etc. With a production of slightly over 50% of steel compared with normal years, I.N.I. organizes new ship-building, automobile and other steel consuming industries, like roller and ball bearings, aviation motors, etc., without raw materials, without organization, sometimes without a market and always at a terrific cost. Another typical example of building a house and starting with the roof is the aluminum factory at Valladolid, a German idea and a model of poor planning and inefficiency.

Slowly but surely, I.N.I.'s invasion of the fields left open to private enterprise is expanding on all fronts. Under the law, I.N.I. is required to turn back to private ownership those of its holdings which are operating at a profit. Not one single factory, not one single mine, not one single company, has been returned to date! Instead, I.N.I. has recently (1949) gone into the business of food refrigeration and road transportation. Industrialists and businessmen are angry with I.N.I. for dispossessing them of the fruits of their efforts of many years to create new industries. Their studies, their savings, their fights against unfavorable circumstances as well as against bureaucratic stupidity, are doomed to be swallowed by some I.N.I. enterprise. An indemnity in peseta bonds will rapidly devalue and industrialists and businessmen resent the prospect of being turned into simple bureaucrats, only to serve I.N.I.'s mania for expansion.

While private capital was eager to get further into the power business if given access to foreign exchange, I.N.I. insisted in building four thermic power plants in Teruel, Puertollano, Puentes and Ponferrada and has taken the franchise of Electro-Metalúrgica del Ebro in Escatron and all franchises of the Noguera-Ribagorçana basin to also begin power operations in that region. Naturally, private power companies hurt by such methods have no appeal. I.N.I., in effect, obtains what it wants from all other Ministries; that of Public Works especially must abide its orders.

Technical and financial failures, obviously, are numerous. Much was spent, for example, on new automobile and

truck factories when Spain was suffering from a lack of steel and rubber. As a result, the automobile plant has produced only 640 cars in four years of operation.

LACK OF PUBLIC ACCOUNTS. I.N.I. does not render public accounts, in spite of the large sums of money spent. In Madrid, despite censorship, the weekly *El Economista* of January 25, 1947, said: «Foreigners visiting I.N.I.'s magnificent building will get a good impression of Spain. Its ceilings painted by renowned artists; its mahogany woodwork; its air-conditioning and marble staircase stand out among our public buildings. Surely I.N.I.'s work is big and technically *interesting*. *But we do not know anything about its budget and its financial situation*. All Spaniards are eager to know what affects US all: expenses, revenues, and above all, (...) the advantages for the country.» There was, of course, no answer to this request. There could not be any. As it now stands, I.N.I. is a rathole of graft and corruption, a factory of red tape and of competition for private enterprise, a monument of inefficiency through which the Franco Government would like to soak up dollar aid from the United States.

* * *

FOREIGN TRADE

Spain's foreign trade provides an interesting study in the statistics used by the Spanish Embassy in Washington to support its request for aid from the United States. For example, in 1949 the Spanish Embassy issued statistics on the tonnage and value of Spanish exports and imports for 1948. The monthly bulletin of the Banco Exterior de España, a government-influenced bank which handles a very large part of Spain's overseas trade, published a set of statistics covering exactly the same exports and imports in weight and value. Here they are, the Embassy figures and the bank figures contrasted:

SPANISH FOREIGN TRADE – 1948

	Weight <i>thousand tons</i>	Value <i>million ptas.</i>
IMPORTS		
Spanish Embassy	5,401	1,438
Banco Exterior de España	2,814	1,187
EXPORTS		
Spanish Embassy	5,820	1,352
Banco Exterior de España	3,273.9	810

Chances are that the Bank's figures are more nearly accurate than those of the Embassy, which takes whatever figures it chooses. The Bank also gives the following year-by-year figures on Spanish trade:

SPANISH FOREIGN TRADE – 1935-1948

	Weight <i>thousand tons</i>	Value <i>million ptas.</i>
IMPORTS		
1935	5,075.9	876.1
1946	2,064.2	770.2
1947	2,110.6	983.1
1948	2,814.8	1,187.1
EXPORTS		
1935	6,363.9	588.2
1946	2,553.8	596.1
1947	2,828.1	664.6
1948	3,273.9	810.0

The document published by *Fomento del Trabajo Nacional* of October 1949, to which I will refer at the end of the present report, confirms the figures of Banco Exterior de España:

«Average of Imports:

1935-1935	5.5 million tons
1948-1948	2.5 million tons»

But even if we accept the figures of the Spanish Embassy, *we find that customary imports of raw materials, equipment, etc., necessary for normal development of the Spanish economic life and unavailable in Spain, are reduced by 60% compared with the last years before the civil war.* Spain had to import urgently needed wheat, sugar, etc., because the ruin of Spanish agriculture (see above) created a large gap that had to be filled if a hunger revolution was to be prevented.

Spanish export goods are, in general, *very difficult to sell because prices have become noncompetitive.* Every bottle of sherry wine sent to the U.S.A., every orange sent to England, etc., must be priced to cover not only the very high production and normal distribution costs, but also the bribes, graft, and black market profits of the official intermediaries.

ARGENTINA. The Spanish-Argentina relations offer a typical example of the unavoidable consequences of Franco's general and economic policies. Spaniards have not yet forgotten the copy of a Madrid magazine, *Mundo Hispanico*, of Columbus Day, 1948. According to it, *the Spanish industry was going to form a mighty economic block with the agricultural giant of Latin America.* The Bay of Cadiz, transformed into an Argentine free harbor, should become the turntable of Argentine trade in Europe.

Let us look at today's actual situation: In 1946, a debt of 400,000,000 Argentine pesos was consolidated and a revolving credit of 350,000,000 Argentine pesos was granted valid until October 31, 1951. In 1948, the use of the total amount of the credit during the current year was authorized, plus an extra advance of 100,000,000 Argentine pesos because of special circumstances. The «revolving» credit has thus changed into a «cumulative» one: Argentina admits that her total credit in October 1951 will be at least 1,750,000,000 pesos, plus, of course, the 400,000,000 pesos consolidated in 1946.

Spain's capacity to pay her debts is shrinking rapidly. In 1947, goods exported from Argentina to Spain had an

F.O.B. value of 318,000,000 pesos; Spanish goods arriving in Argentina from Spain had a C.I.F. value of 95,000,000 pesos. In 1948, Argentine exports have increased and Spanish exports have decreased.

Argentine aid in 1948 had been much larger than the total foreign trade deficit acknowledged by the Spanish Embassy (136.1 million pesetas gold). *Either the figures of the Spanish foreign trade are false or Spain must have an important part of Argentine aid to cover, either old or urgent commitments.* In any case, the Franco-Peron honeymoon is speedily coming to an end.

A gossip item in Buenos Aires says that Mrs. Peron ostentatiously turned her back to the Spanish ambassador, Mr. Areilza, at a reception in his honor before he left for Spain, according to an International News Service report. On the Spanish ambassador's arrival in Spain, summer 1949, an order was published in Madrid forbidding the Spanish banks to buy Argentine pesos against pesetas, to the great amazement of a group of Argentine tourists arrived at Barcelona on August 23. Another symptom of growing coolness was Spain's purchase of \$5,000,000,000 worth of wheat in the U.S.A. A break between Franco and Peron would be tragic for Franco. Spain's imports from Argentina are about 22% of the total, against 12% from Great Britain and 8% from the U.S.A. Spain's exports to Argentina are only 3% of the total Argentine imports against 6% imports from the U.S. and 14% from Great Britain. At the moment of writing these lines, Spanish financial representatives are in Buenos Aires; it is still a mystery to everybody how Franco will be able to secure further help from Peron⁵.

⁵ New light is thrown on the gravity of the Spanish —Argentine conflict by an editorial published in *El Diario de Nueva York*, December 26, 1949, «Peron Versus Franco». Besides showing Franco's deceit of Peron, it stresses a politically very significant fact: Peron is preparing his re-election and is breaking away from Franco because he knows that the masses in Argentina are against him. The *New York Times* published (December 29, 1949) a cable from their Madrid correspondent stating that the Spanish negotiators have returned from Argentina empty-handed. This means that the monthly supply of 20,000 tons of

The accounts between Argentina and Spain show a large Argentine credit against Spain, and according to a very, interesting confidential study by Basque financiers, the «Peron aid accounts» within Spain are kept in an odd way. It seems, according to this study, that the counterpart of the overdraft of about 900,000,000 pesos granted Spain by Peron up to December 31, 1948, has not been deposited into any «Argentine account». Where are the 2,574 million pesetas of the counterpart funds? These pesetas have either been paid into the Treasury account at the Bank of Spain, thus reducing the fiduciary circulation with money due to a foreign country, or have gone into the Budget Account; in this case «Miscellaneous Resources of the Treasury» may include money due to a foreign country!

GREAT BRITAIN. Franco has alienated his best friend abroad because he tried to deceive Peron about the basic facts of Spain's economic condition. How is he handling his accounts with Spain's traditional good customer, Great Britain? Great Britain, weakened by war efforts, has managed to maintain and increase a substantial import surplus. In 1948, British exports to Spain were 13.74 million pounds sterling; British imports from Spain were 31.71 million; Spanish favorable balance was 17.97 million pounds sterling. In 1949, it seems to run still more favorably for Spain.

Franco's way of handling foreign trade, however, is alienating even his best customers. On the one hand, the application of an unfavorable rate of exchange to oranges and similar products upsets the British and raises Spanish prices up to non-competitive levels. On the other hand, Spanish import licenses have been refused to many British exports, thus raising Spain's sterling balances to dangerous heights.

Argentine wheat are endangered. Otherwise Franco would not have started buying American wheat again with his last available dollars. The *New York Times* also confirms the above story of the difficulties between Mr. Areilza and Mrs. Peron. In a note published by that newspaper, the withdrawal of Mr. Areilza is announced.

If these balances could be freely applied by Spanish bankers and businessmen, they could be used to Spain's advantage. The advice of businessmen, however, counts for little; the balances are disposed of by the Spanish Foreign Exchange Office and the Ministry of Industry and Commerce, to aid I.N.I. and to provide another source of graft for Spanish officials.

The accounts of the payments agreements are never published by the Spanish Government. One fact, however, is evident. While only about 12% of what is left of Spanish trade, excluding trade with Argentina, comes from Great Britain, over 36% of Spain's payments in foreign exchange, still excluding trade with Argentina, are in sterling. Spain pays in sterling even for imports from countries outside the sterling zone. Spain has mismanaged itself into a position of excessive dependence on Great Britain, which may become very dangerous if the British economic and financial situation deteriorates any further.

Spanish shipping for British account tries to reduce therewith the terrific debt towards Argentina. According to a recent press bulletin, Spanish ships suspended their trips to Buenos Aires with British coal loads because they are not assured of a return cargo to Spain! Moreover, the intervention of I.N.I.'s «Elcano» shipping company hampers private initiative and reduces the possible profits. *Here we have again the eternal contradiction: lip-service to free enterprise; strangling of its activities even at the even at the cost of destroying the national product*⁶.

⁶ The *New York Herald Tribune*, December 28, 1949, published a letter to the editor entitled «Trade With Spain-Peninsula Business Methods Seen Precluding Expansion». After calling Juan March a «Catalonian Sam Insull» —a comparison which is not quite accurate—the letter quotes at length a very illuminating article published by *The Economist*, London, December 24, 1949, on the disruption of Spanish trade. The very interesting article is too long to quote here. However, allow me to quote one of its conclusions: «No agreement is made on a long-term basis because the 'contacts' prefer short-term agreements and frequent changes which make their position shorter and more influential.»

BARTER AGREEMENTS are authorized by the Ministry of Industry and Commerce in two different categories: Government agreements with other countries and government-authorized agreements between private parties.

As to the first category, many countries have been discouraged during the last year, because the Spanish Government uses the official barter agreements as a means to build up large overdrafts. For example, Spain promised \$4,000,000 in merchandise for Mexican chick-peas. The chick-peas were delivered; Spain's merchandise was not. Mexico City's coffee houses are full of jokes about the Spanish attitude of punctual «non-payment».

One country after another, due to the sudden changes in Spanish import licenses, foreign exchange rates, etc., and due to the bad quality of certain Spanish goods, accept trade only on a cash and carry basis. This means, in the long run, a considerable reduction of trade. Recently Italy, West Germany and Denmark have gone back to cash trade with Spain.

As to the second category, the so-called «combined accounts» (*cuentas combinadas*) involve a «combination» of an authorized export without obligation of delivering the earned exchange and an authorized import without requesting foreign exchange from the Spanish Foreign Exchange Office (I.E.M.E.). These deals are known to be a main source of supply for the black market and for bribes. Importers and exporters who pay no bribes get no trade. Such procedures demoralize the business atmosphere and in the long run help reduce Spanish trade.

OTHER COUNTRIES. In Franco's hunt for credit, especially since Argentine and British trade has begun to decline, France stands high on the list. Although the total is far short of Franco's expectations (see below), Paris banks have assisted French exporters to Spain, thus permitting an increase in trade which Franco's press immediately hailed as a great victory. Spain's eagerness to obtain machinery, railway equipment and other capital goods through France, however, is meeting resistance and will

meet more when E.C.A. allocations to France are reduced in 1950⁷.

The Spanish trade picture and its immediate prospects are so bad that in spite of the comprehensible lack of evidence, it is believed that Franco sends to Russia, especially via Egypt, textiles and perhaps strategic materials as well.

Concerning U.S.-Spanish trade, Franco's propaganda service repeats this argument: «While the U.S. mistreats Spain, this country intensifies its trade with England, France, etc», Spain is drastically reducing its imports from the U.S. (\$40.8 million in 1945; \$42.7 in 1946; \$32.4 in 1947, \$26.4 in 1948) even below the level of exports to the U.S. (1945: \$57.4 million; 1946: \$48.3; 1947: \$26.4; 1948: \$34.8).

The financial engagements towards I.T.T. (engagements considered by Spanish public opinion to have been unnecessary and harmful to Spanish interests) absorb the balance when there is any.

By the use of simple devices which fool none who know something of the rise of prices in the U.S. and abroad since prewar days, the Spanish Government suggests that the British and French governments are making big profits with Spanish trade while the U.S. alone refuses to deal with Franco. Before the civil war, the U.S. bought seven per cent of Spain's exports, Britain bought 20 per cent and France bought 13 per cent. Last year the U.S. share was up to 10 per cent while Britain's purchases were down to about 14 per cent, while France bought only 3.5 per cent of the total. These are the facts. The Spanish Government, however, likes to use the dollar figures of 1949 for British and French

⁷ The International News Service cable from Paris, published in *El Diano de Nueva York*, December 22, 1949, attributes the break of negotiations between France and Spain for a general economic agreement (50 billion francs were involved) to the lack of trustworthy information concerning the Spanish economy. The same dispatch says that the negotiations were carried through by private Spanish businessmen who —excepting Juan March who left for Spain some weeks ago— had not the slightest experience regarding economic problems. I stress Mr. Juan March's role, Perhaps March's banner will wave from the flagpole on top of Madrid's National Palace.

trade with Spain, comparing them with dollar figures of prewar days. If one forgets that prices are up 2.5 times prewar, it appears that British and French purchases in Spain are larger, but the fact, of course, is that they are much smaller.

FOREIGN EXCHANGE RATES in Spain are based on Franco's version of the last stages of Schacht's monetary policy. The more the U.S. and all international organizations urge a rapid evolution towards unity of exchange rates, the more Spain capriciously complicates the value of the peseta. In August, 1948, according to the *Statist* of London, *Spain had 248 different rates of exchange for imports and 64 different rates for exports*. This situation continues. Spanish foreign exchange authorities, unable to correct the substantial shortcomings of Franco's economic policy, wish to be very clever and use the peseta exchange rate to intensify the possibilities of selling Spanish products to the highest possible bidders and to buy foreign goods at the cheapest possible prices. But the individualization of the treatment of sellers and buyers creates a lethal atmosphere of distrust. The important company, «Minas del Rif», writes in its yearly report for 1948 that it cannot get «modest quantities of exchange for essential and urgently needed spare parts in spite of the fact that its exports create important amounts of exchange».

The worst part of the system is that-according to the testimony of Spanish businessmen visiting the U.S.-the individual rates can often be «confidentially negotiated», thus increasing the difference of treatment within each category of buyers and sellers, and further polluting the moral atmosphere in which foreign trade problems are solved.

* * *

THE DESTRUCTION OF CAPITAL

The direct physical destruction of buildings, factories, means of transportation, etc., as a consequence of the civil

war was not very important compared with the destruction of World War II in Europe. Since 1936, however, Franco has permitted the deterioration of Spain's soil, of its mines, its industrial equipment, its transportation, and its world trade.

Spanish private enterprise is unable to expand or even to maintain its plant. Estimates of the amounts necessary to get Spanish production back to the to the levels of 1936, per capita, have been made by the Urquijo Bank.

Marques de Urquijo said in 1946 to the shareholders of his bank that ships with a total of only 36,000 tons were less than five years old. Americans periodically seeing in New York harbor the best of Spanish dollar earners, «Marques de Comillas» and «Magallanes» wonder how they can still navigate. The textile industry needs urgent renewals for over \$50,000,000. The railways so necessary in peace as well as in war need over \$150,000,000 for urgent repairs and replacements. The electric supply companies declared in May, 1947, that of the total invested at the end of 1946, amounting to almost 7,500,000,000 pesetas, less than 12% had been amortized. They recalled that the corresponding Swiss companies had amortized almost 40% of their fixed assets.

Applying these figures to all Spanish production installations and transportation, we come to the conclusion that Franco should have made available to private industry during the last ten years an investment of at least 500 million dollars for renewals and replacements plus at least 300 million dollars for modernization and extensions. He did not. *Parasites do not care for anything else than current living expenses, paid by somebody else who works.* The use of 5.4 billion dollars in ten years for so-called military expenses could have been reduced by a patriotic, serious and efficient government and would have prevented most of the yearly loss of 12,500,000,000 pesetas imposed upon an anemic economy by the regime's controls and corruption. In this way the enormous amount of 125,000,000,000 pesetas in ten years could easily have been saved. Even at the present black market rate in Tangier of 45 pesetas to a

dollar, this saving would have totaled almost \$2,900,000,000. Franco cannot justify the money thus wasted.

CAPITAL FORMATION is *very slow*. Most individuals and private enterprises need all their revenues for current expenses, exceedingly high because of taxes and the burden of controls and corruption. The balance, if any, is almost totally absorbed by bonds issued by the Government as well as by some official institutions.

The following figures explain the relative proportion of public and private investments through the stock exchange.

New investments from 1940-47 in million pesetas were:

Year	Public Funds	Industrial Securities
1940	3,157.3	860
1941	2,246	1,074
1942	1,555	1,002.6
1943	2,107.3	1,256.2
1944	2,600	1,028.7
1945	5,744.7	1,585.2
1946	6,245.1	3,754.9
1947	3,734.4	1,588

The above figures, adjusted to reflect the rising index of prices (1940=288.8; 1947=704.1), show the enormous contraction of the new investment in private industrial securities expressed in million pesetas of 1922-26:

	New Capital in Joint Stock Cos.	Yearly Average
1921-25	6,500	1,300
1926-31	7,270	1,216
1941-46	3,267	653
1947	227	227

There is a wide gap between savings and investments. The private investment figures are not small precisely because of lack of available funds. Inflation has swollen bank de-

posits, without computing demand deposits, as the following table shows:

<i>(In million pesetas)</i>	1922-1926	1941	1949 (1 st quarter)
Postal Savings	157.4	453.4	853.1
Savings Banks	1,096.0	3,361.3	11,871.3
Bank deposits:			
30 days notice	536.4	3,247.2	12,485.5
Over 30 days notice	738.6	1,183.7	3,391.7
TOTAL	2,528.4	8,139.9	28,601.6
(without demand deposits)			

Potential private investments are small because investors lack confidence and are consequently very slow to make definite investments. They are frightened by the unfortunate trend of Franco's domestic policy. Otherwise, the President of Banco Español de Crédito would not have said in his speech at the general meeting of the stockholders (March 1949): «Formation of capital is necessary; there must be a tendency to invest capital usefully and not to waste it in speculation or hoarding.»⁸

Big profiteers send their money out of the country via Lisbon, Tangier, etc.; the smaller ones are waiting for a change of economic policy or for a chance to transfer their funds. It is therefore understandable that there is little enthusiasm for new issues and the rate of return of the old securities is high. All Spanish financial magazines report the chronic lack of business on the Spanish stock exchanges. Even if world conditions improve, the Spanish stock ex-

⁸ The economic information service «ARCO», Madrid, December 19, 1949, writes: «Technicians await January with obvious concern, with more capital increases and more calls and, almost certainly, a big capital demand of the Treasury, though the present state of the market makes one think that the Treasury issues will have to be made as in former years, by pledging with the Bank of Spain. (...) But if agriculture does not give sufficient yields and if industry does not either, and if the State continues to absorb money for social investments, one must query who will start saving to meet the financial requirements of the nation's economy.»

changes cannot reach a higher level until Franco's government stops draining the economic life blood of Spain.

THE GENERAL ATTITUDE TOWARD FOREIGN CAPITAL in Spain was receptive during the 19th century when Spain made much progress in spite of so many civil wars and other disturbances. Foreign capital, during this period, was in general very well treated. From 1919 to 1922 many transfers of Spanish enterprises to private Spanish companies were made smoothly through private agreements with no government intervention at all save for a reduction or suppression of taxes.

Since 1939 the atmosphere has radically changed. At a time when international investments elsewhere in the world are rising to new heights, Franco places barriers in the way of foreign investment. The participation of foreign capital in new enterprises is reduced to 25%, although it is widely known that all sorts of special deals can be made. Consequently the small and medium foreign investments needed so much by countries like Spain are kept out. Such investors, ready and eager to offer Spain the capital and know-how, are discouraged by the threat of constant government intervention and control as well as of forced expropriations.

The barriers placed by Franco to the entrance of foreign capital are nothing compared with the obstacles it encounters as soon as it has crossed the border.

The automatic play of the established exchange rates is tantamount to a forced depreciation of all foreign capitals at the moment of their entry into Spain. Suppose a foreigner sends \$1,000,000 to Spain for new investment. For this he gets 16,400,000 pesetas. If he wishes to pay, out of pesetas profits, a 10% dividend in dollars, i.e., \$100,000, he will have to transfer not 1,640,000 pesetas but 2,500,000, a difference of 860,000 pesetas. This means that he automatically loses \$52,400.

FOREIGN CAPITAL AS AN INSTRUMENT FOR BLACKMAIL. When Franco encounters a stumbling block in negotiations with

some country having important interests in Spain, these interests are under the permanent threat of being ruthlessly used as an instrument of blackmail.

I.T.T. *Foreign Affairs* of January 1948 published under the title «Oil for Spain» a chapter of Mr. Herbert Feis' book, «The Spanish Story: Franco and the Nations at War». At the moment when President Roosevelt considered stopping or sharply curtailing the huge amount of fuel oil and lubricants imported by Spain, principally to be passed over to Italy or directly to supply German submarines, as has been proven beyond any discussion, Mr. Feis reports (p. 384) that:

«The Spanish Government tried to loosen the valve by reviving the threat against the American owned telephone company. On June 22, it will be recalled, Serrano Suñer, in an attempt to irritate, had denied his promise to allow the owners to resume control. Ambassador Weddell took up the case again with zeal, but Franco took no notice of his scattered appeals. Weddell concluded that the Spanish Government was trying to use our protective concern to force us to supply all the oil wanted. The State Department instructed him to make clear that it would not consider any such bargain. He was told to insist upon the restoration of American control as a matter of right and past promise, and to let it be known that the American Government would not discuss any other matter of interest to Spain (meaning a loan) until this was done.»

JUAN MARCH is the man behind Franco and behind his economic policy. We Spanish emigres know him very well; the world knows him well, too. He has never objected to the most crude reports and comments published in Spain and abroad about his tobacco smuggling enterprises, unique in the modern world and about his methods, also unique, of protecting his them.

The Spanish Republic knew he had, in prosecuting his objectives, split the Conservative party in 1922 and turned the opinion of the dictator Primo de Rivera in 1925, and we Republicans were on the lookout.

He tried to bribe the Commission of Responsibilities nominated by the first Republican Parliament (see the testimony of Representative Simó Bofarull) to investigate March's smuggling and bribing activities. He was sent to jail after the historic declaration by Mr. J. Carner, Financial Minister of the Republic, that «Either the Republic will break March or March will break the Republic». And he did indeed finance Franco in the civil war.

Our press in Mexico, Paris, etc., frequently comments the news from the American and European press on Franco's campaign, at March's instigation, against Compania Hispano Americana de Electricidad (CHADE) and Barcelona Traction Light & Power Company (BTLP). *España Nueva*, Mexico, August 1949, makes a point when it tells the directors of those companies not to be surprised at March's influence on the Spanish Government. What happens is the logical consequence of the demoralization of the Spanish Government and Administration.

The story is known: CHADE was an obstacle to March's plans for acquiring BTLP for a bag of beans (an usurer never pays more). A stupid attack by the Government (July 1947) against CHADE backfired; CHADE vanished from Spain. After the failure of this officially supported blackmail, March—under whose pressure all sterling exchange and other facilities had been denied to BTLP—obtained the illegal declaration of BTLP bankruptcy *in Spain*, because the financial service *in sterling* had been suspended. The bankruptcy decree opened a judicial procedure, the particulars of which, known over the world, would put to shame any independent judiciary. (About the independence of Franco's judiciary see above, in my quotation from the *Neue Zürcher Zeitung*.) BTLP and its operating companies, foreign and Spanish, defenselessly nailed to the wall, are forced to witness how the Spanish courts coolly carry through with Franco's assent the theft of their assets in the interest of March. We know this is not Spanish justice; it is March's justice.

Because March can act as if he owned Spain, we know for sure that much of American financial help granted to

Franco will be set aside to repay Franco's debt to March, a debt not covered even by the theft of Barcelona Traction and others we might not yet know of, or to give the last breath of life to the agonizing Franco parasites.

PEÑARROYA AND OTHER FRENCH MINING COMPANIES. A scandal broke out in San Sebastian, Spain, in July 1949. *El Socialista*, a Spanish weekly printed in Paris under the inspiration of Mr. Indalecio Prieto —whose efforts toward a peaceful settlement of the Spanish impasse are very well known to the American people— published in August 1949 a report from San Sebastian under the title, «Curious Story of Blackmail». In brief, the story is this:

Several tax inspectors visited Peñarroya and other mining companies belonging to French groups and imposed taxes and fines which would have wiped out not only the profits but all the capital of the French enterprises.

Mr. Mateu, as Franco's Ambassador, then visited Mr. Panfieu, head of the Spanish desk at the Quai d'Orsay and offered him the following alternatives: «Either a loan of 15,000,000,000 francs for machinery and other industrial equipment, or a court order to sell the assets of Peñarroya and the other French companies.»

Immediately after, Mr. A. Moreno, the banker who unsuccessfully sought a loan for Franco in Washington, visited the Banque de Paris et Pays Bas in Paris and obtained there a substantial private credit without the previous consent of the French Government. The French companies in Spain got a respite and a good profit for France was assured.

Mr. Mateu flew to Madrid with the news of the arrangement. The Foreign Minister wanted to publish them, but Mr. Mateu thought publication would be premature and might injure the French Government. The Foreign Minister, however, needing a success to boost his stock in Washington, ordered publication of the news of the credit.

The French Government, angry at the publication of the news before the loan had been officially submitted to it, denied that such a loan would be made. Martin Artajo,

Franco's Foreign Minister, retorted with a press conference and with cables to all Embassies referring to the success in France and announcing similar successes in Belgium where the Spanish National Railways seek a big loan for equipment, and in Switzerland.

The fact is that French credits have been granted to unblock frozen credits of French exporters to Spain. The blackmail has been a partial success.

LIQUIDATION OF GERMAN ASSETS. This is taking place now after years of intrigues during which I.N.I. and outstanding Falangists played decisive roles. Franco's Spain had not been invited to the Bretton Woods conference and is not bound by its agreements. Nevertheless, it boasts that it fulfills them. This is a mockery, as the tangled mess of its monetary system proves. Only *one* point of the Bretton Woods decision has been put into practice by Franco: The liquidation of German assets. The net result has been either a disguised consolidation of German properties or their adjudication to the favorites of the regime. Recent news from Madrid makes clear that the Minister of Industry is granting March a practical monopoly of the chemical industry on the basis of the adjudication of ex-German enterprises.

* * *

ECONOMIC AND FINANCIAL OVERALL PICTURE

Without further comments, let me stress two facts that can be detached from the above: (1) *The economic and financial mess into which Franco plunged Spain is not improving; it is worse than ever and getting worse every day;* (2) *The mess is an inescapable consequence of the essential trend, both spiritual and economic, of Franco's regime.* The utterly wasteful budget and the widespread reach of controls and corruption could only ruin agriculture and industry, destroy Spanish and foreign capital, and turn foreign trade into an instrument of growing impoverishment.

While working on some final comments, a coincidence came to my aid in the form of a very interesting document written in Spain in October 1949 by a committee of the «Fomento del Trabajo Nacional» of Barcelona (the Catalan equivalent of the National Association of Manufacturers), nominated after a stormy meeting held in Barcelona on September 13, 1949. The meeting, called to examine the very precarious economic situation of Catalunya, was attended by over one thousand industrialists and also by Mr. Sanz Orrio of the high Falangist hierarchy. This gentleman, by the way, withdrew soon after the beginning, frightened by the disagreeable trend of the industrialists' «remarks».

A very detailed excerpt of the committee's report was published on October 31, 1949, in Paris by *La Humanitat*, the newspaper issued by the Catalan republicans, founded by Lluís Companys, president of the autonomous Catalan Government, later murdered by Franco. The following excerpts are the best justification of my conclusions. The bold print represents the literal translation of the committee's words, the italics a condensation of the excerpt.

The committee starts by alluding to the strenuous task it had to perform, because the general viewpoint of the textile industry stressed with evident unanimity an open discrepancy with the official viewpoint or at least with the system actually in force. After stating that the committee's critique will be made in a spirit of serenity and loyal collaboration, the committee exposes the problems, their causes and consequences, in the near and in the distant future, so that the Government may find ways and means leading to solutions.

It is beyond doubt that since 1939 there is an evident lack of proportion between the official salaries and the cost of living; this lack of proportion, instead of diminishing, is progressively increasing.

From the official data recalled by the committee, we copy:

	<i>Pesetas/day</i>
Men's salaries in 1936.....	9.79
Men's salaries in 1947.....	17.34

That means an increase of 177 per cent. According to official publications the weighted index of the cost of living (1936=100) was in 1948: 453. Consequently the purchasing power of wages in 1948 was 39 per cent of 1936. It is true that the textile worker enjoys certain specific advantages; however, his wages do not represent 50 per cent of the purchasing power of 1936.

The Mystery of Rationing. This terrific decrease could have been resisted by the workman —and only for a limited period of time— if the official rationing of basic foodstuffs had been sufficient.

The committee explains the difference between the official rationing in Barcelona (a so-called «privileged» zone) and what has actually been distributed:

FOODSTUFFS – MONTHLY RATIONING

	Official	Effective
Bread (poorest quality)	12.00 kgs.	4.20 kgs.
Olive oil	1.50	1.30
Codfish	2.25	0.10
Potatoes	7.50	5.25
Vegetables	3.00	0.30
Sugar	0.90	0.30

Consequently, in order to reach the supply officially promised, the workman in Barcelona and environs had to buy in the black market, for himself and for each member of his family, a monthly minimum of 7 kgs. of bread, 1.25 kgs. of codfish, 1.75 kgs. of potatoes, 2.75 kgs. of vegetables, and 0.60 kgs. of sugar.

It is really paradoxical —continues the report— that this vital complement of the workman's food that could not be delivered by the formidable bureaucratic organization of supplies, could be bought at prices 300-600 per cent higher, USUALLY AT THE SAME SHOPS WHERE THE RATIONED FOODSTUFFS ARE SOLD.

How is it possible that after so many interventions, bordereaux, etc. more goods flow into the black market than into the official supply channels of the Commissary of Sup-

plies? The conclusion is inescapable. The system of intervention in basic foodstuffs has failed, and the insufficiency of the distribution has been the most powerful incentive for the development of the black market. *The committee adds:*

1. Enterprises helped to alleviate the situation through extra payments, supplies in kind, hoping that a solution would be found, sooner or later.

2. As the lack of raw materials and the scarcity of power reduced the working hours, the workmen took other jobs which complemented the subsidies received; many workers took advantage of their leisure hours to make black market transactions which developed amazingly.

But from the last quarter of 1948 on, circumstances have changed. The economic depression was felt more and more; the production curve declined; the black market supplies are insufficient; the easy affairs have been eliminated. Consumption of industrial products has fallen vertically—and the crisis is here.

THE ECONOMIC REALITY. *The National Economic Council*—says the committee—*published in 1948 the data on the decline of the national income up to 1947 as well as of agricultural production. The committee refers then to foreign trade and gives the figures I quoted above.*

ELECTRICITY. *According to the Committee, the Catalan zone has suffered the following regimen of suspensions of electric supply:*

Suspensions	of	2	days	per	week	5	weeks
«	«	3	«	«	«	10	«
«	«	4	«	«	«	22	«
«	«	5	«	«	«	15	«

The Catalan industry could use electric power for only 654 hours in the year from September 15, 1948, to September 15, 1949; that means that there were only 82 normal working days. Consequently, during 218 working days, the Catalan industry has been halted, on account of lack of power, if it was not able to use other means.

DECLINE IN PRODUCTIVITY. The committee observes that when the workmen in some cases occasionally resume their work, they do so without any incentive, because they find a very small difference between the unemployment subsidy and the wages. Therefore many of them simply do not go to the factories, alleging more or less plausible reasons. This had a direct repercussion on the productivity of the day's work, which the committee estimates to be 30 to 40 per cent of that of 1935.

SOCIAL POLICY. The committee (of course) praises the social policy of the Franco regime, but in spite of their Christian spirit and of the necessity to stimulate the pride of a «Spain appearing as the leading figure at the head of all civilized nations», the committee observes that such a social policy is expensive and can only be maintained in a healthy and flourishing economy.

The committee complains of the obstacles put in their way by the Government concerning the increase of the workers' productivity through «non-recoverable holidays», reduction of working hours, vacations, etc.

The cost of production is too high compared with world market prices; this is due above all to the fact that the industrial equipment is in great measure deficient and obsolete. Its condition is therefore comparable with that of the railways. In spite of the fact that the U.S. pays wages eight times higher than those paid by Spain, it is not possible to manufacture «cheaper» on account of the lack of power, of raw materials, and of the insufficiency of the workers' income.

It is true that the manufacturers are confronted with an appalling, almost desperate demand for increased wages. However, although the industrialists feel more like Christians than economists, the fact is that those who allowed themselves to be dragged into granting wage increases have suffered the consequences.

In this frantic course of rising prices and wages on the one hand, and the decline of production and consumption on the other, not only the existence of industry is at stake, but also the economic future of the fatherland.

Confronted by this situation and by such a terrific dilemma which industry has to solve, it would have been a shameful violation of the sense of duty, if industry had not raised its voice.

* * *

FINAL COMMENTS

CONCLUSIONS ON ECONOMIC POLICY

The credit worthiness of Franco's regime does not stand the test of a thorough analysis. It is obvious that *any* economic help given it under present conditions will be wasted, both for the Spanish people and for the nations providing this help. The preceding comments do not exhaust the matter; they are based mainly on Spanish sources, many of them not specifically quoted, and all are at the disposal of the interested reader. Franco Spain is a very bad risk because of five substantial errors in his economic policy:

1. A budget framed and swollen to feed parasites and a widespread corruption drain nearly 50% of a dwindling national income without the slightest advantage for the efficiency of the military and civil service.

2. Agriculture, the only sound basis of Spanish economy, is neglected by the regime and is constantly deteriorating. Industry, handicapped by the ruined agriculture, is totally upset by senseless controls and other Government interventions undermining the shaky ground of private enterprise.

3. Starvation salaries are forced on the Spanish workmen by the so-called labor syndicates which represent only Franco's henchmen and his anarchist, communist allies, etc., to the exclusion of honest socialist and Catholic labor.

4. Foreign exchange and foreign trade are simultaneously the cause and the consequence of the distortion of Spanish economy due to the false policy of the regime. Spain's potentiality of recovering quickly, which has amazed the world several times in the course of history, is steadily decreasing.

5. The immoral attitude towards capital, both national and foreign, has led to its progressive destruction and, consequently, to the unavoidable neglect of all measures of self-help applied by all countries receiving some assistance from the United States.

POLITICAL CONSIDERATIONS

Americans familiar with Spanish history of the 19th and 20th centuries can easily see that Franco is only one more in the long list of Spanish generals who took power through undemocratic procedures in order to «save» the country: Narváez, O'Donnell, Serrano, Martínez Campos, Primo de Rivera were the principal ones. Their «smooth» dictatorships were adapted to the Spanish character and did mostly negative harm through continuous interruption of the political normalcy. Franco has not imitated them; he is supposed to imitate Fascism and National Socialism. After provoking a civil war, he has spiritually and economically ruined Spain. He as well as his collaborators were and are thoroughly unprepared for the job he never seriously undertook: *the correction of deeply rooted Spanish faults, and adjusting Spain to changed world conditions*. For this he needed a statesmanlike vision, instead of the peasant shrewdness he repeatedly applies to fool the world with. He needed also social understanding.

In this report, I am refraining from talking politics. Some remarks are, however, necessary to show that *the discrepancy between the real and the pretended picture of the religious and educational institutions in Spain I have so often referred to in recent debates is as striking as that between the real economic situation and that which Franco's followers have tried time and again to place before the American public*. Some examples will suffice.

Mr. Charles Foltz, Jr., in his diligent, vividly written study, *The Masquerade in Spain* (1948), refers to the «Family», a feudal, military, bureaucratic, clerical group in the name and for the interest of which Franco is ruining Spain.

The «Family» is now in a surprising state of disintegration. Franco can only rely on the Moorish guards, perhaps on some generals and a dwindling proportion of industrial and commercial profiteers led by Juan March.

FRANCO'S RELIGIOUS TOLERANCE

Official comments on Franco's *religious tolerance*: «In Spain you will find synagogues and Protestant churches: they are not crowded because there are no Jews and no Protestants.» Jews who remember 1492 and Protestants who remember the iron curtain drawn by Emperor Charles V (Charles I in Spain), maintained and reinforced all the time despite some hypocritical dissimulation, will smile bitterly. There is another essential and urgent aspect of the religious problem in Spain: the progressive deviation of an influential minority—not more than a minority—of Franco's bishops and priests from the general line of Vatican—respecting Catholicism. Their narrow-mindedness, short-sightedness, lack of social understanding and comprehension of the world's affairs are well known at the Vatican, according to the most reliable information. Pope Pius XII most assuredly must have thought of them—although he openly referred only to the Communist countries—when addressing the Sacred Roman Rota (November 14, 1949) and asserting that «Absolutism of the State is equal to deification of the State itself».

Because the Vatican is surely not satisfied with Franco's methods, it is difficult for him to obtain the Pope's assent (see *London Daily Express*, November 29, 1949) for a state visit to the Vatican, so badly needed by Franco to placate Spain's Catholic majority, and to boost his dwindling international prestige, which the visit of King Abdullah of Transjordan could not enhance⁹.

⁹ The condemnation of Franco by Giulio Pastore and Gaston Tessier, two outstanding Catholic labor leaders, during the recent London conference of the International Confederation of Free Trade Unions, has been eloquent and unequivocal. (See an article by David C. Williams in the *New Leader*, December 23, 1949).

Francoism, when influencing educational policy, produces results that would amaze any American Catholic. The spiritual level of the entire Spanish public education has reached a new low. Elementary education is entrusted to miserably paid teachers (it has recently been said that teachers' initial salaries have been doubled; in fact, their real purchasing power is 75% less than before the Civil War). The universities are barracks where titles are sold. Most of the creative intellectuals have left the country. Those who have returned live and work —perhaps with the exception of a few technicians— in an atmosphere of contempt on the part of the Franco authorities. When Jose Ortega Gasset recently announced that he would make some speeches about Toynbee, the Francoists commented sarcastically: «What do we care about Toynbee?» The true level of university culture is depicted by the following anecdote: In 1947, two years after VE-Day, at the awarding of diplomas at the University of Valladolid, according to custom a local poet was to recite a poetic work, and suggested as subject an «Elegy to President Roosevelt». The subject that was selected was: «Elegy to the Martyrs of Nuremberg»!

Because of its special interest, I would like to quote, with the author's permission, a letter from Mr. Ludd M. Spivey, President of Southern College, Lakeland, Florida, dated September 8, 1949. The letter covers several points treated by me:

Dear Mr. Miravittles:

While I was in Spain this summer I made inquiry among business, educational and professional men as to the advisability of the United States making a loan to the present government of Spain. Without a single exception, I was told that such a loan would be detrimental to the cause of freedom. If such a loan was made, these men replied, Franco would use the money to fatten the army. Liberty in Spain, they said, waits upon the coming to an end of the present regime. The more money the dictators have, the more they will suppress the people.

None of the money, they pointed out, would actually go towards feeding the people or in making preparation for the growing of more food.

Franco and the army are so exploiting the people by robbing them of a better way of making a living that even the church is divided. I was told by reliable priests that not more than one half of the officials in the Church were for Franco.

I am very sure that our government does not want to make its resources available to those who are seeking to put out the light of liberty.

Very sincerely yours,

LUDD M. SPIVEY

President

A letter by Professor Adolphe J. Dickman of Laramie, Wyoming, published by *España Libre*, December 16, 1949, is also very interesting. Its contents correspond to my theses. He wrote to Senator Chávez, who is favoring a loan to Franco: «I too was in Spain. (...) At first the people were reticent, but after a while they would open up. (...) You would have found out that the misery is due to the regime...»

TO SUM UP

Franco's Spain is as immature spiritually as it is economically to be admitted in a working community of modern democracies. Franco feels this. Consequently he is most anxious to obtain credits as soon as possible, but he is not at all anxious to be admitted to the E.R.P., the International Monetary Fund, the World Bank, etc., even if he should be admitted to the U.N. He knows that his economic policy cannot withstand the most superficial examination. If he tries to make believe that some more or less honest changes or promises of a change in Spain's political structure will correct the tremendous errors of his economic policy, he is mistaken. If he were sincere, he would start raising the moral level of the country, liberalizing the economy, etc. —things for which he does not need any change or even the simulation of a change in Spain's political structure.

My basic thesis —that Franco's economic and financial situation is getting steadily worse— can easily be checked in the daily press.

The *New York Herald Tribune* of June 9, 1947, wrote:

«Franco's regime is encountering increasing economic difficulties.»

The *New York Times*, December 11, 1949, wrote:

«Discontent is widespread under pressure of increasing economic difficulties.»

The word «increasing» can mean only one thing: *Franco's economic difficulties are an unavoidable consequence of his regime and can but increase in the near future.* Thus his credit value is under zero. Mr. H. Edward Knoblauch of International News Service, in a cable from Madrid also published on December 11, 1949, writes: «The delegation of U.S. economists, businessmen and bankers who visited Spain during the last year, left with absolute conviction that Spain must receive immediate U.S. aid if a total collapse is to be prevented.» Mr. Knoblauch is right; he does not, however, exhaust the argument. As he speaks of «collapse» he could have added that fifty or a hundred million dollars cannot have any effect other than that of applying oxygen to a patient in his dying hour. Spain needs much more credit, as Mr. A. Moreno said in Washington, in the spring of 1949, when he remarked that small amounts of credit would be practically useless. Spain could earn a good part of it. But Franco will not find anybody ready to grant him credit if he is not allowed to throw into the eyes of his prospective lenders the dust of hypocritical, distorted, inaccurate, incomplete information concerning problems about which he does not allow any public discussion in Spain. But free Spaniards enjoying the hospitality of American democracy *may*, and *must*, cooperate to offer American opinion the information it deserves.

Likewise, Franco cannot stand an examination by UNESCO concerning his cultural work and his so-called spiritual activities in Latin America. His boasts about «Hispanidad» hardly conceal his intrigues with Latin-American fascists whose anti-United States policy is well

known. The two latest examples of his relations with Laureano Gomez of Colombia and Arnulfo Arias of Panama are typical.

Since Franco knows how bad the Spanish situation is and how helpless he is, *with or without American aid*, to redress this situation, Spaniards, chained to a disguised slavery enforced by Moorish guards, do not understand why he so systematically spoils the chances of his eventual successors. Sir Samuel Hoare, the present Lord Templewood, reproached him with this fact in a broadcast addressed to Spaniards in 1947.

That Franco should fight Republicans is understandable; but he is persistently spoiling any transitional solution and even any decent comeback of the monarchy.

Because the Spanish situation is so bad, we observe on the other hand a very disquieting fact which should, to my mind, open the eyes of American opinion; the discouragement of all groups who could possibly succeed Franco. They are all becoming frightened of the tragic heritage Franco leaves behind. Only one successor is patiently waiting at the threshold: Franco calls it «communism»; I simply call it chaos.

Fortunately, there could be another successor: the Spanish people. Producers and businessmen, the great majority of socialist and Catholic workers, Basque and Catalan autonomists, as well as over two-thirds of the army, and over four-fifths of the Catholic Church. I believe Senator Elmer Thomas (Okla.) referred to these people when he stated that «the Spanish people need help». They need it, they deserve it, they are capable of making good use of it. Once free, they would show, under normal circumstances, that they can quickly become worthy members of the democratic world.

I feel confident that our American friends will come to the following inescapable conclusions: No loans to Franco, doomed to be wasted, no full diplomatic recognition that would be falsely interpreted as a full support of Fascist misgovernment; aid to the overwhelmingly anti-fascist and anti-communist Spaniards by all American political parties

so that Spain may peacefully re-establish the economically sound democratic order she is longing for.

S'acabà d'imprimir
a la Ribera del Xúquer
el 24 de gener
del 2008

els papers del pavelló de la república

1. Josep TERMES (ed.): *Fons Jordi Arquer. Correspondència (1939-1985)*, 194 pp.
2. Antoni SEGURA & Jordi SOLÉ (eds.): *El fons MIL. Entre el record i la història*, 162 pp.
3. Andreu MAYAYO & Miquel Àngel VELASCO (eds.): *Fons Manuel Serra i Moret (1939-1963). Cartes, articles de premsa i documents*, 176 pp.
4. Susanna TAVERA (ed.): *Fons La Revista Blanca. Federica Montseny i la dona nova (1923-1931)*, 170 pp.
5. Francesc ROCA (ed.): *Jaume Miravittles: informes sobre l'economia franquista de postguerra (textos originals en anglès)*, 228 pp.

recerca i pensament

1. Andreu MAYAYO I ARTAL: *De pagesos a ciutadans. Cent anys de sindicalisme i cooperativisme agraris a Catalunya (1894-1994)*. Pròleg de Josep M. Riera, 320 pp.
2. Josep GUIA I MARÍN: *De Martorell a Corella. Descobrint l'autor del Tirant lo Blanc*. Pròleg de Curt Wittlin, 304 pp.
3. Gil-Manuel HERNÁNDEZ I MARTÍ: *Falles i franquisme a València*. Pròleg d'Alfons Cucó, 416 pp.
4. Lluís DURAN: *Pàtria i escola. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Presentació de Josep Termes, 422 pp.
5. Antoni QUINTANA I TORRES: *La Festa de l'Estendard. Cultura i cerimonial a Mallorca (segles XIV-XX)*. Presentació de Joan F. Mira, 308 pp.
6. Jill R. WEBSTER: *Per Déu o per diners. Els mendicants i el clergat al País Valencià*. Pròleg de Robert I. Burns, S. J., 204 pp.
7. José R. MODESTO ALAPONT: *A ús i costum de bon llaurador. L'arrendament de terres a l'Horta de València, 1780-1860*. Pròleg de Jesús Millan, 332 pp.
8. Agustí COLOMINES & Vicent S. OLMOS (eds.): *Les raons del passat. Tendències historiogràfiques actuals*, 308 pp.
9. José Alberto GÓMEZ RODA: *Política i poder local. Catarroja: un municipi valencià durant el primer franquisme*. Pròleg d'Ismael Saz Campos, 224 pp.
10. Alfons CUCÓ: *El valencianisme polític, 1874-1939*. Segona edició ampliada i revisada. Pròleg d'Emili Giralt i Raventós, 320 pp.
11. Dolores PLA BRUGAT: *Els exiliats catalans a Mèxic. Un estudi de la immigració republicana*. Proemi de Josep M. Solé i Sabaté. Pròleg d'Avel·lí Artís-Gener, 404 pp.

12. Pau VICIANO: *Els cofres del rei. Rendes i gestors de la batllia de Castelló (1366-1500)*. Pròleg de Guy Bois, 204 pp.
13. Ernest LLUCH: *La via valenciana*. Segona edició. Pròleg, epíleg i bibliografia de Vicent Soler, 398 pp.
14. Núria SALES: *De Tuïr a Catarroja. Estudis sobre institucions catalanes i de la Corona d'Aragó (segles XV-XVII)*, 232 pp.
15. Josep PICH I MITJANA: *El Centre Català. La primera associació política catalanista (1882-1894)*. Pròleg d'Agustí Colomines i Companys, 298 pp.
16. Albert BALCELLS & Enric PUJOL: *Història de l'Institut d'Estudis Catalans. Vol. I (1907-1942)*, 396 pp.
17. Immaculada DOMÈNECH SUBIRANAS & Federico VÁZQUEZ OSUNA: *La repressió franquista a l'àmbit local. Manlleu (1939-1945)*. Pròleg d'Antoni Segura i Mas, 302 pp.
18. Enric PUJOL: *Història i reconstrucció nacional. La historiografia catalana a l'època de Ferran Soldevila (1894-1971)*, 370 pp.
19. Manuel ARDIT: *Creixement econòmic i conflicte social. La foia de Llombai entre els segles XIII i XIX*, 650 pp.
20. Miquel PÉREZ LATRE: *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II. Política, administració i territori*. Pròleg d'Ernest Belenguier, 332 pp.
21. Federico VÁZQUEZ OSUNA: *La rebel·lió dels tribunals. L'Administració de justícia a Catalunya (1931-1953). La judicatura i el ministeri fiscal*. Pròleg d'Antoni Segura i Mas, 320 pp.
22. Josep TERMES: *Misèria contra pobresa. Els fets de la Fatarella del gener de 1937: un exemple de resistència pagesa contra la col·lectivització agrària durant la Guerra Civil*, 288 pp.
23. James CASEY: *La terra i els homes. El País Valencià a l'època dels Àustria*. Pròleg de Manuel Ardit, 340 pp.
24. Ricard Camil TORRES FABRA: *Camp i política. La Falange en una comunitat rural valenciana (la Ribera Baixa)*. Pròleg de Pelai Pagès, 252 pp.
25. Xavier FERRÉ I TRILL: *De la nació cultural a la nació política. La ideologia nacional d'Antoni Rovira i Virgili*. Pròleg d'Anna Sallés, 254 pp.
26. Josep PICH I MITJANA: *Valentí Almirall i el federalisme intransigent*. Pròleg de Marició Janué i Miret, 310 pp.
27. Santiago IZQUIERDO I BALLESTER: *República i autonomia. El difícil arrelament del catalanisme d'esquerres, 1904-1931*. Pròleg de Josep Termes, 226 pp.

28. James CASEY: *El regne de València al segle XVII*. Segona edició revisada, 318 pp.
29. Arnau GONZÀLEZ I VILALTA: *La nació imaginada. Els fonaments dels Països Catalans (1931-1939)*, 380 pp.
30. Òscar JANÉ I CHECA: *Catalunya i França al segle XVII. Identitats, contraidentitats i ideologies a l'època moderna (1640-1700)*. Pròleg d'Antoni Simon i Tarrés i Jean-Pierre Amalric, 462 pp.
31. Sebastià GARCIA MARTÍNEZ: *El País Valencià modern. Societat, política i cultura a l'època dels Àustria*. Pròleg de Manuel Ardit, 336 pp.
32. Albert BALCELLS, Santiago IZQUIERDO & Enric PUJOL: *Història de l'Institut d'Estudis Catalans. Vol. II (De 1942 als temps recents)*, 506 pp.
33. Lluís DURAN: *Intel·ligència i caràcter. Palestra i la formació dels joves (1928-1939)*. Pròleg de Josep Termes. Epíleg de Josep Maria Solé i Sabaté, 394 pp.
34. Josep TERMES: *La catalanitat obrera. La República Catalana, l'Estatut de 1932 i el Moviment Obrer*, 334 pp.
35. Josep TERMES: *Història de combat*, 402 pp.
36. Giovanni C. CATTINI: *Historiografia i catalanisme. Josep Coroleu i Inglada (1839-1895)*. Pròleg de Jordi Casassas Ymbert, 292 pp.
37. Pau VICIANO: *Senyors, camperols i mercaders. El món rural valencià al segle XV*, 268 pp.
38. Llorenç FERRER I ALÒS: *Hereus, pubilles i cabalers. El sistema d'hereu a Catalunya*, 432 pp.
39. Xavier BOSCH BELLA: *L'energia elèctrica a Catalunya, 1944-1958*. Pròleg d'Antoni Segura, 288 pp.
40. Arnau GONZÀLEZ I VILALTA: *Valencianistes a Catalunya. Actuació Valencianista d'Esquerra de Barcelona (1932-1939)*. Presentació de Vicent Partal, 50 pp.
41. Manuel PÉREZ NESPEREIRA: *La secessió catalana. Els corrents culturals europeus a la fi del segle (1872-1900)*. Pròleg de Jordi Casassas Ymbert, 230 pp.
42. Lluís MIRÓ I SOLÀ: *Lalba dels matiners. El procés dels trabucaires (Perpinyà, 1845-1846)*, 304 pp.

els llibres del contemporani

1. Rosa MONTORIOL I SABATÉ: *Ferran Soldevila (1894-1971). Una aproximació biobibliogràfica*. Pròleg d'Emili Giralt i Raventós, 148 pp.

2. Norberto BOBBIO: *Dreta i esquerra. Raons i significats d'una distinció política*. Pròleg de Joan Subirats, 152 pp.
3. Jaume COMELLAS I COLLDEFORN: *Aquí hi ha gana! Debat sobre la marginació social a Barcelona*. Pròleg de Manuel Vázquez Montalbán. Epíleg de Jaume Lorés, 184 pp.
4. Francesc ROCA: *El miracle europeu i la via asiàtica. Viatges entorn de la modernitat*, 206 pp.
5. Ricard PÉREZ CASADO: *Conflicte, tolerància i mediació. Onze conferències de l'Administrador europeu a Mostar*. Presentació de Javier Solana Madariaga, 86 pp.
6. Isaiah BERLIN: *Entre la filosofia i la història de les idees. Una conversa amb Steven Lukes*. Introducció de S. Lukes: «El singular i el plural», 104 pp.
7. J. GARCÉS, F. RÓDENAS, S. SÁNCHEZ i I. VERDEGUER: *Política social, exclusió i pobresa a Rússia*, 130 pp.
8. Pere MAYOR: *Un país amb futur. Converses amb Víctor G. Labrado*. Pròleg de Ramon Lapiedra, 2a ed., 124 pp.
9. Norbert BILBENY: *Política noucentista. De Maragall a D'Ors*, 160 pp.
10. Carles SANTACANA I TORRES: *El franquisme i els catalans. Els informes del Consejo Nacional del Movimiento (1962-1971)*, 2a ed., 148 pp.
11. Agustí COLOMINES I COMPANYS: *Testimoni públic. Política, cultura i nacionalisme*. Pròleg de Francesc-Marc Álvaro, 286 pp.
12. Andreu MAYAYO I ARTAL: *La ruptura catalana. Les eleccions del 15-J del 1977*, 286 pp.
13. Joan FUSTER: *De viva veu. Entrevistes (1952-1992)*. Edició a cura d'Isidre Crespo. Pròleg d'Enric Sòria, 456 pp.
14. Pilar PARCERISAS: *Art & Co. La màquina de l'art*. Pròleg de Manuel Guerrero, 208 pp.
15. Josep Lluís BLASCO: *La nau del coneixement*. Edició a cura de Jesús Alcolea i Xavier Sierra. Pròleg d'Enric Casaban i Tobies Grimaltos, 406 pp.
16. Jordi SEBASTIÀ: *El parany cosmopolita. Una mirada a les arrels ideològiques de la globalització*, 180 pp.
17. Simona SKRABEC: *L'atzar de la lluita. El concepte d'Europa Central al segle XX*, 280 pp.
18. Agustí COLOMINES & Vicent S. OLMOS (eds.): *Pensar la contemporaneïtat. Divuit converses sobre la història*, 362 pp.
19. Pau VICIANO: *El regne perdut. Quatre historiadors a la recerca de la identitat valenciana*, 176 pp.

20. Rodolf LLORENS I JORDANA: *Catalunya des de l'esquerra. Una lectura moderna i popular de la cultura nacional*. Edició a cura de Joan Cuscó i Clarasó, 174 pp.
21. Gemma SANGINÉS & Àngel VELASCO (eds.): *Identitats. Convivència o conflicte?*, 130 pp.
22. Albert MESTRES: *Història i tragèdia. A propòsit dels catalans jueus*, 220 pp.

el món de les nacions

1. François THUAL: *Els conflictes identitaris*, 184 pp.
2. Alfons CUCÓ: *Els confins d'Europa. Nacionalisme, geopolítica i drets humans a la Mediterrània oriental*, 190 pp.
3. Ernest GELLNER: *Nacionalisme*, 112 pp.
4. Liah GREENFELD: *Nacionalisme i modernitat*, 196 pp.
5. Daniele CONVERSI: *La desintegració de Iugoslàvia*, 212 pp.
6. Miroslav HROCH: *La naturalesa de la nació*, 182 pp.
7. Anthony D. SMITH: *La nació en la història*, 132 pp.
8. Gérard BOUCHARD: *La nació quebequesa: futur i passat*, 204 pp.
9. Josep R. LLOBERA: *La teoria del nacionalisme a França*, 162 pp.
10. Benedict ANDERSON: *Comunitats imaginades. Reflexions sobre l'origen i la propagació del nacionalisme*. Edició revisada i ampliada, 260 pp.
11. Albert MONCUSÍ I FERRÉ: *Fronteres, identitats nacionals i integració europea. El cas de la Cerdanya*. Pròleg de Joan J. Pujadas, 258 pp.
12. Michael BILLIG: *Nacionalisme banal*, 308 pp.

personatges

1. Enric PUJOL: *Ferran Soldevila i els fonaments de la historiografia catalana contemporània*. Pròleg d'Antoni Simon i Tarrés, 370 pp.
2. Albert FORMENT: *Josep Renau. Història d'un fotomuntador*. Pròleg d'F. J. Yvars, 388 pp.
3. Joaquim FERRER: *Francesc Layret (1880-1920)*. Pròleg de Josep M. Álvarez, 224 pp.
4. Felip CID: *Memòries inútils*, 340 pp.
5. Santiago IZQUIERDO: *Pere Coromines (1870-1939)*. Pròleg de Josep Termes, 262 pp.
6. Josep POUS I PAGÈS: *Dietaris i memòries de l'exili*. Edició a cura de M. Àngels Bosch, 286 pp.
7. Manuel SANCHIS GUARNER: *Lletres de resistència (1939-1981)*.

Edició a cura de Santi Cortés. Presentació d'Antoni Ferrando, 426 pp.

8. Narcís SELLES RIGAT: *Alexandre Cirici Pellicer. Una biografia intel·lectual*, 396 pp.

textos clàssics

1. JAUME I: *Llibre dels fets*. Introducció i versió modernitzada a cura d'Antoni Ferrando i Vicent Josep Escartí, 334 pp.

actes de congressos

1. *Els catalans a Espanya, 1760-1914*. M. Teresa Pérez Picazo, Antoni Segura i Mas i Llorenç Ferrer i Alòs (eds.). Actes del Congrés «Els catalans a Espanya» (Barcelona, 21 i 22 de novembre de 1996), 504 pp.
2. *Sense memòria no hi ha futur*. Actes de les III Jornades de Joves Historiadors i Historiadores de la Universitat de Barcelona (Barcelona, 13, 14 i 15 de març del 2003), 400 pp.

revistes de l'editorial afers

Afers. Fulls de recerca i pensament (quadrimestral).

El Contemporani. Arts Història Societat (semestral).

Arxius de Ciències Socials (semestral).

Fonaments. Prehistòria i món antic als Països Catalans (anual).